

TALOUS- JA TOIMINTA- SUUNNITELMA 2025-2027

Kaupunginjohtajan katsaus	2
YLEINEN OSA.....	4
1. Iisalmen kaupungin organisaatio.....	4
2. Iisalmi – konserni	6
3. Toimintaympäristö.....	7
4. Talouden kehitysnäkymät	12
5. Iisalmen kaupungin talous	16
6. Kaupunkistrategia.....	29
7. Riskit ja riskienhallinta.....	33
TALOUDEN HALLINTA	36
8. Talousarvio ja -suunnitelma	36
9. Käyttötalous lautakunnittain	45
10. Investointiosa	122
11. Iisalmen Vesi -liikelaitos	136
LIITTEET.....	147

Kaupunginjohtajan katsaus

Kaupungin talousarvion 2025 ja -suunnitelman 2026–2027 valmistelua on leimannut talouden taantuma ja sotien aiheuttama poikkeuksellinen epävarmuus. Talousarvio vuodelle 2025 on n. 1,9 milj. euroa alijäämäinen. Talousarvioehdotusta voidaan luonnehtia palvelut turvaavaksi, investointipainotteiseksi ja kaupungin pito- ja vetovoimaa vahvistavaksi. Taloussuunnitelmavuosina 2026–2027 kuntatalouden kokonaistilanteen arvioidaan olevan edelleen haasteellinen. Lisäalassa suunnitelma-
vuosina tasapainoon pääsemisen edellytyksenä on menokehityksen hillitseminen ja tulopohjan vahvistaminen.

Kaupungin veroprosentti on edelleen maakunnan alhaisin 7,90 %. Kaupungin verotulojen arvioidaan kasvavan ensi vuonna 1,5 % eli 0,6 milj. euroa. Kaupungin investointitarpeet niin rakennusten kuin kunnallistekniikan osalta ovat mittavat koko suunnitelmakauden ajan. Ensi vuonna kaupungin nettoinvestointitaso on 12 milj. euroa ja investointisuunnitelman keskiarvo vuosille 2025–2029 on noin 15 milj. euroa netto (ml. vesilaitos).

Rakennusinvestoinneista suurin hanke on Kulttuurikeskuksen uudistuksen ja peruskorjauksen käynnistäminen noin 6,3 milj. euroa. Vuonna 1989 valmistuneen kulttuurikeskuksen saneeraaminen tulee olemaan kaupungin historian suurin investointi. Liikenne-, liikunta- ja viheralueiden peruskorjaukseen investoidaan 2,1 milj. euroa.

Kaupungin investointitaso on ollut viime vuosina kohtuullisen korkealla tasolla. Korkean investointitason myötä kaupungin velkaantuminen jatkuu tulevina vuosina. Kaupungin lainakanta pysynee lähivuodet kuntasektorin keskimääräisen lainakannan (€/asukas) yläpuolella. Lainakannan nopeaa kasvua selittää osaltaan sote-kiinteistöjen lunastaminen Ylä-Savon Sote-kuntayhtymän purkamisen yhteydessä vuonna 2023.

Energian ja vihreän siirtymän tuuli- ja aurinkovoimahankkeita on vireillä lisälmen alueella. Vuorimäen osayleiskaavan tekeminen on merkittävin tuulivoimaa koskeva hanke. Lisäksi on käynnistymässä Rajamäen aurinkoenergiaa koskeva osayleiskaavatyö. Flying Forest -yritys suunnittelee biokerosiinin tuotanto- ja tutkimuslaitosta lisälmeen. Yritys on varannut tehtaalle alueen Soinlahden teollisuusalueelta ja kerää nyt hankkeelle rahoitusta. Toivottavaa on, että hanke etenee suunnitelmakauden aikana.

Kaupungin toiminnan kannalta suurin muutos on TE24-uudistus, jossa työllisyys- ja elinkeinopalvelut siirtyvät valtiolta kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta. lisäalmi, Kiuruvesi, Pielavesi, Sonkajärvi ja

Vieremä muodostavat Ylä-Savon työllisyysalueen. Kaupungin organisaatiossa yhteisenä toimieli-
menä toimii Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunta. Lautakunta on aloittanut työskente-
lynsä vuoden 2024 lopulla. Iisalmen kaupunki toimii työllisyysalueen järjestämisvastuukuntana.

Iisalmen kaupungin elinkeinorakenne on monen elinvoimaisen toimialan varassa. Iisalmissa ja seu-
dulla on vahvoja kansainvälisiä vienti- ja kasvuhakuisia yrityksiä. Seutukunnan elinkeinopolitiikan ja
edunvalvonnan yhteistyötä edistetään yhteisellä vuosittaisella tulevaisuusfoorumilla sekä yhteisellä
kehittämissuunnitelmalla. Aktiivista työtä kaupungin elinkeinoelämän ja vetovoiman perustan vah-
vistamiseksi jatketaan By Iisalmi-brändityön avulla. Kaupungin kokonaismarkkinoinnin taso ja laajuus
pyritään pitämään tulevinakin vuosina hyvällä tasolla.

Kaupunkistrategian tavoitteena on olla maan houkuttelevin seutukaupunki vuonna 2030. Kaupun-
kistrategian tavoite väestökehityksen kääntämisestä positiiviseksi on toimintaympäristön nopean
muutoksen johdosta ollut vaikea saavuttaa. Koko maassa tapahtunut syntyvyyden nopea alenemi-
nen on Iisalmissakin suurin yksittäinen väestön vähenemistä selittävä tekijä. Kaupungin syntyvyy-
den taso on laskenut 2020-luvulla 120 syntyvän lapsen tasolle. Vuoteen 2030 mennessä alakou-
luikäisten määrän arvioidaan vähenevän noin 448 oppilaalla.

Iisalmen vetovoima ja houkuttelevuus on näkynyt taloustaantumasta huolimatta myönteisinä teolli-
suuden ja kaupan investointeina. Iisalmi on seutukunnan palvelu- ja työssäkäyntikeskittymä, jonka
julkisiin ja yksityisiin palveluihin turvautuvat myös läheisen maaseutualueen asukkaat. Kaupungin
työpaikkaomavaraisuus on kehittynyt myönteisesti ja lähestymme 110 %:n työpaikkaomavaraisuus-
tasoa. Onnistuneen kaavoituksen ja riittävän monipuolisen tonttivarannon turvin seutukeskuksen
vetovoimaa on tulevinakin vuosina edelleen hyvä kehittää.

Jarmo Ronkainen
Kaupunginjohtaja

YLEINEN OSA

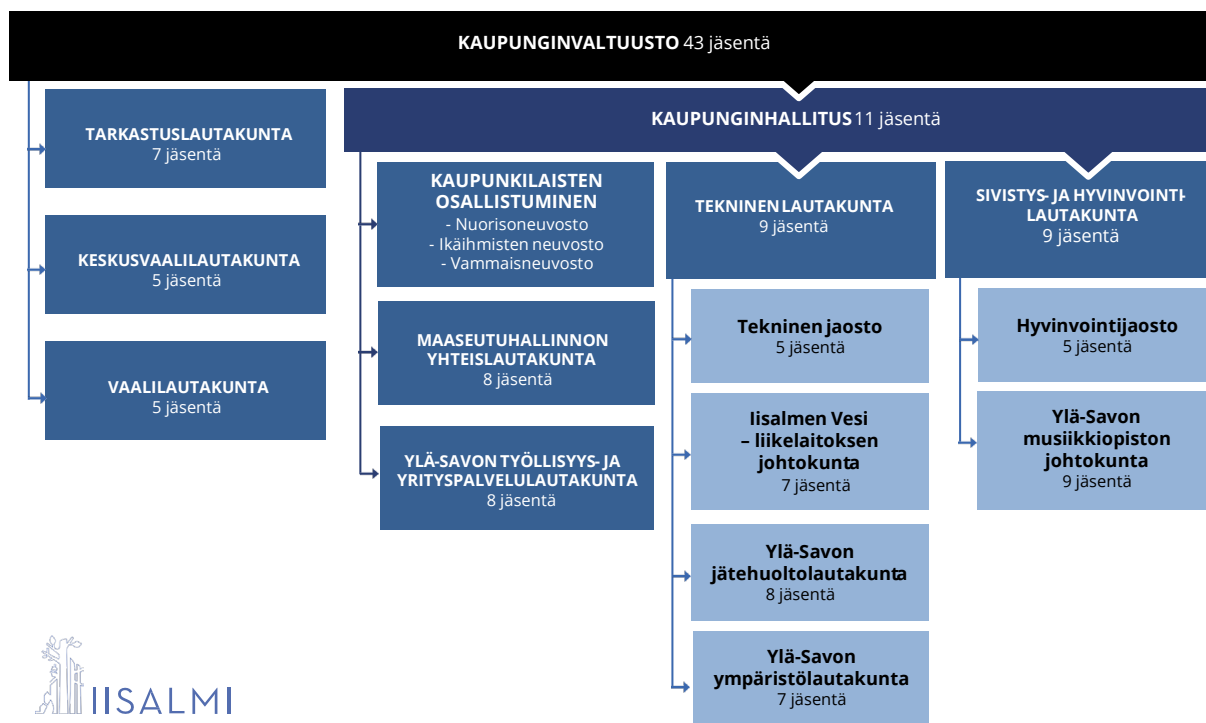
1. Iisalmen kaupungin organisaatio

Iisalmen kaupungin organisaatio muodostuu kaupunginvaltuustosta, jossa on 43 valtuutettua ja kaupunginhallituksesta, jossa on 11 jäsentä. Kaupungissa on lakisääteisen kaupunginhallituksen, tarkastuslautakunnan ja keskusvaalilautakunnan lisäksi sivistys- ja hyvinvointilautakunta sekä tekninen lautakunta.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan alaisuudessa toimivat hyvinvointijaosto ja Ylä-Savon musiikkiopiston johtokunta. Teknisen lautakunnan alaisuudessa toimivat Iisalmen Vesi -liikelaitoksen johtokunta ja tekninen jaosto. Lisäksi organisaatioon kuuluvat kuntien yhteislautakunnat, joita ovat maaseutuhallinnon yhteislautakunta, jätehuoltolautakunta sekä Ylä-Savon ympäristölautakunta.

1.1.2025 alkaen organisaatioon on lisätty Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunta. Lautakunta on aloittanut työskentelynsä vuoden 2024 puolella. Lautakunnan tehtävänä on järjestää laissa säädetyt julkiset työvoimapalvelut sekä muut yhteistoimintasopimuksessa määritellyt tehtävät Ylä-Savon työllisyysalueella. Työllisyysalueeseen kuuluvat Iisalmen ja Kiuruveden kaupungit sekä Pielaveden, Sonkajärven ja Vieremän kunnat. Ylä-Savon työllisyysalue sijoittuu organisaatiossa elinvoima- ja konsernipalvelut -toimialan alaisuuteen.

Kaupungin järjestämät palvelut on organisoitu kolmeen toimialaan: tekniseen ja ympäristötoimialaan, sivistys- ja hyvinvointi -toimialaan sekä elinvoima- ja konsernipalvelut -toimialaan.

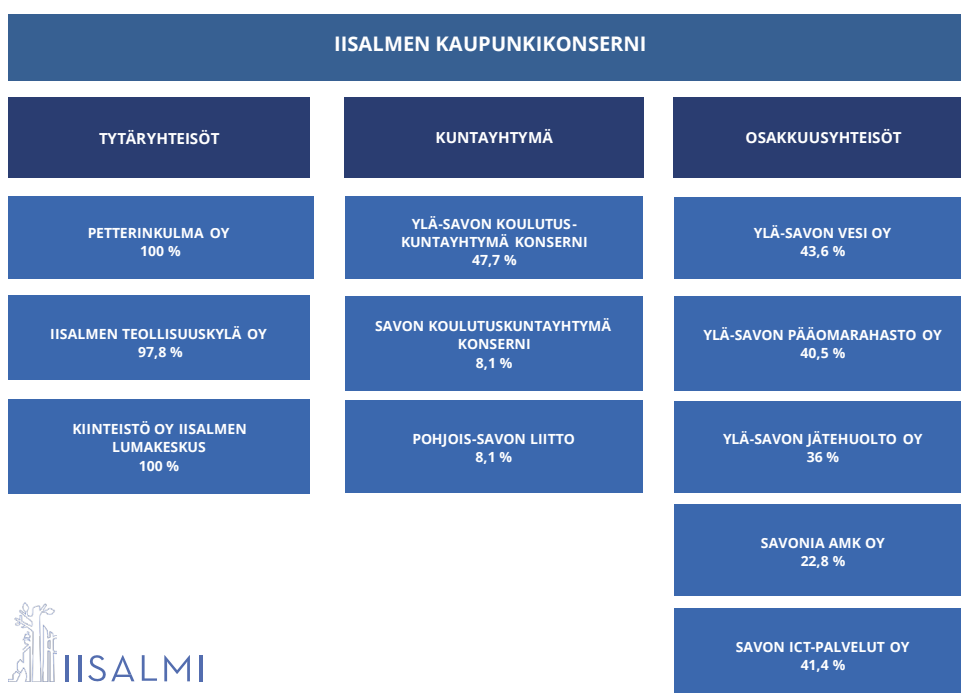

Kuva 1 Iisalmen kaupungin organisaatio 2025.

2. Iisalmi – konserni

Iisalmen kaupunki on konserni, jossa osa palveluista tuotetaan tytär- ja osakkuusyhteisöissä. Iisalmi-konserni on kuvattu tilanteessa 1.1.2025 alla olevassa kuvassa. Merkittävimmät tytäryhteisöt ovat Petterinkulma Oy ja Iisalmen Teollisuuskylä Oy. Palvelutuotannon kannalta merkittävä osakkuusyhteisö on ICT- palveluja kaupungille tuottava Savon ICT-Palvelut Oy.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen käytössä olevien kiinteistöjen (sote-kiinteistöt) yhtiöittämisvelvollisuus tulee voimaan suunnitelmakaudella. Vuonna 2025 aloitetaan valmistelut uuden sote-kiinteistöjä hallinnoivan yhtiön perustamiseksi. Kysymyksessä on uusi, kaupungin 100 %:sti omistama tytäryhtiö. Yhtiöittämisellä on merkittävät vaikutukset kaupungin ja kaupunkikonsernin talouteen.

Kuva 2 Iisalmi -konserni ja tytäryhtiöt 1.1.2025

3. Toimintaympäristö

Suomen talouden kehitysnäkymät ovat tällä hetkellä haastavat. Talouden keskeisimpiä haasteita ovat talouskasvun hidastuminen, korkea inflaatio, korkea korkotaso ja lainanoton kustannukset, viennin haasteet sekä työmarkkinat ja työllisyys. Tulevaisuuden mahdollisuuksia ovat erityisesti vihreä siirtymä ja sen mukanaan tuomat investoinnit uusiutuvaan energiaan. Digitalisaatio sekä erilaisten teknologiaratkaisujen kehittäminen ovat myös tärkeässä asemassa. Tulevaisuuden talouskehityksen näkökulmasta viennin elpyminen on erittäin tärkeässä asemassa.

Suomen talouskasvu on ollut hidasta vuosina 2023–2024. Teollisuuden ja viennin heikko kysyntä painavat talouden kasvua alaspäin. Inflaatio on edelleen korkealla tasolla, vaikka se on laskenut huipulukemista. Erityisesti energian ja elintarvikkeiden hinnat vaikuttavat kuluttajien ostovoimaan, mikä vähentää kotimaista kysyntää.

Euroopan keskuspankki on viime vuosina nostanut korkoja taistellakseen inflaatiota vastaan, mikä on lisännyt kuluttajien ja yritysten lainanhoitokustannuksia. Tämä on vaikuttanut erityisesti asuntomarkkinoihin, sillä korkeat asuntolainojen korot ovat hillinneet asuntokauppaa ja uusien asuntojen rakentamista. Euroopan keskuspankin viimeaikaiset koronlasku-uutiset ovat olleet pitkään toivottuja ja odotettuja. Korkotason odotetaan suunnitelmakaudella laskevan.

Suomen vienti on kärsinyt globaalien talouskasvun hidastumisesta, erityisesti Euroopassa ja Kiinassa. Vientisektorilla, joka on merkittävä osa Suomen taloutta, kysyntä on vähentynyt, mikä heijastuu tuotantoon ja työllisyyteen. Suomen vientiteollisuuden tulevaisuus riippuu suurelta osin siitä, miten globaalit talouskasvun näkymät kehittyvät.

Työllisyystilanne on tällä hetkellä hyvä, vaikka kasvava epävarmuus taloudessa voi vaikuttaa työmarkkinoihin. Työttömyys on pysynyt suhteellisen matalana, mutta talouden hidastuminen saattaa heikentää työllisyysnäkymiä, jos yritykset alkavat sopeuttaa kustannuksiaan.

Suomi pyrkii vahvasti kohti hiilineutraaliutta, mikä voi tuoda uusia investointimahdollisuuksia erityisesti uusiutuvaan energiaan, kuten tuuli- ja aurinkovoimaan sekä vetyteknologioihin. Tämä voi tulevaisuudessa tuoda uusia työpaikkoja ja investointeja.

Lähteet: ChatGPT 40, 22.10.2024, Suomen talouden kehitysnäkymät, valtiovarainministeriö: taloudellinen katsaus: syksy 2024.

3.1. Väestökehitys

Tilastokeskuksen tuoreimman väestöennusteen mukaan nykyisellä maahanmuuton tasolla Suomen väkiluku pysyisi kasvu-uralla vuoteen 2070 asti, mutta alle 15-vuotiaiden määrä laskisi. Työikäisen väestön määrä alkaisi laskea 2050-luvulla. Tämä on seurausta siitä, että syntyvyys on laskenut radikaalisti. Maahanmuutto ylläpitää tällä hetkellä väestönkasvua Suomessa.

Nettomaahanmuutto ja syntyvyys ovat tällä hetkellä keskeisimmät tulevan väestön määrän vaikuttavat tekijät. Kuolleisuuden ennustetaan jatkavan alentumistaan koko ennustekauden ajan. Ennusteen mukaan Suomen väkiluku nousisi 6,5 miljoonaan vuoteen 2070 mennessä, jos nettomaahanmuutto pysyisi nykyisellä tasolla. Alle 15-vuotiaiden määrä sen sijaan laskisi nykyisestä 832 000 nuoresta runsaaseen 700 000 nuoreen vuoteen 2070 mennessä.

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Ylä-Savon seudun väkiluku laskee vuoteen 2045 mennessä 8 400 henkilöllä (-17,2 %), vastaava luku lisalmessa on 2 590 henkilöä (-12,8 %). Pohjois-Savon väestömäärän arvioidaan kokonaisuutena kasvavan 380 henkilöä (0,2 %) vuoteen 2045.

Väkiluku vuosina 2021-2024	2021	2022	2023	30.9.2024	Muutos % 2022-2023
Iisalmi	20 958	20 801	20 618	20 456	-0,9
Ylä-Savo	51 595	50 765	50 200	49 696	-1,1
Pohjois-Savo	248 363	247 689	248 190	248 662	0,2

Syntyneiden lasten määrä 2021-2024	2021	2022	2023	30.9.2024	Muutos % 2022-2023
Iisalmi	148	147	121	87	-17,7
Ylä-Savo	346	325	295	204	-9,2
Pohjois-Savo	1 942	1 803	1 683	1 288	-6,7

Taulukko 1 Lähteet: Pohjois-Savon liiton tilastot (Väestömuutosten ennakkotiedot Pohjois-Savossa kunnittain tammi-syyskuu 2024).

3.2. Väestökehityksen vaikutus palvelutuotantoon

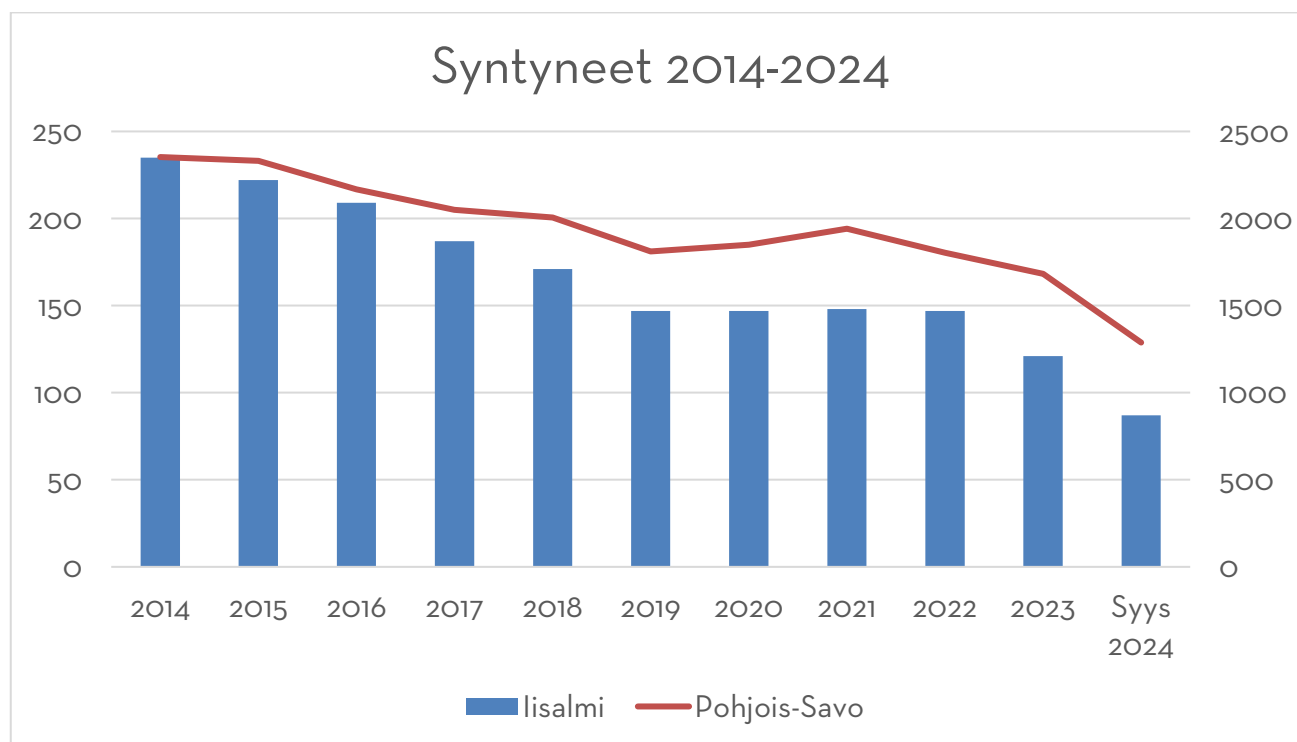
Syntyvyyden lasku lisalmessa on ollut merkittävä. Ikäluokkien pieneneminen vaikuttaa lähes kaikkiin sivistys- ja hyvinvointitoimialan järjestämiin palveluihin. Vastaavasti ikäihmisten määrän kasvu vaikuttaa tiettyjen palvelujen kysyntään. Vaikutukset näkyvät varhaiskasvatuksen puolella vähentäen palvelutarvetta sekä palveluseteli- ja kotihoidontukimenoja kuten myös asiakasmaksutuottoja.

Perusopetuksessa oppilasmäärän vähennys kohdistuu ensin alakouluihin eli luokille 1–6, joiden oppilasmäärä vähenee tämänhetkisen arvion mukaan lukuvuoteen 2030–2031, -448 oppilaalla (-23,3

%). Yläkoulussa muutos näkyy hitaammin.

Vuoden 2024 syntyvyydeksi on arvioitu 120 lasta. Tieto perustuu alkuvuodesta syntyneiden lasten määrään ja loppuvuoden osalta Pohjois-Savon hyvinvointialueen äitiysneuvolasta saatuun tietoon.

Nuorten ikäluokkien määrän lasku vaikuttaa resursointitarpeeseen. Muutos vaikuttaa myös lapsista ja nuorista saataviin valtionosuuksiin. Ikärakenteen muutoksilla on pitkäkestoisia vaikutuksia kaupungin toimintaan ja talouteen.

Kuva 3 Lähde: Suomen virallinen tilasto (STV), Elävänä syntyneet- sukupuolen ja äidin iän (5 v.) mukaan alueittain, 1990-2023. Viitattu 12.11.2024; Pohjois-Savon liitto: Väestönmuutos maakunnittain v. 1990-2023 (Päivitetty 28.5.2024); Väestönmuutos maakunnittain v. 1990-2023 (Päivitetty 28.5.2024); Väestön muutosten ennakkotiedot Pohjois-Savossa kunnittain tammi-syyskuu 2024 (Päivitetty 24.10.2024).

3.2. Työllisyys ja työttömyys

Pohjois-Savon työvoimasta suurin osa sijoittuu tällä hetkellä terveys- ja sosiaalipalveluiden alalle. Toiseksi eniten työvoimaa on teollisuudessa ja kolmantena tulee tukku- ja vähittäiskauppa.

Työvoiman kysynnän vähentymisen myötä työvoimapulaa on vähemmän ja monessa ammattiryhmässä on työvoimasta ylitarjontaa. Pohjois-Savossa työvoimapulaa koetaan sote-alalla, pulaa on muun muassa sairaanhoitajista, lääkäreistä ja sosiaalityöntekijöistä. Majoitus-, ravitsemus- ja matkailupalvelualat kärsivät kohtaanto-ongelmasta. Haasteita tuo matkailukohteiden sijainnit, minne on haasteellista liikkuu julkisella liikenteellä. Teollisuudessa sekä rakennusosalalla on ollut osaajapulaa jo pidemmän aikaa. ICT-osaajapula mainitaan edelleen yhtenä keskeisenä yritysten kasvua

hidastavana tekijänä, tosin osaajien kysyntä on laskenut muutaman vuoden takaisesta yritysten vähenneestä ohjelmistokehitykseen liittyviä investointeja. Maatalouden puolella työvoimasta on pulaa sesonkiaikana, ja ala tarjoaa paljon työllistymismahdollisuuksia esimerkiksi ulkomaalaiselle työvoimalle.

Tammi-syyskuun välisenä aikana Pohjois-Savossa oli uusia avoimia työpaikkoja 16 900, mikä on noin 12 000 työpaikkaa vähemmän kuin edellisen vuoden vastaavalla ajanjaksolla. Uudet työpaikat ovat vähentyneet kaikissa ammattiryhmissä. Vaikka työttömien määrä on kasvanut ja avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt, ei työvoiman saatavuus ole juurikaan helpottunut.

Pohjois-Savon työllisyysaste oli vuoden 2024 toisella neljänneksellä 72,2 %. Työllisyysaste on laskenut 2,1 %:a verrattuna edellisen vuoden vastaavaan aikaan, mutta on linjassa Pohjois-Savon koko vuoden 2023 vuosikeskiarvoon, joka oli 72,2 %. Kuntakohtainen työllisyystieto laahaa, viimeisin saatavilla oleva tieto on vuodelta 2022. Tästä nimenomaisesta syystä alla olevassa työllisyysaste % -koonnissa tiedot lisälmen osalta päättyvät vuoteen 2022.

Pohjois-Savossa oli syyskuun 2024 lopussa 11 459 työtöntä työnhakijaa, mikä on 676 työtöntä työnhakijaa enemmän kuin vuosi sitten (6,3 %). Näistä lomautettuja oli 992, mikä on 100 lomautettua vähemmän kuin viime vuonna samaan aikaan (-9,2 %). Lomautetuista miesten osuus oli 86 % ja naisten taas 14 %.

Pohjois-Savon ELY-keskuksen tuoreimman työllisyyskatsauksen mukaan Pohjois-Savon alueen työttömyysaste oli syyskuun 2024 lopussa 10,2 %, mikä on 0,6 prosenttiyksikköä viime vuotta korkeampi. Koko maan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,4 %. Seutukunnittain tarkasteltuna työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi kaikilla Pohjois-Savon seutukunnilla lukuun ottamatta Koillis-Savoa (-7 %).

Pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut neljässätoista Pohjois-Savon kunnassa, loppuissa kunnissa tilanne on pysynyt samalla tasolla edelliseen vuoteen nähden tai alentunut. Pitkäaikaistyöttömien määrä laski kaikista eniten lisälmen alueella (-65). Pitkäaikaistyöttömistä yli 50-vuotiaita oli elokuun lopun tietojen mukaan noin 47 % ja enintään toisen asteen koulutuksen suorittaneita taas 80 %.

Nuorten työelämään ja kesätöihin pääsy on ollut vaikeampaa. Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä oli syyskuun tietojen mukaan 1 446, mikä on 227 nuorta työtöntä enemmän kuin vuosi sitten. Nuorten työttömyysaste oli elokuun tietojen mukaan 15 %, mikä on 3,2 % enemmän viime vuoteen verrattuna. Nuorten työttömyyden vaikutukset voi pahimmillaan näyttäytyä työelämään kiinnittäytymisen vaikeutena.

Alueelliset erot työllisyystilanteessa ovat näkyneet Ylä-Savossa: esimerkiksi pitkään työttömänä olleiden osuus on kasvanut ja etenkin teollisuuden heikentynvä suhdanne vaikuttaa alueen työllisyyteen rakenteellisina ongelmina, mikä lisää työttömyyden kestoa. Ylä-Savon alueella työttömyys on kasvanut lievästi verrattuna edellisvuosiin.

Työllisyysaste % 2020-2024					
Alue	2020	2021	2022	2023	2024
Iisalmi	66,90	71,10	70,80		
Pohjois-Savo	67,90	70,80	71,70	72,20	72,20*
Koko maa	69,50	72,40	73,50	73,60	72,80**

Taulukko 2 *vuoden 2024 viimeisimmän saatavilla olevan tiedon mukaan, 30.6.2024, **ennuste

Keskimääräinen työttömyysaste % 2021-2024				
Alue	2021	2022	2023	9/2024
Iisalmi	12,40	11,30	12,00	11,30
Pohjois-Savo	10,90	9,50	10,10	10,20
Koko maa	11,40	9,50	9,80	10,40

Taulukko 3 *Työttömyysaste 30.9.2024.

Lähde:

TE-palveluiden työvoimatutkimus; Työ- ja elinkeinoministeriö. Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2024.

<https://foresavo.fi/tilastot/tyollisuus/tyopaikat-ja-tyovoima/>

Työllisyysaste on 18-64- vuotiaiden työllisten osuus saman ikäisestä väestöstä

Taloudellinen katsaus syksy 2024 ennustesarjat

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165826/Taloudellinen%20katsaus_syksy%202024%20ennustesarjat.xlsx?sequence=3&isAllowed=y

<https://foresavo.fi/pohjois-savon-alueen-talouden-kasvu-taittui-alkuvuonna-2023/>

Työ- ja elinkeinoministeriö: Työllisyyskatsaus, Pohjois-Savo, syyskuu 2024

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2024: 43, taloudellinen katsaus syksy, 2024 ennustesarja

Työ- ja elinkeinoministeriö, alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2024

4. Talouden kehitysnäkymät

Bruttokansantuotteen (BKT) kehitys on talouden kasvun perusmittari. Vuonna 2024 BKT:n ennustetaan supistuvan -0,2 %. Vuodelle 2025 ennustetaan 1,7 %:n kasvua. Suunnitelmakaudella talouskasvun ennustetaan jäävän alle kahteen prosenttiin. Talous on elpymisvaiheessa, mutta elpyminen on hidasta ja herkkä sekä kotimaisille että globaaleille riskeille. Talouskasvua hidastavat heikko kysyntä kotimarkkinoilla sekä maailmantalouden haasteet, kuten energian ja raaka-aineiden hintavaihtelut.

BKT:n lisäksi työllisyys on keskeinen talouskehityksen indikaattori, joka vaikuttaa sekä kotimaiseen kulutukseen että sosiaalisiin kustannuksiin. Valtiovarainministeriön (VM) ennusteen mukaan työllisyysnäkymät paranevat suunnitelmakaudella. Rakenteelliset haasteet, kuten pitkäaikaistyöttömyys ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat, voivat kuitenkin hidastaa työllisyysasteen paranemista. Suomessa työmarkkinat ovat edelleen suhteellisen vahvat, mutta erityisesti korkeat korot ja epävarmuus voivat vähentää yritysten halukkuutta palkata uusia työntekijöitä lyhyellä aikavälillä.

Korkea inflaatio on heikentänyt kotitalouksien ostovoimaa. Vuonna 2024 inflaation odotetaan hidastuvan merkittävästi noin 1,8 %. Tämä on positiivinen signaali. Näyttää siltä, että inflaation pahin vaihe on ohitettu ja kuluttajien luottamus alkaa elpyä, mikä tukee kulutuskysyntää ja talouskasvua.

Määrän muutos, prosenttia	2024	2025	2026
Bruttokansantuote markkinahintaan	-0,2	1,7	1,5
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	0,2	4,4	2,9
Tavaroiden ja palveluiden vienti	-1,1	4,0	3,1
Työllisyysaste (20-64 -vuotiaat), %	77,3	77,7	78,7
Työttömyysaste, %	8,0	7,6	7,2
Kuluttajahintaindeksin muutos, %	1,8	1,4	1,3

Taulukko 4 Lähde: Valtiovarainministeriö: Taloudellinen katsaus, syksy 2024

4.1. Aluetalouden kehitysnäkymät

Pohjois-Savo on merkittävä teollisuus-, terveydenhuolto- ja koulutusalue, jossa Kuopion rooli on keskeinen. Kuopio toimii Pohjois-Savon maakuntakeskuksena ja alueelle on muodostunut vahva terveydenhoito- ja tutkimuskeskittymä. Kaupungissa sijaitsevat Itä-Suomen yliopisto ja Kuopion yliopistollinen sairaala, joilla on keskeinen vaikutus koko maakunnan elinvoimaan ja aluetalouteen.

Ylä-Savon seudun keskuskaupunki on Iisalmi. Ylä-Savon seudulla on merkittävä teollisuus- ja konepajateollisuuden keskittymä. Alueella toimii sekä isoja että pk-sektorin yrityksiä, joiden merkitys alueen elinvoimalle ja aluetaloudelle on merkittävä. Viennin merkitys aluetaloudelle on myös keskeinen. Iisalmeen on keskittynyt runsaasti sekä yksityisen että julkisen sektorin palveluja. Kaupunki on Pohjois-Savon hyvinvointialueen pohjoisen alueen keskus, jossa sijaitsevat perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon palvelut.

Alkuvuoden 2024 aluetalouden luvut Pohjois-Savossa osoittavat talouden epävarmuuden jatkuvan. Maailmanlaajuiset kriisit ja niistä seuraavat epävarmuustekijät eivät konkretisoituneet aluetaloudelluissa vielä vuonna 2022, mutta vuoden 2023 tiedot osoittivat jo selkeitä taantumisen merkkejä ja tämä tilanne on jatkunut alkuvuonna 2024. Haasteet energian hinnassa, kuluttajahinnoissa, materiaalien saatavuudessa, yritysten investointihalukkuudessa ja työvoiman saatavuudessa läpileikkaavat kaikkia aloja myös vuonna 2024.

Viennin kehitys Pohjois-Savossa on ollut positiivista jo usean vuoden ajan lukuun ottamatta vuoden 2020 koronapandemian aiheuttamaa notkahdusta. Pohjois-Savossa viennin keskimääräinen vuosikasvu on ollut pitkällä aikavälillä myös suurempaa kuin koko maan tasolla. Alkuvuodesta 2024 vienti kuitenkin laski Pohjois-Savossa jo toista vuotta ollen -11,1 %, kun koko maassa muutos oli -7,1 %. Koko teollisuuden vienti laski Pohjois-Savossa -13,2 %, kun koko maassa laskua oli -9,7 %.

Suurin viennin lasku oli metalliteollisuudessa, jossa muutos oli -14,5 % ja koko maassa -10,7 %. Koko maahan verrattuna vienti laski eniten metsä- ja puutuoteteollisuudessa, jossa Pohjois-Savossa laskua oli -11,8 %, kun koko maassa alan viennin lasku jäi -3,1 %:iin. Kuopion seudulla viennin muutos oli -10,6 %, kun taas Varkaudessa ja Ylä-Savossa laskua oli noin -13 %.

Ylä-Savon liikevaihdon muutos vuonna 2023 oli -4,9 % ja 2024 ensimmäisen kvartaalin -7,1 %. Teknologiaateollisuuden tilanne ei ole kohentunut, mikä näkyy vahvasti Ylä-Savon seudulla. Kulunut vuosi on ollut kehittämis- ja investointihankkeiden osalta hiljainen. Yrityksillä on kykyä investoida, mutta epävarma tilanne pidättelee vielä niiden toteutumista.

Brittiläinen Flying Forest -yritys suunnittelee biokerosiinin tuotanto- ja tutkimuslaitosta Iisalmeen, mikä voisi tuoda vähintään sata työpaikkaa. Yritys on varannut tehtaalle tontin Soinlahden teollisuusalueelta ja kerää nyt hankkeelle rahoitusta. Toivottavaa on, että hanke etenee suunnitelmakauden aikana.

Ylä-Savo on vahvaa maatalousaluetta, erityisesti maidontuotannossa ja lihakarjataloudessa. Alueen maatalous on riippuvainen EU:n maatalouspolitiikasta ja sääoloista. Maatalous on kohdannut viime

vuosina haasteita kannattavuuden ja sukupolvenvaihdosten osalta.

lialmessa ja Ylä-Savon seudulla väestökehitys on ollut laskeva. Tämä aiheuttaa tulevaisuudessa haasteita työvoiman saatavuudelle, erityisesti teollisuuden ja maatalouden sektoreilla. Ylä-Savon alueen kehitysnäkymät ovat riippuvaisia globaalista taloustilanteesta, mutta myös kotimaisista tekijöistä, kuten työvoiman saatavuudesta ja investoinneista uusiin teknologioihin ja kestävään energiaan.

Lähteet:

ChatGPT4O, 22.10.2024: Pohjois- ja Ylä-Savon aluetalouden näkymät

Pohjois-Savon liitto: Pohjois-Savon aluetalous alkuvuonna 2024 odottaa edelleen käännettä parempaan

Työ- ja elinkeinoministeriö: Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2024

4.2. Kuntatalous

Kuntaliiton ennusteen mukaan kuntatalouden tilanne heikkenee vuonna 2024 jyrkästi, sillä toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan heikkenevän vuonna 2024 noin miljardin euron alijäämään. Heikkojen talousnäkökymien taustalla ovat kuntien kasvavat kustannukset ja investointipaineet sekä rahoituspohjan heikkeneminen. Laskennallinen kunnallisveroprosentin korotuspaine kasvaa suunnitelmakauden aikana kaikissa kuntakokoryhmissä.

Kuntatalouden näkymät vuosille 2025–2027 ovat kokonaisuutena haastavat, sillä kuntien tulojen ja menojen epätasapaino kasvaa merkittävästi. Kuntien tulevaisuuden talouskehityksen ennustetaan johtavan useissa kunnissa velanoton kasvuun ja mahdollisiin sopeutustoimiin, jotta investoinnit ja kasvavat palvelutarpeet voidaan kattaa. Kuntien on myös varauduttava suurempiin taloudellisiin sopeutustoimiin, etenkin pienemmissä kunnissa, joissa negatiiviset vuosikatteen voimat kasvavat merkittävästi lähivuosina.

Kuntien tulonsiirrot valtiolta kasvavat vuonna 2025, sillä TE-palvelujen järjestämisestä muodostuu kunnille uusi valtionosuustehtävä, jonka rahoitus kohdennetaan kunnille peruspalvelujen valtionosuuden kautta laskennallista menolisäystä vastaavasti. Valtionosuuksiin tehdään kuitenkin samanaikaisesti tuntuvia leikkauksia vuosina 2025–2027 muun muassa sote-siirtoon liittyvien takautuvasti valtionosuuksien vuoksi. Valtionosuuksien kasvua hidastaa myös hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024–2027 sekä asukasluvun ja laskentatekijöiden muutokset, erityisesti lapsi-ikäluokkien pieneneminen.

Ikärakenne muuttuu suuressa osassa Suomen kuntia tulevina vuosina. Syntyvyyden lasku ja väestön ikääntyminen vaikuttavat palvelujen kysyntään, kuntatalouteen ja kuntien

valtionosuusrahoitukseen. Valtionosuusuudistuksen valmistelu on käynnissä. Tämänhetkisen tiedon perusteella valtionosuusjärjestelmä uudistuu vuoden 2027 alusta, millä voi olla merkittäviä vaikutuksia yksittäisten kuntien talouteen.

Lähteet:

ChatGPT4O: tiivistelmä kuntatalouden näkymistä vuosille 2025–2027

Kuntaliitto: Kuntatalouden kehitys vuoteen 2028, päivitetty 24.9.2024, syksyn kuntatalousohjelma, VM:n ja Kuntaliiton ennusteet, Mikko Mehtonen

Valtiovarainministeriö: Taloudellinen katsaus, syksy 2024

5. Iisalmen kaupungin talous

Iisalmen kaupungin taloustilanne on vakaa ja taustalla on yksitoista ylijäämäistä vuotta. Vuosi 2024 toteutunee ylijäämäisenä. Taseen kertynyt ylijäämä oli vuoden 2023 lopussa 26,4 milj. euroa. Suunnitelmakauden 2025–2027 haasteita ovat yleinen kustannustason nousu, korkea investointitaso sekä siitä johtuva velkamäärän ja poistojen kasvu. Vuoden 2024 ennusteet osoittavat, että talouden kehityssuunta on muuttumassa ja että kaupungin talous on muodostumassa alijäämäiseksi tulevina vuosina.

Taloussuunnitelma vuosille 2025–2027 on -6,3 milj. euroa alijäämäinen. Kaventuva tulopohja ei riitä kattamaan kasvavia menoja. Menot kasvavat tuloja nopeammin suunnitelmakaudella. Lisäksi kaupungin ikärakenne on voimakkaassa muutoksessa ja syntyvyys on laskenut. Ikärakenteen muuttuessa palvelutarve vähenee erityisesti lasten ja nuorten palveluissa ja kasvaa ikäihmisten palveluissa. Kaupunkistrategian mukainen tavoite siitä, että tulot kattavat menot suunnitelmakaudella ei täyty.

Vuosien 2026–2027 laskelmiin sisältyy tässä vaiheessa epävarmuutta ja niitä tarkennetaan vuoden 2025 aikana. Epävarmuus liittyy erityisesti valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen. Valtionosuusuu-
distuksen on tämänhetkisen tiedon mukaan määrä tulla voimaan vuoden 2027 alusta. Taloussuunnitelman tasapainovaatimuksen mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Arvio on, että suunnitelmakauden 2025–2027 alijäämä voidaan kattaa taseessa olevista ylijäämistä.

TE-palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnille vuoden 2025 alusta. Kaupungin organisaatioon perustetaan Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunta, joka järjestää Ylä-Savon alueen TE-palvelut Iisalmen, Kiuruveden, Pielaveden, Sonkajärven ja Vieremän alueella. Työllisyysalueen syntyminen on huomioitu talous- ja toimintasuunnitelmassa.

Suunnitelmakaudella toteutuvalla sote-kiinteistöjen yhtiöittämisellä on merkittävät vaikutukset kaupungin talouteen. Yhtiöittämisen vaikutuksia ei ole huomioitu alla olevissa laskelmissa.

5.1. Tuloslaskelma

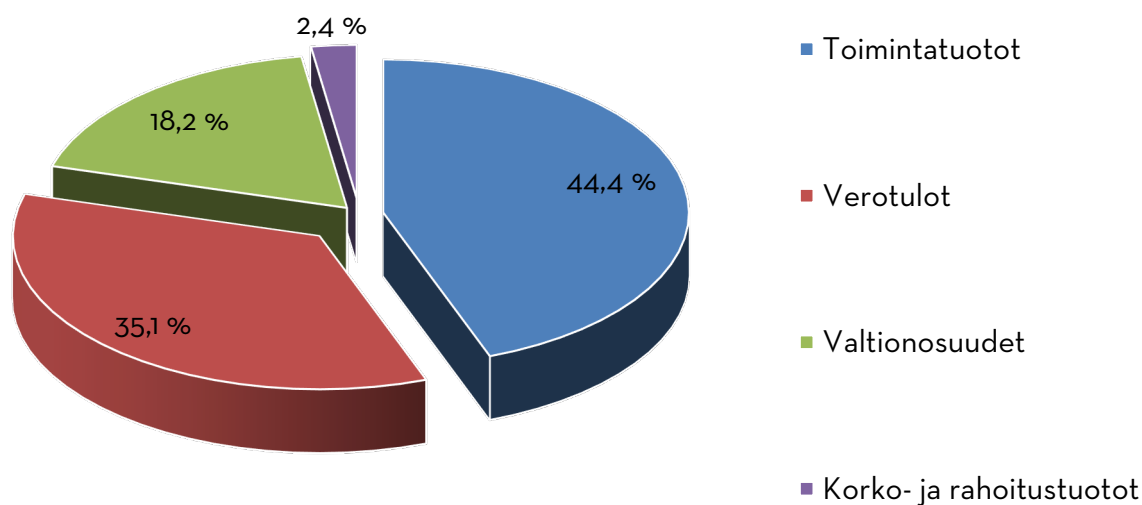
TULOSLASKELMA							
lisaalmen kaupunki	TP 2023	TA 2024	Muutettu	TA2025	Muutos	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	51 695 384	52 264 200	53 417 200	54 998 400	3,0 %	52 672 800	51 265 300
Myyntituotot	26 627 047	28 124 500	28 352 500	29 963 600	5,7 %	27 690 100	26 785 600
Maksutuotot	3 950 429	3 694 700	3 724 700	3 789 300	1,7 %	3 990 300	3 840 800
Tuet ja avustukset	2 744 050	1 815 600	1 965 100	1 323 900	-32,6 %	1 057 800	694 300
Muut toimintatuotot	18 373 858	18 629 400	19 374 900	19 921 600	2,8 %	19 934 600	19 944 600
Valmistus omaan käyttöön	2 626	0	0	0		0	0
Toimintakulut	-106 973 211	-109 212 000	-108 150 800	-113 719 600	5,1 %	-111 772 200	-111 416 900
Henkilöstökulut	-51 912 894	-53 438 900	-53 213 100	-53 742 900	1,0 %	-52 142 700	-51 085 400
Palvelujen ostot	-31 015 328	-30 345 600	-30 117 200	-31 995 000	6,2 %	-31 534 300	-31 922 600
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 780 152	-8 412 000	-7 980 300	-7 771 800	-2,6 %	-7 758 000	-7 861 200
Avustukset	-4 406 536	-4 944 500	-4 797 500	-6 946 900	44,8 %	-6 934 400	-6 951 200
Muut toimintakulut	-11 858 301	-12 071 000	-12 042 700	-13 263 000	10,1 %	-13 402 800	-13 596 500
Toimintakate	-55 275 201	-56 947 800	-54 733 600	-58 721 200	7,3 %	-59 099 400	-60 151 600
Verotulot	44 896 199	42 368 000	42 834 000	43 478 000	1,5 %	45 146 000	46 228 000
Valtionosuudet	23 273 756	21 472 900	21 388 900	22 579 100	5,6 %	22 297 000	21 630 000
Rahoitustuotot- ja kulut yht.	254 591	-1 154 500	328 500	-852 500	-359,5 %	-1 094 000	-1 574 000
Korkotuotot	22 238	23 000	18 500	15 500	-16,2 %	14 000	14 000
Muut rahoitustuotot	3 479 566	2 849 300	3 872 300	2 933 900	-24,2 %	2 933 900	2 933 900
Korkokulut	-1 436 431	-2 156 500	-1 642 000	-1 871 000	13,9 %	-2 111 000	-2 591 000
Muut rahoituskulut	-1 810 782	-1 870 300	-1 920 300	-1 930 900	0,6 %	-1 930 900	-1 930 900
Vuosikate	13 149 345	5 738 600	9 817 800	6 483 400	-34,0 %	7 249 600	6 132 400
Poistot ja arvonalentumiset	-8 158 275	-8 762 300	-8 553 600	-8 987 200	5,1 %	-9 487 500	-9 567 600
Suunnitelmapoistot	-8 141 540	-8 762 300	-8 553 600	-8 987 200	5,1 %	-9 487 500	-9 567 600
Arvonalentumiset	-16 735	0	0	0	0,0 %	0	0
Tilikauden tulos	4 991 070	-3 023 700	1 264 200	-2 503 800	-298,1 %	-2 237 900	-3 435 200
Poistoeron muutos	-758 614	-763 900	-763 900	-720 800	-5,6 %	-720 800	-720 800
Rahastojen muutos	1 304 473	1 340 000	1 340 000	1 340 000	0,0 %	1 340 000	1 340 000
Yli-/alijäämä	5 536 929	-2 447 600	1 840 300	-1 884 600	-202,4 %	-1 618 700	-2 816 000

Taulukko 5 Tuloslaskelma sisältä sisäiset ja ulkoiset erät, ei sisällä vesilaitosta.

Tuloslaskelma on kaupungin kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulorahoituksen riittävyys palveluiden järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tuloslaskelmassa kuvataan tilikauden tuloksen muodostuminen.

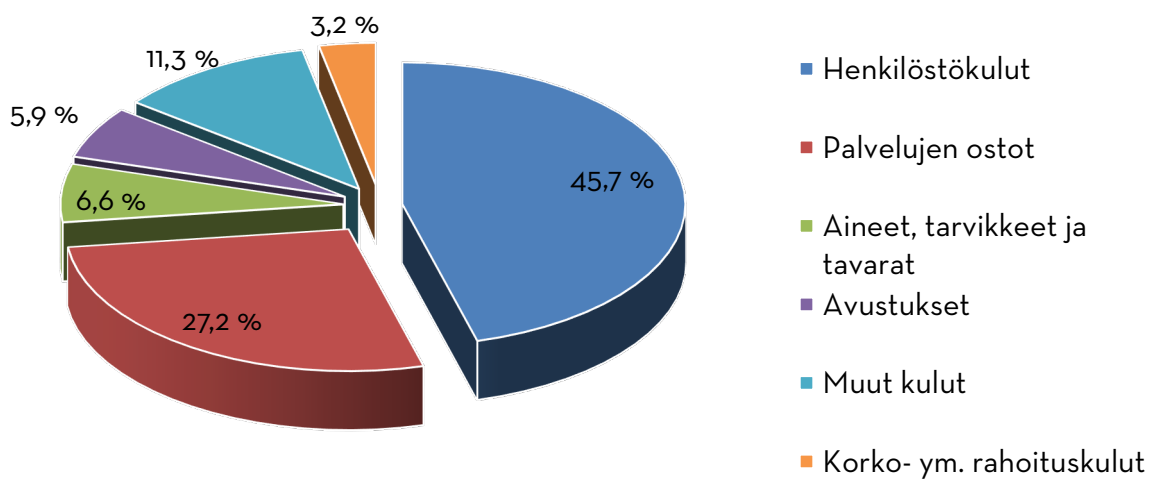
Vuonna 2025 toimintatuottojen arvioidaan kasvavan 3,0 % ja toimintakulujen 5,1 %. Toimintakate heikkenee 7,3 %. Muutokset johtuvat Ylä-Savon työllisyysalueen syntymisestä sekä palkankorotusvarauksesta (1,3 %). Vuosina 2026–2027 toimintakulujen arvioidaan kasvavan 1,5 %.

Tuotot ryhmittäin 124,0 M€

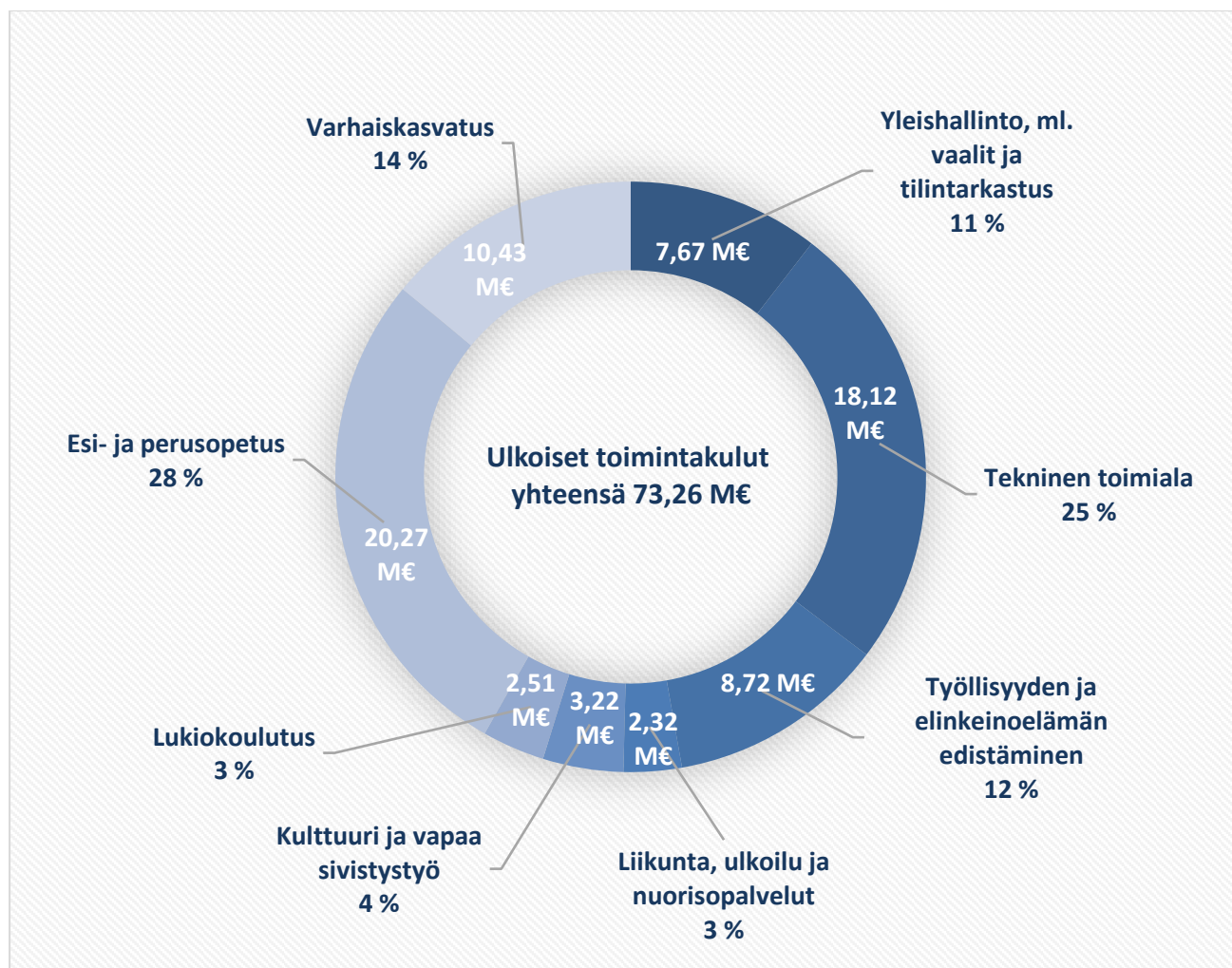

Kuva 4 Tuotot ryhmittäin 2025 (sis. sisäiset ja ulkoiset erät).

Kulut ryhmittäin 117,5 M€

Kuva 5 Kulut ryhmittäin 2025 (sis. sisäiset ja ulkoiset erät).

Kuva 6 Ulkoiset toimintakulut palveluittain.

Ulkoiset toimintakulut kuvaavat parhaiten kunnan tehtävien volyymia. Teknisen toimialan ulkoiset toimintakulut sisältävät Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan ja Ylä-Savon ympäristölautakunnan alaisien toimintojen nettokulut. Työllisyyden ja elinkeinoelämän edistäminen sisältää Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunnan alaisen toiminnan nettokulut. Toimintakulut eivät sisällä poistoja eikä palveluille kohdennettuja vyörytyskuluja.

**Iisalmen kaupungin tuloslaskelman keskeiset tunnusluvut
2023-2025 (Luvut eivät sisällä vesilaitosta)**

	TP2023	TAm2024	TA2025
Tuloveroprosentti	7,9	7,9	7,9
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	-48,3	-49,4	-48,4
Toimintakate, milj. euroa	-55,3	-54,7	-58,7
Verotulot, milj. euroa	44,9	42,8	43,5
Valtionosuudet, milj. euroa	23,3	21,4	22,6
Vuosikate, milj. euroa	13,1	9,8	6,5
Vuosikate, % poistoista	161,5	114,8	72,1
Vuosikate, euroa/asukas	637,8	472,0	313,2
Kertynyt ylijäämä(alijäämä), €/as	268,5	88,9	-91,9
Asukasluku 31.12.	20 618	arv. 20 700	arv. 20 500

Taulukko 6 Iisalmen kaupungin tuloslaskelman keskeiset tunnusluvut (ei sis. vesilaitosta).

Verotulot

Vuonna 2025 verotulojen ennakkoidaan kasvavan 1,5 % verrattuna vuoden 2024 muutettuun talousarvioon. Vuonna 2023 verotuloja tilittyi vielä vanhan verotusjärjestelmän mukaisesti. Vuonna 2024 hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset verotilityksiin toteutuvat täysin uuden järjestelmän mukaisesti, mikä vähentää verotuloja vuoden 2023 verotuloihin verrattuna.

Taloussuunnitelmavuosien 2026–2027 verotuloennusteet on laskettu vuoden 2025 veroprosenttien mukaisesti eli veroprosenttien korotusta ei ole suunnitelmavuosille tehty.

Kiinteistöveroprosenttien on ennakoitu säilyvän suunnitelmakaudella vuoden 2025 tasolla.

Verotulojen kehitys 2023-2025

Verotulojen kehitys (1000 €)	TP 2023	TA 2024	TP 2024 ennuste	TA 2025	Muutos 2024 (ennuste)-2025, %
Tulovero	33 351	31 000	31 619	32 283	2,1 %
Kiinteistövero	5 892	6 347	6 188	6 140	-0,8 %
Yhteisövero	5 653	5 021	5 027	5 055	0,6 %
YHTEENSÄ	44 896	42 368	42 834	43 478	1,5 %

Veroprosentit vuonna 2025

Tuloveroprosentti 7,9 %

Kiinteistöveroprosentit:

vakituinen asuinrakennus	0,55 %
muu asuinrakennus	0,93 %
yleinen kiinteistövero	1,10 %
voimalaitos	2,85 %
yleishyödyllinen yhteisö	0,00 %
rakentamaton asuinpaikka	3,00 %

Valtionosuudet

Valtionosuudet kasvavat 5,6 % vuonna 2025 vuoden 2024 muutettuun talousarvioon verrattuna. Hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä valtionosuusjärjestelmään lisättiin järjestelmämuutosta tasavia eriä (sote-erät), joiden tehtävänä on tasata uudistuksen vaikutuksia yksittäisen kunnan talouteen. Sote-eriä ovat muutosrajoitin ja siirtymätasaus.

TE-palvelujen järjestämisvastuun siirto valtiolta kunnille rahoitetaan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta. TE-uudistus tuo lisärahoitusta, vastaavasti kustannukset lisääntyvät järjestämisvastuun siirron myötä. Rakenteellinen muutos tulee verotulomenetyksen korvauksiin, joiden taso putoaa vuoteen 2024 verrattuna.

Vuonna 2025 kuntien peruspalveluiden valtionosuuden laskentaperusteisiin tulee merkittäviä muutoksia verrattuna vuoteen 2024. Peruspalveluiden valtionosuuden laskentaperusteisiin lisätään yli 16-vuotiaiden ikäluokka. Tulevaisuudessa ikärakenteen merkitys peruspalvelujen valtionosuuteen on merkittävä. Ikärakenteen osalta erityisesti alle 18-vuotiaiden kuntalaisten määrällä on merkittävä vaikutus valtionosuuden kertymään.

Valtionosuusrahoitus 2023–2025

Valtionosuusrahoitus (1000 €)	TP 2023	TA 2024	TA 2024		Muutos TA 2024 ennuste- TA 2025, %
			ennuste	TA 2025	
Peruspalvelujen valtionosuus	13 537	11 759	11 734	14 058	19,8
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	7 496	7 390	7 387	7 441	0,7
Veromenetyksen kompensatio	3 681	3 713	3 679	2 422	-34,2
OKM:n valtionosuus	-1 440	-1 389	-1 411	-1 342	-4,9
YHTEENSÄ	23 274	21 473	21 389	22 579	5,6

Peruspalvelujen valtion osuus (1000 €)	2024	2025
Peruspalvelujen valtionosuus ilman tasausta ja sote-eriä	4 315	4 480
Sote-erät yhteensä	7 444	6 571
Peruspalvelujen valtionosuus ilman tasausta (sis. sote-erät)	11 759	11 051
TE- uudistuksen vos-rahoitus		3 007
Peruspalvelujen valtionosuus ilman tasausta(sis. sote-erät ja TE-rahoituksen		14 058
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	7 390	7 441
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus yhteensä	19 149	21 499
Veromenetysten korvaus	3 713	2 422
VM:n valtionosuudet ja veromenetysten korvaus yhteensä	22 862	23 921
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus (OKM-vos)	-1 389	-1 342
Kunnan valtionosuudet yhteensä	23 253	22 579

Poistot ja arvonalentumiset

Investointien kirjanpitoarvoa alennetaan vuosittain suunnitelman mukaisilla poistoilla kaupunginvaltuustossa hyväksytyn poistosuunnitelman mukaisesti. Suunnitelman mukaisilla poistoilla tarkoitetaan pysyvien vastaavien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden kirjaamista kuluksi vuosittain niiden taloudellisen pitoajan kuluessa. Taloudellinen pitoaika on ajanjakso, jolloin omaisuuden katsotaan vaikuttavan palvelutuotantoon. Taloudellinen pitoaika on yleensä lyhyempi kuin hyödykkeen tekninen pitoaika.

Poistot ovat vuonna 2025 9 milj. euroa (TA 2024: 8,6 milj. euroa). Poistojen kasvuun vaikuttaa investointihankkeiden valmistuminen.

Suunnitelmavuodet 2026–2027

Taloussuunnitelmavuosien 2026–2027 ennusteisiin liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä. Hyvinvointialueuudistus on muuttanut kuntien rahoitus pohjaa ja valtionosuusjärjestelmää. Lisäksi TE-palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnille vuoden 2025 alusta, mikä vaikuttaa toimintamenoihin ja valtionosuusrahoitukseen.

Sote-kiinteistöjen yhtiöittämisellä tulee olemaan merkittävä vaikutus kaupunkikonsernin kokonaisuuteen. Yhtiöittämisen yksityiskohdista päätetään vuoden 2025 aikana ja sen vaikutukset kohdistuvat vuosille 2026–2027.

Suunnitelmakautta leimaa edelleen kustannusten kasvupaine. Toimintamenojen kasvuksi on arvioitu 1,5 %. Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 30.4.2025. Uudella sopimuskaudella tulee olemaan merkittävä kansantaloudellinen vaikutus, joka kohdistuu voimakkaimmin kuntatalouteen.

5.2. Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma €						
Iisalmen kaupunki	TP 2023	TA 2024	Muutettu		TS 2026	TS 2027
			TAm 2024	TA 2025		
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	13 149 345	5 738 600	9 817 800	6 483 400	7 249 600	6 132 400
Satunnaiset erät	0		0	0		
Tulorahoituksen korjauserät	2 258 694	-200 000	-31 500	-150 000	-150 000	-150 000
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-56 194 823	-11 456 000	-10 850 000	-11 903 000	-18 183 500	-16 807 500
Rah. osuudet investointimenoihin	364 398	23 000	69 000	0	40 000	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	10 954 579	300 000	131 500	250 000	250 000	250 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-29 467 807	-5 594 400	-863 200	-5 319 600	-10 793 900	-10 575 100
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset	79 840	88 600	88 600	84 800	81 200	77 800
Antolainasaamisten lisäykset	-12 825	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	92 665	88 600	88 600	84 800	81 200	77 800
Lainakannan muutokset	21 962 821	4 857 000	5 690 000	5 237 000	10 696 600	10 428 800
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	26 882 000	15 000 000	15 000 000	27 100 000	21 300 000	21 100 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9 598 840	-10 143 000	-9 310 000	-21 863 000	-10 603 400	-10 671 200
Lyhytaikaisten lainojen muutos	4 679 661	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 447 406	0	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	23 490 067	4 945 600	5 778 600	5 321 800	10 777 800	10 506 600
Rahavarojen muutos	-5 977 740	-648 800	4 915 400	2 200	-16 100	-68 500
Rahoituslaskelman tunnusluvut:						
	TP 2023	TA 2024	Muutettu		TS 2026	TS 2027
			TA 2025			
Toiminnan ja investointien vuotuinen rahavirta	-29 467 807	-863 200	-5 319 600		-10 793 900	-10 575 100
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä		-38 241 271	-47 758 930		-51 514 530	-57 019 607

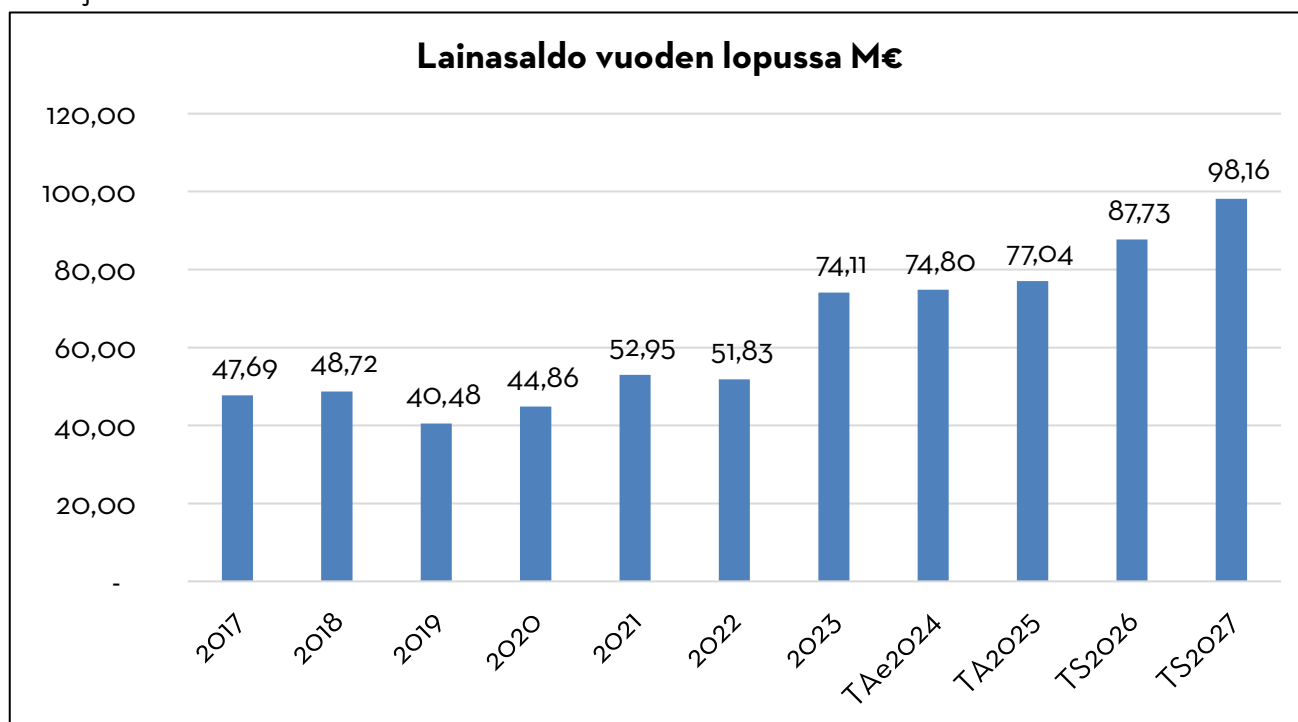
Talousarvion rahoituslaskelmaan kootaan käyttötalous-, tuloslaskelma- ja investointiosan tulojen ja menojen aiheuttaman rahavirran (toiminnan ja investointien rahavirta). Lisäksi rahoitusosaan merkitään kaupungin antolainauksen, lainakannan ja mahdolliset oman pääoman muutokset sekä arvio merkittävistä muutoksista muissa maksuvalmiuden erissä (rahoituksen rahavirta).

Rahoituslaskelmassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Välisummana esitetään toiminnan ja investointien rahavirta. Ylijäämäinen välisumma osoittaa, että investoinnit rahoitetaan kokonaisuudessaan tulorahoituksella, investointien rahoitusosuuksilla tai omaisuuden myynnillä. Negatiivinen välisumma osoittaa määrän, joka on rahoitettava pääomarahoituksella.

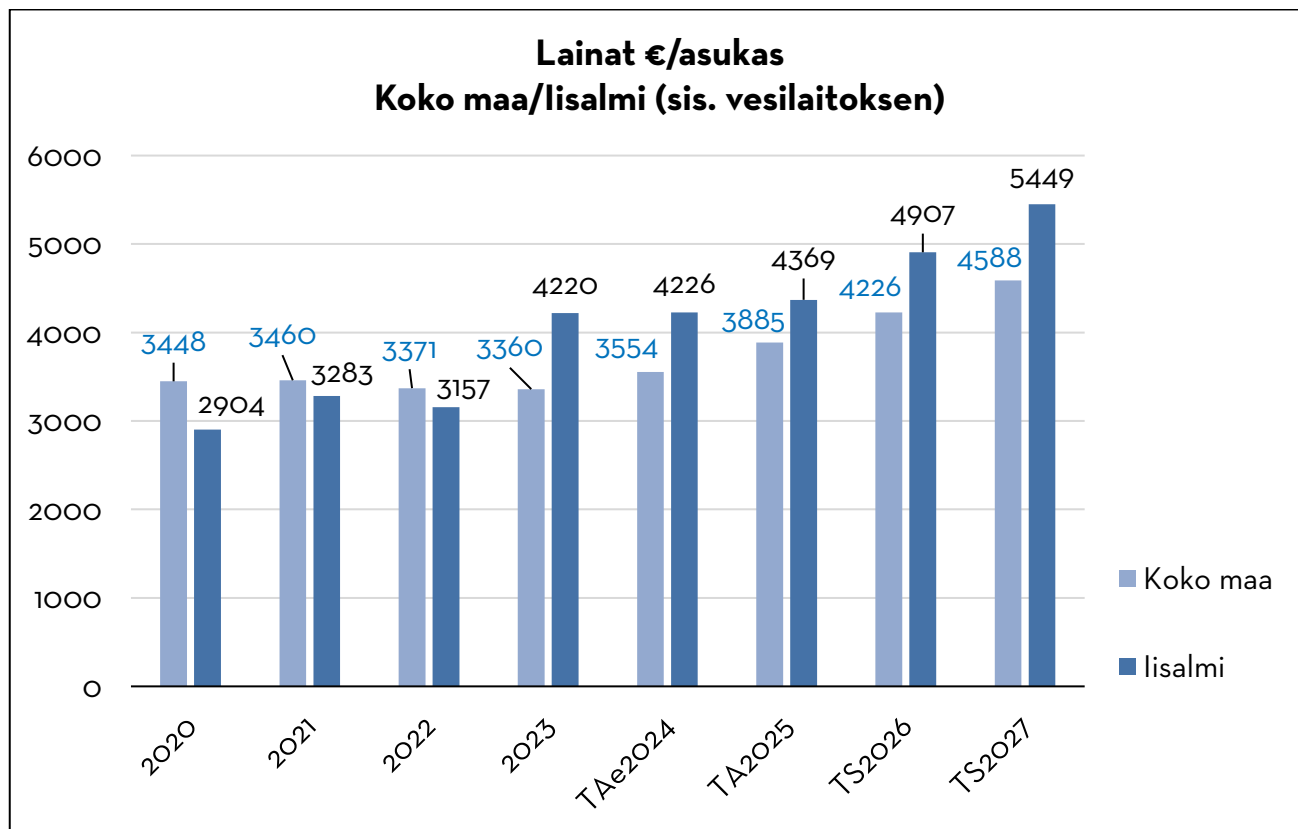
Rahoituslaskelma on rahavirtalaskelman luonteinen. Sen lopussa esitetään toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen vaikutus kaupungin rahavaroihin eli siihen, miten kaupungin rahavarat muuttuvat toiminnan johdosta tilikauden aikana.

Talousarvion tasapainoperiaatteen mukaan talousarviossa osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan.

Rahoitusosassa osoitetaan, miten talousarvio vaikuttaa maksuvalmiuteen, kuinka paljon tarvitaan tulorahoituksen lisäksi pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin sekä miten rahoitus-tarve katetaan. Tulorahoituksen riittämättömyys tarkoittaa lisääntyvää lainanottotarvetta ja korko-
kasvua.

Kuva 7 Lainasaldo vuoden lopussa (ei sis. vesilaitosta).

Kuva 8 Arvio asukaskohtaisen lainamäärän kehityksestä 2020–2027 (€/asukas, sis. vesilaitoksen).

Kuntatalousohjelman painelaskelmakehikon (VM/KAO 23.9.2024) mukaan vuonna 2024 kuntien lainakanta olisi keskimäärin n. 3 554 €/asukas ja vuonna 2025 3 885 €/asukas.

Alla olevassa taulukossa on esitetty lisälmen kaupungin rahoituslaskelman keskeiset tunnusluvut vuosilta 2023–2025.

lisälmen kaupungin rahoituslaskelman keskeiset tunnusluvut			
2023-2025 (Luvut eivät sisällä vesilaitosta)			
	TP2023	TAm2024	TA2025
Investoinnit, (br.) milj. euroa	56,2	10,9	11,9
Investointien tulorahoitus %	23,4	90,5	54,5
Lainojen muutos, milj. euroa	22,0	5,7	5,2
Lainanhoitokate	0,6	2,0	3,4
Lainat, euroa/asukas	3634	arv. 3614	arv. 3758
Asukasluku 31.12.	20618	arv. 20700	arv. 20500

Taulukko 7 lisälmen kaupungin talouden keskeiset tunnusluvut 2023–2025.

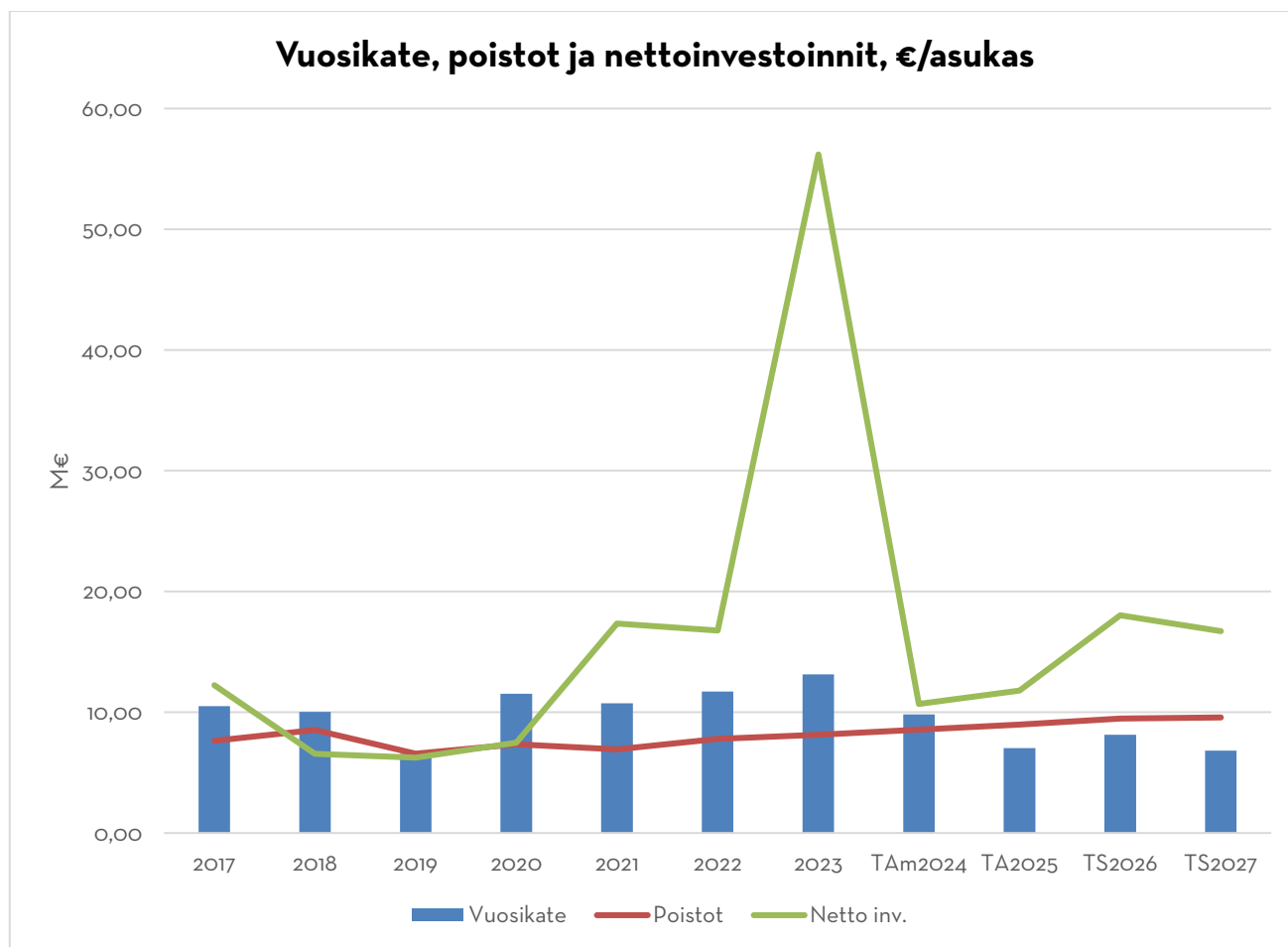
5.3. Investoinnit ja vuosikate

Nettoinvestoinnit vuonna 2025 ovat 13,4 milj. euroa, josta kaupungin osuus 11,8 milj. euroa ja vesiliikelainituksen osuus 1,6 milj. euroa.

Merkittävimmät investointihankkeet suunnitelmakaudella ovat kulttuurikeskuksen peruskorjaus ja jäähallin/monitoimiareenan rakentamisen aloittaminen. Myös Paloisvuoren huoltorakennuksen investointihankkeen aloitus ajoittuu suunnitelmakaudelle.

Kulttuurikeskuksen rakentaminen käynnistyy vuonna 2025 ja jatkuu vuoteen 2027. Jäähallin/monitoimiareenan hanke- ja rakennussuunnittelu ajoittuvat vuosille 2027–2028 ja rakentaminen on tarkoitus aloittaa vuonna 2029. Paloisvuoren huoltorakennuksen suunnittelu aloitetaan vuonna 2027 ja rakentaminen aloitetaan vuonna 2029.

Investointi	Suunnittelu/rakentaminen	Kustannusarvio
Kulttuurikeskus	2022-2027	29,80 milj. euroa
Jäähalli/monitoimiareena	2027-2029	6,80 milj. euroa
Paloisvuoren huoltorakennus	2027-2029	1,20 milj. euroa

Kuva 9 Nettoinvestoinnit (ei sis. vesilaitosta), vuosikate, poistot.

Talousarvio sisältää esityksen investointirahaston käytöstä seuraavasti:

2025	Kulttuurikeskus	1,34 milj. euroa
2026	Kulttuurikeskus	1,34 milj. euroa
2027	Kulttuurikeskus	1,34 milj. euroa.

5.4. Keskeiset muutokset toimialoittain

Elinvoima- ja konsernipalvelut -toimiala

- Ylä-Savon työllisyysalue aloittaa toimintansa 1.1.2025, työllisyysalueen syntyminen lisää toimintatuottoja 2,0 milj. euroa ja -menoja 4,7 milj. euroa. Työllisyysalueen henkilöstömäärä 35 htv.
- Vuonna 2025 järjestetään sekä kunta- että aluevaalit.
- Uusi valtuustokausi alkaa 1.6.2025.

- Lomituspalvelujen hallintorahaan odotettavissa vuosille 2026 ja 2027 koko valtakunnan tasolla leikkaus. Lomituksen valtionosuuden muutos Melan arvion mukaan – 5,5 prosenttia vuosittain, joka johtuu maatalousyrittäjien määrän vähenemisestä.

Sivistys- ja hyvinvointi -toimiala

- Toimintatuotoissa on valtion erityisavustuksia ja hankerahoitusta 0,7 milj. euroa. Niihin liittyviä toimintakuluja on 0,9 milj. euroa, josta henkilöstökuluja on 0,7 milj. euroa (13,79 htv) ja omarahoitusosuutta 0,2 milj. euroa.
- Lumilinnan päiväkotia ja Päiväkotia Simpuksen Pikku simpukat -ryhmä lakkautuvat 31.7.2025.
- Valtion clearing -järjestelmän kautta tulevia kotikuntakorvaustuloja on budjetoitu 0,6 milj. euroa ja kotikuntakorvausmenoja 0,6 milj. euroa. Lisäksi talousarviossa on varauduttu kunnilta tuleviin kotikuntakorvauslaskutuksen menoihin ja tuloihin.
- Ruokapalveluiden talousarviossa on 70 000 euroa määrärahavaraus aamu- ja välipalan tarjoamiseen yläkoulun oppilaille.
- Kirjaston aineistonmäärärahaa on vähennetty 15 000 euroa sopeuttamistoimenpiteiden mukaisesti.
- Koivukujabiennaalin järjestämiseen on varattu 45 000 euroa.
- Kulttuurikeskuksen väistöön siirtymisestä aiheutuviin kuluihin on varattu 39 000 euroa. Tulojen on arvioitu vähenevän 35 600 euroa.
- Nuoriso- ja liikuntapalveluiden talousarviosta on vähennetty 20 000 euroa osallistavan budjetoinnin määräraha.

Tekninen ja ympäristö -toimiala

- Kaavoituksen maankäyttösopimuksista on arvioitu saatavan lisätuloja 25 000 euroa (maksu 30 % kiinteistön arvonnoususta, kh:n päätös talouden tasapainotuksesta).
- Metsänmyyntiä on lisätty 15 000 euroa (kh:n päätös talouden tasapainotuksesta).
- Toimitilojen ulkoisten vuokratulojen on arvioitu lisääntyvän 0,6 milj. euroa. Hyvinvointialueen vuokrat ovat sidottuja elinkustannusindeksiin, joka nousi vuoden 2024 talousarvion osalta

enemmän kuin ennakoitu.

- Asiantuntijapalvelujen ostoja on vähennetty 54 500 euroa (kh:n päätös talouden tasapainotuksesta).
- Henkilöstökulujen on arvioitu vähentyvän 0,2 milj. euroa johtuen lähinnä siivouksen ostopalveluiden lisäyksestä ja täyttämättä olevasta tehtävästä.
- Rakennusvalvonnan arkiston digitointiin on varattu 45 000 euroa.
- Sähkökustannusten on arvioitu vähenevän 0,5 milj. euroa (josta 23 500 euroa kh:n päätös talouden tasapainotuksesta).
- Haja-asutusalueiden koulujen kunnossapitoon on lisätty 0,1 milj. euroa.
- Rakennusten purkukustannuksia on vähennetty 0,2 milj. euroa (kh:n päätös talouden tasapainotuksesta).
- Jäähallin huoltorakennuksen vuokraan on varattu 0,3 milj. euroa lisää (vuonna 2024 vuokraus vain osan vuodesta).
- Kulttuurikeskuksen väistötiloihin on varattu 0,1 milj. euroa.
- Siivouksen ostopalveluihin on lisätty 0,1 milj. euroa.
- Erillistä määrärahavarausta ei ole tehty, mutta varaudutaan siihen, että pelastustoimen osalta voidaan joutua maksamaan tuomioistuimen määräämiä varallaolokorvauksia vuosina 2025–2026. Määrärahan muutosesitykset tuodaan kaupunginvaltuuston päätettäväksi siinä vaiheessa, kun asia varmistuu. Muutosesitys joudutaan tekemään, mikäli vuoden 2023 tilinpäätöksessä tehty 2,5 milj. euron varaus ei riitä korvausten maksamiseen.

Investoinnit

- Katujen ja yleisten alueiden rakentaminen ja peruskorjaus yhteensä 2,1 milj. euroa.
- Toimitilainvestoinnit yhteensä 7,9 milj. euroa.
- Kulttuurikeskuksen rakentamiseen varattu 6,3 milj. euroa (yhteensä 28,4 milj. euroa vuosille 2025–2027).

6. Kaupunkistrategia

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon

- Kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen
- Palveluiden järjestäminen ja tuottaminen
- Kunnan tehtäviä koskeissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet
- Omistajapolitiikka
- Henkilöstöpolitiikka
- Kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet
- Elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen

Iisalmen kaupungin joulukuussa 2021 hyväksytty strategia ”**Suomen ihmeellisin kaupunki**” luo suuntaa kaupungin toiminnan suunnittelulle valtuustokaudella 2021-25 ja siitä eteenpäin vuoteen 2030 saakka. Kaupunkistrategian välitarkastelu ja päivittäminen toteutettiin vuonna 2024.

Toiminta-ajatus

Huolehdimme asukkaidemme hyvinvoinnista ja vahvistamme koko seudun kilpailukykyä ja vetovoimaa.

Visio

Iisalmen kaupungin visiona vuoteen 2030 on olla **Suomen houkuttelevin seutukaupunki**. Tavoitetilassa Iisalmen kaupunki on kansainvälisesti tunnettu, helposti saavutettava, rohkeasti kehittyvä ja vetovoimainen seutukaupunki, joka tarjoaa loistavat asumisen ja yrittämisen olosuhteet sekä toimivat seudulliset palvelut. Visio edellyttää, että:

- Muuttoliike on saatu kääntymään ja nettomuutto on vuositasolla positiivinen
- Olemme houkutteleva muuttokohde sekä palvelutarjontamme ja elinvoimamme kautta seudun selkeä veturi. Iisalmen imago on positiivisessa mielessä tunnettu ja houkutteleva myös kansainvälisille osaajille.

- Huolehdimme, että yrittäjien näkökulma otetaan kaupungin kehittämisessä huomioon ja yrittämisen edellytykset ovat kunnossa.

Arvot

Kaupunkistrategian arvoperustana ovat Iisalmen kaupungin arvot, jotka kuvataan toimintaperiaatteina seuraavasti:

Toimimme rohkeasti maalla ja maailmalla

Haemme uusia toimintatapoja, teemme rohkeita avauksia ja tekoja sekä olemme edelläkävijä. Reagoimme nopeasti ja luomme uusia ratkaisuja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemiseksi. Vaikutamme toiminnassamme kansainvälisesti ja monipaikkaisesti, kuten kuntalaiset ja yrityksemme tekevät.

Luomme vastuullista tulevaisuuden elinympäristöä

Toiminnan perustana on sosiaalinen vastuullisuus lähimmäisistä sekä vastuu luonnosta ja ympäristöstä. Huomioimme vastuullisuuden päätöksenteossa ja ajattelemme pitkän aikavälin vaikutuksia. Toiminnallamme turvaamme menestymisen edellytykset kaikille Iisalmessa toimiville tahoille.

Iisalmessa kaikki saavat onnistua

Autamme asukkaita, yrityksiä ja työntekijöitä onnistumaan ja annamme positiivista palautetta. Opimme virheistä -nekin ovat sallittuja. Hyväksymme erilaisuuden ja monikulttuurisuuden, ketään ei jätetä yksin. Kuten markkinointilupauksemmekin sanoo: Teemme yhdessä ihmeitä.

Strategiset teemat

Strategian toteuttamiseksi on valittu kolme kärkiteemaa:

Inspiroiva Iisalmi

Olemme hyvinvointia ja osaamista aktiivisesti kehittävä kaupunki, jossa toimintaa uudistetaan rohkeasti kouluttamalla henkilöstöä, tarjoamalla uusia palveluja sekä olemalla mukana kokeiluissa. Osallistamme käyttäjäryhmät ja kolmannen sektorin mukaan palveluiden suunnitteluun ja viestimme palvelutarjonnastamme aktiivisesti ja monikanavaisesti.

Edistämme kuntalaisten hyvinvointia kannustamalla omatoimiseen liikunnan ja kulttuurin

harrastamiseen sekä tarjoamalla monipuoliset ja saavutettavat kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa. Huomioimme väestörakenteen muutokset ennakoivasti palvelutarjonnan kehittämisessä eri ikätasoille ja kohderyhmille.

Meidät tunnetaan vetovoimaisena ja monipuolisena koulutuskaupunkina, joka tarjoaa asukkailleen mahdollisuuden elinikäiseen oppimiseen vauvasta vaariin. Kehitämme uusia yrityslähtöisiä koulutusmalleja ja toimimme aktiivisesti ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutusmahdollisuuksien lisäämiseksi alueella yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Teemme päätöksiä, joilla turvataan perheiden, lasten ja nuorten mahdollisuudet turvalliseen kasvuun ja hyvään oppimiseen.

Ihana Iisalmi

Rakennamme toimivaa, viihtyisää ja turvallista kaupunkiympäristöä eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden. Toimitilamme ovat terveellisiä käyttää ja edistämme vähähiilistä rakentamista. Yhdyskuntarakenteemme on tiivis, ja toimiva palveluverkko on hyvin saavutettavissa, liikuntareitit ja puistot houkuttelevat ihmiset liikkumaan.

Tarjoamme laadukkaat asuin- ja työpaikkatonttialueet sekä kehittyvät kyläalueet uusille rakentajille. Vaalimme kaupungin arvokasta historiaa ja kulttuuriympäristöämme. Huolehdimme kaupungin siisteydestä ja kannustamme myös kuntalaisia huolehtimaan ympäristöstään. Olemme toiminnassamme hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä

Ihmeiden Iisalmi

Olemme vetovoimainen ja palveluiltaan monipuolinen Ylä-Savon seutukeskus, kehitämme kaupungin elinvoimaa määrätietoisesti uusien asukkaiden ja yritysten saamiseksi alueelle yhteistyössä muiden seudun kuntien kanssa. Meillä arki on helppoa kaikenikäisille ja elinvoimainen keskusta houkuttelee

asioimaan.

Toimimme yritysystävällisesti ja tarjoamme kilpailukykyiset yrittämisen olosuhteet, kehittämisspalvelut sekä laajan yhteistyöverkoston niin teollisille kuin palveluyrityksillekin. Huolehdimme kaupungin hyvästä saavutettavuudesta ja vahvalla edunvalvonnalla vaikutamme eri sidosryhmiin seudun elinvoimaisuuden kehittämiseksi.

Panostamme osaavan työvoiman saatavuuteen yhteistyössä yritysten ja oppilaitosten kanssa kehittämällä koulutusta sekä työllisyydenhoidon ja työperäisen maahanmuuton palveluja. Yhteisölliset

tapahtumamme houkuttelevat kävijöitä laajalta alueelta ja teemme yhteistyötä kansainvälisen matkailun kehittämiseksi seudullisten ja maakunnallisten toimijoiden kanssa.

Teemoja läpileikkaavat yhteiset tavoitteet ovat:

Kestävä kuntatalous

Kaupungin tulot kattavat menot suunnitelmakaudella, veroprocentit ovat maakunnan keskiarvon alapuolella. Investoimme vastuullisesti talouden realiteetit huomioiden. Omistajapolitiikkamme on aktiivista, tarkoituksenmukaista ja tehokasta. Hankintatoimintaa kehitetään tiiviissä yhteistyössä paikallisen yrityskentän kanssa.

Hyvinvoiva henkilöstö

Päätöksenteko, johtaminen ja henkilöstön osallistaminen kehittämiseen ovat erinomaisella tasolla. Henkilöstö tietää, mitä heiltä odotetaan ja työtä tehdään innostuneesti. Kehitämme työhyvinvointia aktiivisesti ja pitkäjänteisesti.

Digitalisaation hyödyntäminen

Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden ja tekoälyn mahdollisuudet hyödyntäen. Monipaikkaisuus on meille arkipäivää. Kehitämme tiedolla johtamisen prosesseja organisaatiossa aktiivisesti.

Teemoihin liittyvät tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit on esitetty toimielimittäin talous- ja toimintasuunnitelmassa.

7. Riskit ja riskienhallinta

Riskillä tarkoitetaan epävarmuuden vaikutusta Iisalmen kaupunkikonsernin tavoitteisiin. Epävarmuuden vaikutukset voivat olla joko negatiivisia tai positiivisia suhteissa tavoitteisiin. Riski on siis joko mahdollisuus, uhka tai niiden yhdistelmä. Riskin merkittävyyttä arvioidaan tapahtuman todennäköisyyden ja seurausten yhdistelmänä.

Iisalmen kaupunkikonsernin riskit jaotellaan neljään riskialueeseen, jotka ovat strategiset, taloudelliset, toiminnalliset sekä vahinkoriskit. Riskialueet on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Strategiset riskit ovat riskejä, jotka liittyvät Iisalmen pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin sekä niihin kohdistuviin sisäisiin tai ulkoisiin epävarmuustekijöihin. Strategiset riskit uhkaavat kaupunkistrategiassa asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Strategiset riskit liittyvät tyypillisesti väestön hyvinvointiin ja ikärakenteeseen, talouden suhdannevaihteluihin, työn rakennemuutokseen, elinkeinoelämän kehitykseen, kansainvälistymiseen, ympäristön kestäväyyteen ja yhdyskuntarakenteeseen, valtiontalouteen ja hallituspolitiikkaan, lainsäädäntöön ja muuttoliikkeeseen.

Strategiset riskit voivat liittyä myös organisaatorakenteeseen ja prosesseihin, johtamistapaan, organisaatiokulttuuriin, strategiaan valintoihin ja strategian toimeenpanoon, asiakastarpeiden tunnistamiseen ja arviointiin, toiminnan uudelleenjärjestelyyn tai digitalisaatioon.

Taloudelliset riskit liittyvät markkinahintojen muutoksiin, rahoitusvarojen riittävyyteen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä sekä vastapuolien kykyyn täyttää taloudelliset velvoitteensa. Kaupungin toimintaan liittyviä rahoitusriskejä ovat muun muassa verotulojen ja valtionosuuksien muutokset, rahoitus- ja korkoriskit, investointiriskit, takaus- ja vakuutusriskit, hyödykehintariskit, hinnoittelu sekä maksuvalmiusriskit (lyhyt- ja pitkäaikaisrahoitukset). Keskeisintä taloudellisten riskien hallinnassa ovat toiminta- ja investointimenojen hallinta sekä luotettava ja ajantasainen talousraportointi.

Toiminnallisilla riskeillä tarkoitetaan kaupungin päivittäistä toimintaa, johtamista, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä. Toiminnalliset riskit liittyvät operatiiviseen johtamiseen, prosessien toimivuuteen ja jatkuvuuden hallintaan, tietoturvaan ja -suojaan, ICT-palveluihin, sopimus- ja yhteistyökumppaneiden toimintaan, projektien ja hankkeiden hallintaan, maineeseen ja imagoon, henkilöstörakenteeseen, henkilöstön osaamiseen ja saatavuuteen, avainhenkilöihin, lainsäädännön

velvoitteisiin, toimielin- ja viranhaltijapäätöksiin, hankintoihin, toiminnasta aiheutuvaan vahingonkorvausvastuuseen ja väärinkäytöksiin.

Vahinkoriskit ovat Iisalmen kaupunkikonsernin sisällä tai toimintaympäristössä tapahtuvia virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa tai menetyksiä. Vahinkoriskit kohdistuvat usein tiettyyn kohteeseen. Vahingon mahdollisuus sekä seuraukset ovat etukäteen tiedossa, mutta vahingon todennäköisyyttä ei tiedetä. Vahinkoriskit kohdistuvat yleensä asiakkaiden, henkilöstön tai ympäristön turvallisuuteen sekä omaisuuteen.

Vahinkoriskit jaetaan seuraavasti:

- Työterveys- ja työsuojeluriskit
- Henkilöstöriskit
- Ympäristöriskit
- Tulipalo- ja onnettomuusriskit
- Luonnonmullistukset
- Toimitilaturvallisuusriskit

Vuonna 2020 eskaloitunut koronapandemia sekä Venäjän ja Ukrainan sota vuonna 2022 ovat vaikuttaneet riskiarvioihin kunnissa. Edellä mainitut tapahtumat ovat osoittaneet, että globaalit riskit voivat realisoitua lyhyellä aikavälillä ja niiden vaikutukset tuntuvat myös kuntien toiminnassa ja taloudessa. Globaalien riskien vaikuttavuutta on hankala arvioida ja riskien hallintakeinot ovat vähäiset.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Riskienhallinta kattaa kaikki olennaiset toiminnan riskit. Merkittävät riskit on tunnistettava, arvioitava ja luokiteltava sekä luotava näille riskienhallintakeinot. Valvontatoiminta tulee järjestää kustannustehokkaasti niin, että siihen sijoitetut resurssit suhteutetaan tavoiteltaviin hyötyihin.

Sisäisen valvonnan kehittämiseksi, tehostamiseksi ja todentamiseksi toimialojen ja liikelaitoksen on laadittava vuosittain oma sisäisen valvonnan suunnitelma. Valvontakohteita voivat olla esimerkiksi päätöksenteko, talous, omaisuus, sopimukset ja hankinnat. Suunnitelmassa esitetään sisäisen valvonnan valvontakohteet ko. vuodelle. Suunnitelma toimii raportoinnin pohjana. Raportoinnin tulee olla tiivistä ja kohdistua keskeisiin valvontahavaintoihin ja niiden perusteella tehtyihin ja tehtäviin

ohjaustoimin.

Sisäisen valvonnan suunnitelma laaditaan vuosittain toimialoittain ja vastuualueittain. Toimialat raportoivat suunnitelman toteuttamisesta osavuosikatsauksen sekä tilinpäätöksen yhteydessä ajalta 1.1.–30.6. elo-syyskuussa ja 1.7.–31.12. tammi-helmikuussa. Toimialajohtaja ja toimialan talouspäällikkö vastaavat suunnitelman laatimisesta ja raportoinnista. Toimialojen raportit annetaan tiedoksi kaupunginhallitukselle, tarkastuslautakunnalle ja tilintarkastajalle.

Kaupungin toimielinten ja konserniyhteisöjen tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Kaupungilla on käytössään Targetor -strategisten tavoitteiden ja riskien raportointityökalu, jonka avulla riskit yksilöidään ja niiden vaikutusta arvioidaan. Targetor muodostaa kaupungin riskirekisterin. Riskiarvio koko kaupungin tasolla raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä.

Kaupunginhallitus antaa tilinpäätöksen toimintakertomuksessa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sekä konsernivalvonnasta.

Kaupunginhallituksen yhteenveto perustuu sen alaisten toimintaelinten ja konserniyhteisöjen laatiin yhteenvetoihin. Kaupunginhallituksen alaisten toimielinten tulee käsitellä oman toimialan yhteenveto merkittävimmistä riskeistä ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi.

Mikäli tilikaudella havaitaan merkittäviä riskejä, tulee kaupunginhallituksen alaisten toimielinten ja viranhaltioden sekä konserniyhteisöjen raportoida niistä ja niiden hallintakeinoista välittömästi. Yksittäisellä työntekijällä on velvollisuus raportoida esimiehilleen havaitsemistaan riskeistä. Valvontavastuussa olevien tulee raportoinnin perusteella ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

TALOUDEN HALLINTA

8. Talousarvio ja -suunnitelma

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kaupungille seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on talous- ja toimintasuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talous- ja toimintasuunnitelma on laadittava siten, että se toteuttaa kaupunkistrategiaa ja edellytykset kaupungin tehtävien hoitamiseen turvataan. Talous- ja toimintasuunnitelmassa hyväksytään kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talous- ja toimintasuunnitelman on oltava tasapainossa ja ylijäämäinen. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä.

Kaupungin toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Iisalmen Vesi -liiketoiminnan talousarvio on osa kaupungin talous- ja toimintasuunnitelmaa. Talousarviossa on tuloslaskelma ja rahoitusosa, käyttötalousosa ja investointiosa. Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot.

Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myyntiä. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö.

8.1. Taloussuunnittelun periaatteet

Taloussuunnittelun periaatteet ovat täydellisyyssperiaate ja siihen liittyvä bruttoperiaate, tasapainoperiaate, vuotuisperiaate sekä sitä tarkentava suorite- ja realisointiperiaate,

kehysbudjetointiperiaate ja yhtenäisyysperiaate sekä julkisuusperiaate.

Täydellisyysperiaatteen mukaan talousarvioon on otettava kunnan rahan käyttö ja rahan lähteet kokonaisuudessaan. Tiedossa olevia menoja tai tuloja ei voi jättää talousarviosta pois. Myös kunnan sisäiset ostot ja myynnit on otettava talousarvioon, vaikka niihin ei sisälly rahan käyttöä.

Tasapainoperiaate tarkoittaa, että tulojen on suunnitelmakaudella katettava menot ja että kunnan maksuvalmiuden tulee aina olla riittävä. Tuloylijäämän kerryttämiselle on oltava perusteet. Talousarvion rahoituslaskelmaosassa on osoitettava, kuinka rahoitustarve katetaan ja kuinka rahoitusylijäämä käytetään. Talouden tasapainoperiaate sisältää myös sen, etteivät kunnan sitoumukset ja niihin liittyvät riskit saa ylittää kunnan voimavaroja.

Bruttoperiaatteella tarkoitetaan sitä, että menot ja tulot päätetään talousarviossa ja -suunnitelmassa bruttomääräisinä eli tuloja ei vähennetä menoista.

Nettoperiaatteella tarkoitetaan, että valtuusto voi päättää menojen ja tulojen erotuksesta (vuosikatteen) määrärahana tai tuloarviona. Näin voidaan menetellä liiketoiminnassa ja toiminnassa, jotka rahoitetaan pääosin myynti- ja maksutuotoilla.

Vuotuisperiaatteen mukaisesti valtuuston on hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi vuodeksi talousarvio.

Suorite- ja realisointiperiaate merkitsee sitä, että talousarvioon otetaan varainhoitovuoden aikana vastaanotetuista tuotantotekijöistä aiheutuvat menot ja suoritteiden luovuttamisesta aiheutuvat tulot sekä muut sellaiset menot, joiden suorittamiseen kaupunki on varainhoitovuoden aikana sitoutunut ja muut lopullisesti kaupungille kuuluvat tulot.

Kehysbudjetointiperiaatteen mukaan valtuustolla on laaja harkintavalta päättää talousarvioon määrärahakokonaisuuksista. Pääsääntöisesti määräraha asetetaan tehtäväkohtaisesti siten, että toiminnan tavoitteet ja niiden saavuttamiseen varatut varat ovat yhdistettävissä talousarviossa.

Yhtenäisyysperiaate edellyttää, että valtuusto päättää talousarviosta ja -suunnitelmasta niin, että ne ovat yhtenä kokonaisuutena samassa käsittelyssä.

Julkisuusperiaate edellyttää, että talousarvio on julkinen asiakirja, johon kenellä tahansa on oikeus tutustua.

8.2. Talousarvion sitovuustaso

Talousarvio on sitova ohje kaupungin toiminnan ja talouden hoitamista varten. Sitovuus ilmenee erityisesti siinä, että varoja ei saa käyttää muuhun kuin talousarviossa osoitettuihin tarkoituksiin eikä enempää kuin talousarviossa on osoitettu. Käyttötarkoitus ilmenee määrärahojen nimikkeistä ja määrärahojen sitovista perusteluista.

Iisalmen kaupungin organisaatiossa on kolme toimialaa. Toimialat jakautuvat vastuualueiksi, jotka puolestaan jakaantuvat toimintayksiköiksi.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovia ovat:

Käyttötalousosan määrärahat ja tuloarviot ovat sitovia kaupunginvaltuustoon nähden. Talousarvion käyttötalousosan toimintatuotot, toimintakulut ja suunnitelmapoistot sitovat toimialoja vastuualueetasolla valtuustoon nähden pl. uimahalli. Uimahallia sitoo valtuustoon nähden toimintakate (toimintatuotot – toimintakulut = toimintakate).

Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunta sijoittuu elinvoima- ja työllisyyspalvelut – vastuualueelle omana toimintayksikkönään. Lautakunnan toimintatuotot, toimintakulut ja suunnitelmapoistot ovat sitovia kaupunginvaltuustoon nähden.

Virkojen ja toimien henkilöstömäärärahat ovat sitovia kaupunginhallitukseen nähden lukuun ottamatta virkoja, joiden täyttämisestä päättää valtuusto. Valtuuston päättämien virkojen määrärahat ovat sitovia valtuustoon nähden.

Investointiosan määrärahat ja tuloarviot ovat valtuustoon nähden sitovia toimialatasolla, ellei talousarviokirjassa yksittäisen hankkeen tai hankeryhmän osalta muuta ole esitetty. Investointiosan määrärahojen käytöstä vastaa se lautakunta/johtokunta, jonka alaisuuteen ne on talousarviossa merkitty. Käyttötalousosan strategiset tavoitteet ovat valtuuston hyväksymiä tavoitteita, jotka sitovat lautakuntia/toimialoja valtuustoon nähden. Lautakunta-, vastuu- ja toimintayksikkötason tavoitteet esitetään tarkemmin käyttösuunnitelmassa, joka hyväksytään valtuuston hyväksyttyä talousarvion.

Talousarviossa on esitetty perustelut ja merkittävimmät toiminnassa tapahtuvat muutokset.

Talouselaskelma osan seuraavat erät ovat sitovia valtuustoon nähden: verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustuotot ja -kulut yhteensä (netto). Rahoituslaskelman seuraavat erät ovat sitovia valtuustoon nähden: antolainauksen muutokset, pitkäaikaisten lainojen lisäys, pitkäaikaisten lainojen vähennys

sekä oman pääoman muutokset.

Mikäli toimialat tarvitsevat toimintaansa uusia tiloja, käytetään ensisijaisesti kaupungin omistuksessa tai muuten hallinnassa olevia tiloja tilapalvelun osoittamalla tavalla. Ulkopuolelta tapahtuva uusien tilojen vuokraus tehdään aina teknisen toimialan toimesta ja päätöksellä.

Talousarviovuoden sitovuus on vahvempi kuin suunnitelmavuosien. Vaikka oikeudellisesti talousarvion sitovuus onkin vahvempi kuin taloussuunnitelman, on myös taloussuunnitelma kunnan viranomaisia ja viranhaltijoita toiminnallisesti velvoittava asiakirja. Talousarviossa ja -suunnitelmassa turvataan edellytykset tehtävien hoitamiseen.

Käyttöomaisuuden hankintameno aktivoidaan ja kirjataan tulosvaikutteiseksi kuluksi poistosuunnitelman mukaisesti. Talousohjeessa aktivointirahaksi on määritelty 10 000 euroa eli vähintään 10 000 euron hankinnat käsitellään investointimenona ja kirjataan poistoaikanaan tuloslaskelman kuluksi. Poistosuunnitelma on talousarvion liitteenä.

Valtuuston hyväksyttyä talousarvion saattaa kaupunginhallitus sen täytäntöönpanomääräyksen toimielimien, viranhaltijoiden ja työntekijöiden noudatettavaksi.

Kaupunginhallitus, lautakunta tai johtokunta hyväksyy sen jälkeen käyttösuunnitelman, jolla tarkistetaan asianomaisen toimielimen talousarvioehdotukseen sisältynyt alustava käyttösuunnitelma valtuuston päätöksiä vastaavaksi sekä päättää omalta osaltaan tehtävien toteutumisesta ja määrärahojen käytöstä.

Käyttösuunnitelmalla toimielimet asettavat valtuuston määrittelemien tavoitteiden kanssa yhdenmukaiset, tarkennetut tavoitteet sekä jakavat määrärahat ja tulosarviot toimintayksiköille (käyttötaloulosa) ja projekteille (investointiosa).

Kaupunginhallituksen, lautakunnan tai johtokunnan määräämä, sen alainen viranhaltija päättää seuraavan tason käyttösuunnitelmista sekä päättää omalta osaltaan tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä asettamalla tarkennetut tavoitteet ja määräraha-arviot. Edellä tarkoitettu viranhaltija voi vastaavasti antaa alaiselleen viranhaltijalle oikeuden päättää seuraavan tason käyttösuunnitelmasta.

Käyttötalouden sitovuus lautakunnittain on esitetty kappaleessa 9.

Taloussuunnitelma vuosille 2026–2027 on esitetty osana talous- ja toimintasuunnitelman

tuloslaskelma-, rahoitus-, käyttötalous- ja investointiosaa.

8.3. Talousarviossa annettavat toimintavaltuudet

Talousarviossa on varattava toteutettavia investointeja varten määräraha. Investointihankkeisiin saatava valtionosuus tai muu ulkopuolinen rahoitusosuus tulee huomioida hankkeen tulosarviona. Mikäli talousarviossa ei ole määrärahavarausta, tulee tehdä talousarviomuutos ennen investoinnin toteuttamis- tai rakentamispäätöstä. Omaisuuden myynti budjetoidaan tulona.

Kaupungin hallintosäännön 157 §:n mukaan valtuusto päättää lainan ottamisen ja antamisen periaatteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuusto päättää antolainojen ja vieraan pääoman muutokset. Kaupunginhallitus päättää lainan ottamisesta ja lainan antamisesta valtuuston päätöksen mukaisesti. Lainanottovaltuus on tarkoituksenmukaista rajata siten, että kaupunginhallituksella on vuonna 2025 oikeus ottaa lainaa hyväksytyn rahoituslaskelman mukaisesti.

Kaupunginhallitus voi myös päättää lainan ennakaisesta takaisinmaksusta sekä lainaehtojen muuttamisesta talousarviossa olevien määrärahojen puitteissa. Talusjohtajalla on hallintosäännön 101 §:n perusteella oikeus päättää lyhytaikaisen lainan ottamisesta.

Kaupunginvaltuusto oikeuttaa kaupunginhallituksen tekemään tarpeelliset lainasalkun korkoriskiltä suojautumistoimenpiteet siten, että kokonaismäärään suhteutettu suojausaste on taloussuunnitelmakauden aikaan kunkin vuoden viimeisen päivän tarkastelutilanteessa 30–100 %. Suojausasteen laskennassa huomioidaan kiinteäkorkoisten lainasopimusten suhde lainasalkun kulloiseenkin kokonaismäärään.

8.4. Kaupungin tytäryhteisöjen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Omistajaohjaus tarkoittaa toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Omistajaohjaus turvaa kaupungin pitkäjänteisen toiminnan ja varmistaa pääoman käytön sekä omaisuuden hankintaan ja hoitoon liittyvät päätöksenteon systemaattisuuden, pitkäjänteisyyden ja pääoman käytön tehokkuuden.

Kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnan ja taloudellisten tavoitteiden tulee toteuttaa kaupunkistrategiaa. Kaupunginvaltuusto asettaa talousarviossa merkittävälle tytäryhtiölleen toiminnan ja talouden tavoitteita, joilla pyritään valmistamaan kaupunkistrategian toteuttaminen, omistaja-arvon kehittyminen ja suojaaminen ja se, että yhteisöjen toiminta ja kaupunkikonsernin kokonaisedun

mukaista.

Kaupunginhallitus käy vuosittain Iisalmen Teollisuuskylä Oy:n ja Petterinkulma Oy:n kanssa keskustelun, jossa arvioidaan yhtiön toiminnan tuloksellisuutta sekä asetetaan seuraavan vuoden tavoitteet. Keskusteluun osallistuvat yhtiöiden puolelta toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja. Yhtiöt asettavat vuosittaiset tavoitteet omissa toimintasuunnitelmissaan ja talousarvioissaan.

Iisalmen Teollisuuskylä Oy

Iisalmen Teollisuuskylä Oy on Iisalmen kaupungin tytäryhteisö, jonka toimialana on hallita omistustai vuokraoikeuden nojalla kiinteistöjä ja rakentaa niille teollisuus- ja palvelutiloja yritysten tai yhteisöjen käyttöön pääasiallisesti vuokrattavaksi tai lunastussopimuksen kyseessä ollessa omakustannushintaan luovutettavaksi.

Yhtiön toiminta on kytketty tiiviisti kaupungin elinvoimayksikön toimintaan ja yhtiön toimitusjohtajana toimii oman työnsä ohella elinkeinojohtaja Terho Savolainen. Yhteistyön muotoja kehitetään edelleen eteenpäin ja pyritään tukemaan alueen yrityksiä kokonaisvaltaisesti heidän kehittymistavoitteissaan.

Iisalmen Teollisuuskylä Oy:n tavoitteet vuodelle 2025:

1. Tavoitteena on pitää tilojen käyttöaste vähintään 90 %:ssa (ilman Riistakatu 5) ja taloudellinen tulos positiivisena poistojen jälkeen.
2. Riistakatu 5 -kiinteistön tulevaisuus ratkaistaan laadittujen viitesuunnitelmien pohjalta.
3. Ylä-Savon alueen teknologia-alan yritysten aktiivinen kontaktointi vähintään 150 yritystä.

Petterinkulma Oy

Petterinkulma Oy on Iisalmen kaupungin tytäryhteisö, jonka tehtävänä on tuottaa ja ylläpitää vuokra-asuntoja Iisalmen alueella. Yhtiön omistuksessa on lähes 1400 asuntoa, joissa asuu noin 2 100 Iisalmelaista.

Petterinkulma Oy:n tavoitteet vuodelle 2025:

1. Asuntojen käyttöaste pysyy korkealla tasolla eli käyttöastetavoite on 98 %.
2. Pyritään käynnistämään rakennushanke entisen Veljeskodin tontille vuoden 2025 aikana.
3. Petterinkulma pyrkii asumisessa esteettömyyteen.

4. Työtyytyväisyyskyselyn tulos >4,0 asteikolla 1-5.

Kiinteistö Oy Iisalmen Lumakeskus

Kiinteistö Oy Iisalmen Lumakeskus on Iisalmen Kaupungin tytäryhteisö, jonka pääasiallinen toimiala on kiinteistöhallinto. Yhtiö hallinnoi Lumakeskus Majakka -kiinteistöä. Yhtiön omistama rakennus sijaitsee Iisalmen kaupungilta vuokratulla noin 4 964 m² tontilla, osoitteessa Savonkatu 5. Kiinteistö Oy Lumakeskus ja Iisalmen kaupunki ovat tehneet sopimuksen kiinteistön ylläpidosta. Sopimuksella kiinteistön käyttö- ja ylläpitotehtävät ja velvoitteet on siirretty Iisalmen kaupungin hoidettavaksi. Kiinteistöyhtiön vastuulla ovat vain välttämättömät hallinnosta aiheutuvat kustannukset.

Kiinteistö Oy Iisalmen Lumakeskuksen tavoite vuodelle 2025:

- Antolainan lyhennys 85 000 €
- Tehostetaan Lumakeskuksen ylläpidon kustannusten hallintaa vaihtamalla loisteputkivalaistus energiatehokkaaksi led-valaistukseksi

8.5. Tilivelvollisuus

Tilivelvollisia ovat toimielinten jäsenet ja asianomaisen toimielimen tehtävänalueen johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että toiminta tulee valtuustoon arvioitavaksi, viranhaltijaan voidaan kohdistaa muistutus tilintarkastajan antamasta tilintarkastuskertomuksessa ja viranhaltijalle voidaan myöntää tai olla myöntämättä vastuuvapaus. Tilivelvollinen vastaa toiminnan ja talouden osalta sekä omasta että alaistensa tekemisestä ja siitä että mitä jää hoitamatta.

Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja jatkuvasta ylläpidosta johtamansa toiminnan osalta. Tilintarkastuskertomukseen on sisällytettävä lausunto sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä ja mahdollisesta muistutuksesta, joka voidaan kohdistaa vain tilivelvolliseen. Muistutuksen edellytyksenä on, että tilivelvollinen on toiminut vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen.

Tilivelvollisuuden puuttuminen ei vapauta esimiestä valvontavastuusta.

Toimielin	Vastuualue	Tilivelvolliset
Keskusvaalilautakunta	Vaalit	Keskusvaalilautakunnan jäsenet Hallintojohtaja
Tarkastuslautakunta	Tilintarkastus	Tarkastuslautakunnan jäsenet
Kaupunginhallitus	Hallintopalvelut Talous- ja henkilöstöpalvelut Elinvoima- ja työllisyyspalvelut Lomituspalvelut	Kaupunginhallituksen jäsenet Kaupunginjohtaja
Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunta		Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunnan jäsenet Elinkeinojohtaja
Maaseutuhallinnon yhteislautakunta	Maaseutupalvelut	Maaseutuhallinnon yhteislautakunnan jäsenet Maaseutujohtaja
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto Varhaiskasvatus Perusopetus ja lukiokoulutus Kulttuuri- ja vapaa-aika	Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan jäsenet Sivistys- ja hyvinvointitoimialan toimialajohtaja
Musiikkiopiston johtokunta	Musiikkiopisto	Musiikkiopiston johtokunnan jäsenet Musiikkiopiston rehtori
Tekninen lautakunta	Teknisen toimialan hallinto Maankäyttö ja asuminen Kadut ja ympäristö Toimitilat	Teknisen lautakunnan jäsenet Teknisen toimialan toimialajohtaja
Ylä-Savon jätehuoltolautakunta	Jätehuolto	Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan jäsenet Jätehuoltopäällikkö
Ylä-Savon Ympäristölautakunta	Ympäristönsuojelupalvelut Ympäristönterveyspalvelut	Ylä-Savon ympäristölautakunnan jäsenet Ympäristöjohtaja Ympäristöterveydenhuollon päällikkö
Iisalmen Vesi -liikelaitos	Hallinto Verkosto Jätevedenpuhdistamo	Iisalmen Vesi- liikelaitoksen johtokunta Vesilaitoksen johtaja

Vastuualue	Toimintayksikkö	Tilivelvolliset
Rahoitus	Rahoitus	Talousjohtaja
Hallintopalvelut	Hallintopalvelut	Hallintojohtaja
Talous- ja henkilöstöpalvelut	Talouspalvelut	Talousjohtaja
	Henkilöstöpalvelut	Henkilöstöpäällikkö
Elinvoima- ja työllisyyspalvelut	Elinvoimapalvelut	Elinkeinojohtaja
	Työllisyys- ja kansainvälisyyspalvelut	Työllisyys- ja kansainvälisyyspäällikkö
	Ylä-Savon työllisyysalue	Työllisyys- ja kansainvälisyyspäällikkö
Lomituspalvelut	Pohjois-Savon lomituspalvelut	Lomitusjohtaja
Maaseutupalvelut	Ylä-Savon maaseutupalvelut	Maaseutujohtaja
Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto	Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto	Toimialajohtaja
Varhaiskasvatus	Päiväkodit	Varhaiskasvatusjohtaja
	Perhepäivähoito	Varhaiskasvatusjohtaja
Perusopetus ja lukiokoulutus	Perusopetus	Toimialajohtaja
	Lukiokoulutus	Lukion rehtori
	Ruokapalvelut	Ruokapalvelupäällikkö
Kulttuuri- ja vapaa-aika	Kansalais- ja musiikkiopisto	Kansalais- ja musiikkiopiston rehtori
	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	Kirjasto- ja kulttuuripalvelupäällikkö
	Liikunta- ja nuorisopalvelut	Kulttuuri ja vapaa-aikajohtaja
Teknisen toimialan hallinto	Teknisen toimialan hallinto	Toimialajohtaja
Maankäyttö ja asuminen	Kaavoitus	Kaavoituspäällikkö
	Tonttipalvelut	Kiinteistöinsinööri
	Kaupunkimittaus	Paikkatietopäällikkö
	Rakennusvalvonta	Rakennustarkastaja
Kadut ja ympäristö	Tilahallinta ja rakentaminen	LVI -insinööri
	Kiinteistöjen kunnossapito	Kunnossapitopäällikkö
	Kiinteistönhoito	Kiinteistönhoitopäällikkö
Jätehuolto	Jätehuolto	Jätehuoltopäällikkö
Ympäristöterveyspalvelut	Eläinlääkintäpalvelut	Ympäristöterveydenhuollon päällikkö
	Terveysvalvontapalvelut	
Ympäristönsuojelupalvelut	Ympäristönsuojelupalvelut	Ympäristöjohtaja
lisalmen Vesi -liikelaitos	Hallinto ja verkostot	Vesilaitoksen johtaja
	Laitokset	Vesilaitoksen johtaja
		Käyttöpäällikkö

8.6. Taloussuunnitelman tasapainovaatimus

Kuntalain 110 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kaupungin taseessa oli kertynyttä ylijäämää vuoden 2023 lopussa 26,4 milj. euroa.

Taloussuunnitelmavuodet 2025–2027 ovat ennusteen mukaan alijäämäisiä, arvioitu alijäämä on yhteensä -6,1 milj. euroa. Syntyvä alijäämä voidaan kattaa taseen kertyneistä ylijäämistä. Kaupungin on kyettävä tulevana vuosina tasapainottamaan taloutta siten, ettei alijäämää synny. Tämä on edellytys sille, että lisälmen kaupungin talous pysyy vahvana myös tulevaisuudessa.

9. Käyttötalous lautakunnittain

Toimielin	Ta 2024 1 000 €	Ta 2025 1 000 €	muutos ed.v. %	Ta 2024 1 000 €	Ta 2025 1 000 €	muutos ed.v. %	Ta 2024 1 000 €	Ta 2025 1 000 €	muutos ed.v. %
(ei sis. lask.vyör.eriä)	tuotot	tuotot	%	kulut	kulut	%	netto	netto	%
Keskusvaalilautakunta	120,0	0,0	-100,0	161,5	68,6	-57,5	-41,5	-68,6	0,0
Tarkastuslautakunta	5,5	5,6	1,8	50,3	51,3	2,0	-44,8	-45,7	2,0
Kaupunginhallitus	21 796,1	20 991,0	-3,7	32 267,2	32 538,2	83,1	-10 471,1	-11 547,2	10,3
Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunta	0,0	2 020,9		0,0	4 721,7		0,0	-2 700,8	
Maaseutuhallinnon yhteislautakunta	344,4	347,6	0,9	450,8	467,8	3,8	-106,4	-120,2	13,0
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	5 969,9	6 154,1	3,1	54 659,3	54 205,9	-0,8	-48 689,4	-48 051,8	-1,3
Tekninen lautakunta	21 991,4	23 281,1	5,9	18 568,8	18 422,9	-0,8	3 422,6	4 858,2	41,9
Jätehuoltolautakunta	181,2	187,6	3,5	168,2	178,1	5,9	13,0	9,5	-26,9
Ylä-Savon Ympäristölautakunta	1 855,7	2 010,5	8,3	2 885,9	3 065,1	6,2	-1 030,2	-1 054,6	2,4
Yhteensä	52 264,2	54 998,4	5,2	109 212,0	113 719,6	4,1	-56 947,8	-58 721,2	3,1

Vastuualue	Sitovuus	Ta 2024 1 000 €	Ta 2025 1 000 €	muutos ed.v. %	Ta 2024 1 000 €	Ta 2025 1 000 €	muutos ed.v. %	Ta 2024 1 000 €	Ta 2025 1 000 €	muutos ed.v. %
(ei sis. lask.vyör.eriä)	-taso	tuotot	tuotot	%	kulut	kulut	%	netto	netto	%
Vaalit	B	120,0	0,0	-100,0	161,5	68,6	-57,5	-41,5	-68,6	0,0
Tilintarkastus	B	5,5	5,6	1,8	50,3	51,3	2,0	-44,8	-45,7	2,0
Hallintopalvelut	B	1 253,7	1 304,8	4,1	3 997,1	4 052,9	1,4	-2 743,4	-2 748,1	0,2
Talous- ja henkilöstöpalvelut	B	1 004,1	747,7	-25,5	3 802,8	3 876,9	1,9	-2 798,7	-3 129,2	11,8
Elinvoima- ja työllisyyspalvelut	B	874,6	2 671,1	205,4	6 149,0	11 050,8	79,7	-5 274,4	-8 379,7	58,9
Pohjois-Savon lomituspalvelut	B	18 663,7	18 288,3	-2,0	18 318,3	18 279,3	-0,2	345,4	9,0	-97,4
Ylä-Savon maaseutupalvelut	B	344,4	347,6	0,9	450,8	467,8	3,8	-106,4	-120,2	13,0
Sivistys- ja hyvinvointi hallinto	B	0,0	0,0	0,0	940,3	928,8	-1,2	-940,3	-928,8	-1,2
Varhaiskasvatus	B	511,4	404,8	-20,8	13 829,0	12 639,8	-8,6	-13 317,6	-12 235,0	-8,1
Perusopetus ja lukiokoulutus	B	3 877,9	4 063,5	4,8	29 493,7	29 832,3	1,1	-25 615,8	-25 768,8	0,6
Kulttuuri ja vapaa-aika pl uimahalli	B	950,6	985,8	3,7	8 554,5	8 807,4	3,0	-7 603,9	-7 821,6	2,9
<i>Uimahalli</i>	<i>N</i>	630,0	700,0	11,1	1 841,8	1 997,6	8,5	-1 211,8	-1 297,6	7,1
Tekninen hallinto	B	26,6	26,6	0,0	401,1	394,5	-1,6	-374,5	-367,9	-1,8
Maankäyttö ja asuminen	B	1 652,3	1 664,5	0,7	1 390,3	1 391,5	0,1	262,0	273,0	4,2
Kadut ja ympäristö	B	2 236,7	2 196,1	-1,8	5 560,1	5 449,2	-2,0	-3 323,4	-3 253,1	-2,1
Toimitilat	B	18 075,8	19 393,9	7,3	11 217,3	11 187,7	-0,3	6 858,5	8 206,2	19,7
Jätehuolto	B	181,2	187,6	3,5	168,2	178,1	5,9	13,0	9,5	-26,9
Ympäristöterveyspalvelut	B	1 528,0	1 667,7	9,1	2 341,2	2 501,1	6,8	-813,2	-833,4	2,5
Ympäristönsuojelupalvelut	B	327,7	342,8	4,6	544,7	564,0	3,5	-217,0	-221,2	1,9
Yhteensä		52 264,2	54 998,4	5,2	109 212,0	113 719,6	4,1	-56 947,8	-58 721,2	3,1

Kuva 10 B = bruttoperiaate, N = nettoperiaate (ks. kpl 8.1.)

9.1. Henkilöstö lautakunnittain

Alla olevassa taulukossa on yhteenveto Iisalmen kaupungin henkilöstöstä henkilöstövuosina lautakunnittain vuosina 2023–2027. Taulukossa olevat henkilöstömäärät perustuvat talousarviolukujen osalta toimialojen ilmoittamiin määriin ja tilinpäätöslukumäärät palkkahallinto- ohjelmasta otettuihin toteutuneisiin henkilötöyvuosiin.

Taloussuunnitelmavuosien henkilöstön määrässä on huomioitu mahdolliset tulevat eläköitymiset, uudet lakkautettavat virat ja tehtävät sekä tiedossa olevat muut muutokset palvelurakenteissa. Samalliset perustelut henkilöstömuutoksille on esitetty tarkemmin lautakuntien henkilöstösuunnitelmassa.

IISALMEN KAUPUNKI	Henkilöstö/htv	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Keskusvaalilautakunta	Vakituiset	0,0	0,2	0,1	0,0	0,1
	Määräaikaiset	0,5	0,4	0,7	0,0	0,4
	Yhteensä	0,5	0,6	0,8	0,0	0,5
Tarkastuslautakunta	Vakituiset	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
	Määräaikaiset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Yhteensä	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Kaupunginhallitus	Vakituiset	279,2	278,0	299,9	295,0	290,0
	Määräaikaiset	63,0	70,5	65,5	60,5	60,5
	Työllistetyt	16,6	26,0	26,0	26,0	26,0
	Yhteensä	358,8	374,5	391,4	381,5	376,5
Maaseutuhallinnon yhteislautakunta	Vakituiset	6,0	6,0	6,2	6,0	6,0
	Määräaikaiset	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
	Yhteensä	6,3	6,3	6,5	6,3	6,3
Sivistys- ja hyvinvointi lautakunta	Vakituiset	371,8	383,7	374,4	370,3	364,8
	Määräaikaiset	95,5	79,1	77,2	65,2	61,8
	Yhteensä	467,3	462,8	451,6	435,5	426,6
Tekninen lautakunta	Vakituiset	83,9	85,3	80,4	83,5	83,5
	Määräaikaiset	25,0	20,8	23,9	20,8	20,8
	Yhteensä	108,9	106,1	104,3	104,3	104,3
Jätehuoltolautakunta	Vakituiset	1,6	2,0	2,0	2,0	2,0
	Määräaikaiset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Yhteensä	1,6	2,0	2,0	2,0	2,0
Ympäristölautakunta	Vakituiset	24,6	29,0	30,0	30,0	30,0
	Määräaikaiset	2,3	4,5	3,8	1,8	1,8
	Yhteensä	26,9	33,5	33,8	31,8	31,8
Yhteensä	Vakituiset	767,2	784,3	793,1	786,9	776,5
	Määräaikaiset	186,6	175,6	171,4	148,6	145,6
	Työllistetyt	16,6	26,0	26,0	26,0	26,0
KAIKKI YHTEENSÄ	YHTEENSÄ	970,4	985,9	990,5	961,5	948,1

Taulukko 8 Henkilöstö lautakunnittain. Kaupunginhallituksen alaisuudessa työskentelevät työllistetyt sijoittuvat eri toimialojen toimintayksiköihin.

Henkilöstön kehittäminen ja työhyvinvointi

Henkilöstöä kehitetään vuosien 2025–2027 aikana voimassa olevan kaupunkistrategian tavoitteiden ja toimenpideohjelman ”hyvinvoiva henkilöstö” mukaisesti. Vuosittain valitaan toimenpiteet, joilla

tavoitteet pyritään saavuttamaan.

Henkilöstön kehittämisessä vuoden 2025 tärkeimmät painopisteet ovat henkilöstön osaamisen kehittäminen ja työkyvyn ja -hyvinvoinnin ylläpitäminen sekä osaavan henkilöstön hankinta. Henkilöstön eläköitymisen huippuvuodet ovat 2025–2026, joten uutta työvoimaa tarvitaan korvaamaan henkilöstön luonnollista poistumaa.

Työkykyjohtamista ja sairauspoissaolojen määrää seurataan työkykytyöryhmässä, johon kuuluvat toimialajohtajat, henkilöstöpäällikkö, työkykykoordinaattori ja talousjohtaja sekä kutsuttuina lomituspäällikkö ja varhaiskasvatusjohtaja. Keva ja työterveyshuolto ovat tiiviisti mukana työkykyjohtamisen tukena. Sisäisen valvonnan kautta seurataan työkykyjohtamisen vaikuttavuutta. Tilanteesta raportoidaan osavuosikatsauksessa, tilinpäätöksessä ja henkilöstökertomuksessa.

Henkilöstön ammatillista osaamista kehitetään toimialojen omilla koulutusmäärärahoilla sekä keskitetyllä koulutusmäärärahalla. Henkilöstöpalveluihin varataan keskitetysti koulutusmäärärahaa 27 000 euroa, jota käytetään johto- ja esihenkilökoulutuksiin sekä henkilöstön keskitettyyn koulutukseen. Henkilöstökoulutuksissa hyödynnetään mahdollisimman paljon verkkokoulutuksia sekä oppisopimuskoulutusta.

Kehityskeskustelut käydään vuosittain, tavoitteena on 100 % toteuma vakituisten osalta. Niiden toteutumista seurataan puolivuositteittäin. Perehdytyksessä käytetään sähköistä perehdytysohjelmaa. Avaintehtävissä käytetään harkinnan mukaan päällekkäistä rekrytointia, eli poistuva henkilö perehdyttää tarvittaessa uuden työntekijän.

Johtamisessa ja esihenkilötyössä toteutetaan valmentavaan johtamiseen perustuvaa johtamislupausta, joka sisältää mm. luottamuksen, avoimuuden ja arvostuksen periaatteet.

Henkilöstön kehittämisryhmä ideoi ja järjestää yhteisöllisyyttä edistävää toimintaa. Tyky-toimintaa jatketaan osin omana toimintana ja lisäksi Smartum-etua tarjoamalla.

Henkilöstön hyvinvointia ja työtyytyväisyyttä seurataan vuosittain henkilöstökyselyjen avulla. "Ihmeät balanssissa" Iisalmen kaupungin perhe- ja ikäohjelmalla pyritään vaikuttamaan eri ikäisten työtyytyväisyyteen ja työssäjaksamiseen elämän eri vaiheissa.

9.2. Keskusvaalilautakunta

Tilivelvollinen: Hallintojohtaja

Henkilöstö (htv)

IISALMEN KAUPUNKI	Henkilöstö/htv	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Keskusvaalilautakunta	Vakituiset	0,0	0,2	0,1	0,0	0,1
	Määräaikaiset	0,5	0,4	0,7	0,0	0,4
	Yhteensä	0,5	0,6	0,8	0,0	0,5

Talous

1100 VAALIT	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	40	120	0	-100,0	0	0
Toimintamenot	-18	-39	-22	-43,0	0	-23
Henkilöstökulut	-41	-122	-46	-62,2	0	-47
Toimintakate (Netto)	-18	-42	-69	65,3	0	-70
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-2	-4	-2	-59,1	-2	-2
Tehtävän kokonaiskustannukset	-61	-166	-70	-57,6	-2	-72

Toimintasuunnitelma

Vuonna 2025 Suomessa järjestetään samaan aikaan aluevaalit ja kuntavaalit. Ennakkoäänestys on kotimaassa 2-8.4.2025. Vaalipäivä on sunnuntai 13.4.2025. Vaaleista vastaa hallintopalveluiden vaalitiimi, johon kuuluvat hallintojohtaja, hallintos sihteeri ja johdon sihteeri. Lisäksi palkataan tilapäistä työvoimaa ennakkoäänestykseen ja muihin valmistelutehtäviin.

Iisalmissa on viisi äänestysaluetta: eteläinen, Hernejärvi, keskusta, pohjoinen ja Runni.

Vuonna 2026 ei ole yleisiä valtakunnallisia vaaleja.

9.3. Tarkastuslautakunta

Tilivelvollinen: tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta valmistelee kuntalain 121 §:n mukaan valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tarkastuslautakunta arvioi, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Jos kaupungin taseessa on kattamatonta alijäämää, arvioi tarkastuslautakunta myös talouden tasapainotuksen toteutumista. Lisäksi tarkastuslautakunta valmistelee kaupunginhallitukselle esityksen tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi. Tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin tavoitteena on tukea valtuuston päätöksentekoa tuottamalla tietoa kunnan taloudesta ja toiminnasta. Tarkastuslautakunta antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointihavaintojen perusteella laaditun arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kaupunginhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheita.

Henkilöstö (htv)

TARKASTUSLAUTAKUNTA	Henkilöstö/htv	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tarkastuslautakunta	Vakituiset	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10
	Määräaikaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Yhteensä	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10

Talous

1110 TILINTARKASTUS	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	5	6	6	1,8	6	6
Toimintamenot	-29	-33	-32	-1,5	-33	-33
Henkilöstökulut	-19	-18	-19	8,6	-19	-20
Toimintakate (Netto)	-43	-45	-46	2,0	-46	-47
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-1	-1	-1	7,7	-1	-1
Tehtävän kokonaiskustannukset	-50	-52	-53	2,1	-53	-54

Toimintasuunnitelma

Tarkastuslautakunnalla on vuodessa noin 10-12 kokousta. Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtäviä hoitaa hallintosihteeri 0,1 henkilötyövuoden panostuksella ja tilintarkastaja osallistuu kokouksiin mahdollisuuksien mukaan.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman valtuustokaudelle, joka tarkennetaan vuosittain

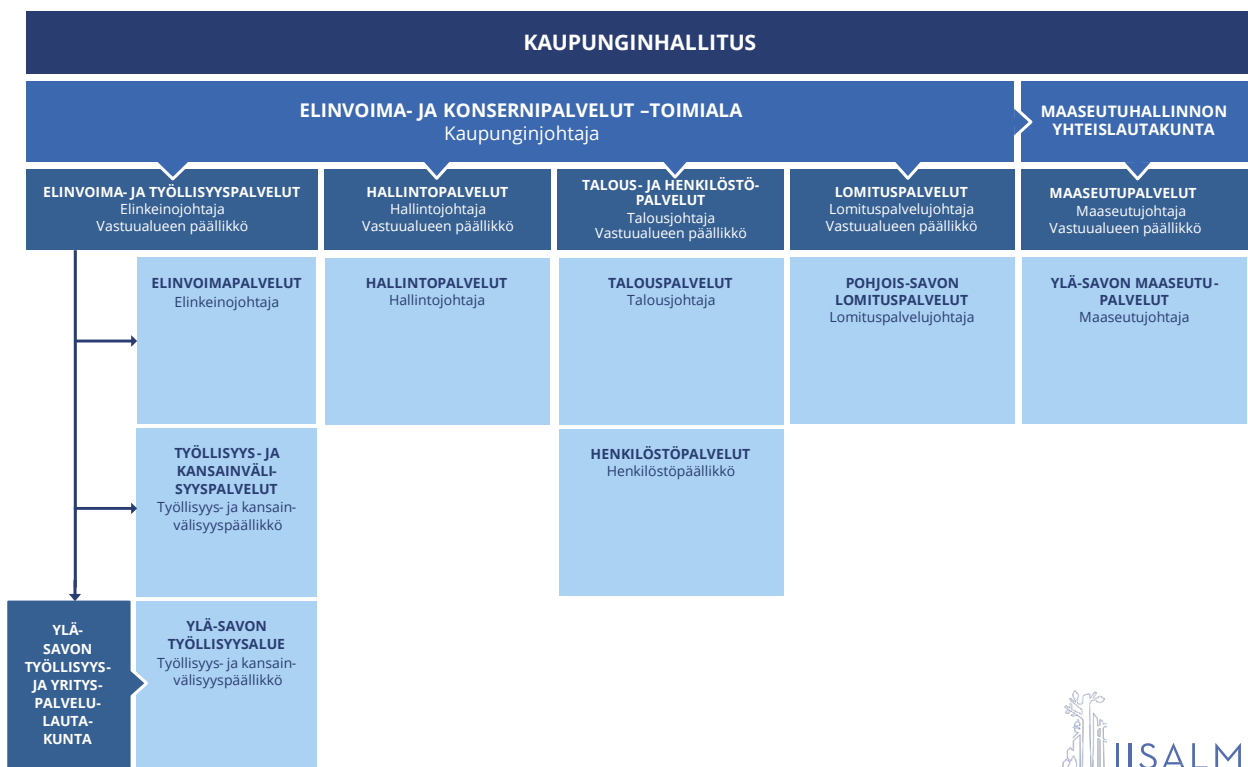
työohjelmaksi. Lautakunta laatii vuosittain arviointikertomuksen.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi säännöllisesti.

Tarkastuslautakunnan toiminnassa tapahtuu muutoksia, kun huhtikuussa 2025 olevissa alue- ja kuntavaaleissa valitut luottamushenkilöt aloittavat työnsä 1.6.2025.

Tilintarkastuspalveluiden hankintasopimus KMPG Oy Ab:n kanssa kattaa vuodet 2024–2025, ja hankintaan sisältyvät optiot vuosille 2026–2027 sekä 2028–2029. Optioiden käyttämisistä päätetään erikseen.

9.4. Kaupunginhallitus

Toimintasuunnitelma

Elinvoima- ja konsernipalvelut -toimialalla hoidetaan keskitetysti kaupungin elinvoima-, työllisyys-, hallinto- ja tukipalvelutehtäviä.

Iisalmen kaupunki tehostaa edunvalvontaa ja strategista vaikuttamistyötä valtakunnallisiin, maakunnallisiin ja seudullisiin kysymyksiin, joilla on merkitystä kaupungin talouden, toiminnan ja elinvoiman kannalta.

Henkilöstö (htv) vastuualueittain

KAUPUNGINHALLITUS	Henkilöstö/htv	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Hallintopalvelut	Vakituiset	22,2	24,3	23,0	23,0	23,0
	Määräaikaiset	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2
	Yhteensä	23,3	25,5	24,2	24,2	24,2
Elinvoima- ja työllisyyspalvelut <i>Sijoittuvat eri toimintayksiköihin</i> <i>Työllistettyjen määrässä ei ole</i> <i>arvioitu TE-uudistuksen vaikutusta</i>	Vakituiset	10,5	12,0	49,2	49,2	49,2
	Määräaikaiset	16,6	9,0	9,0	9,0	9,0
	Työllistetyt	16,6	26,0	26,0	26,0	26,0
	Yhteensä	43,7	47,0	84,2	84,2	84,2
Talous- ja henkilöstöpalvelut	Vakituiset	21,3	21,6	22,8	22,8	22,8
	Määräaikaiset	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
	Yhteensä	21,7	21,9	23,1	23,1	23,1
Lomituspalvelut	Vakituiset	225,2	220,1	204,9	200,0	195,0
	Määräaikaiset*	44,9	60,0	55,0	50,0	50,0
	Yhteensä	270,1	280,1	259,9	250,0	245,0
Yhteensä	VAKITUISET	279,2	278,0	299,9	295,0	290,0
	MÄÄRÄAIKAISET	63,0	70,5	65,5	60,5	60,5
	TYÖLLISTETYT	16,6	26,0	26,0	26,0	26,0
KAUPUNGINHALLITUS	YHTEENSÄ	358,8	374,5	391,4	381,5	376,5

Strategiset tavoitteet

Visio - Suomen houkuttelevin seutukaupunki		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Muuttoliike on saatu kääntymään ja nettomuutto on vuositasolla positiivinen	Aktiivinen vetovoimatyö	Kokonaisnettomuutto positiivinen
Olemme houkutteleva muuttokohde sekä palvelutarjontamme ja elinvoimamme kautta seudun selkeä veturi.	Seutuyhteistyö Ylä-Savon kuntien kanssa, kehittämissuunnitelman toteuttaminen	Kuntajohtajien tulevaisuustyöryhmä kokoontuu vähintään 5 krt / vuosi Seudullisten yhteistyöhankeiden määrä vähintään 5 kpl
Iisalmen imago on positiivisessa mielessä tunnettu ja houkutteleva myös kansainvälisille osaajille	Työnantaja- ja oppilaitosyhteistyö osaavan työvoiman saamiseksi alueelle	Muuttohalukkuustutkimuksen kokonaisvaikutelma > 6,5 (Taloustutkimus)
Huolehdimme, että yrittäjien näkökulma otetaan kaupungin kehittämisessä huomioon ja yrittämisen edellytykset ovat kunnossa	Aktiivinen yhteistyö yrittäjäjärjestöjen kanssa, hankintapolitiikan kehittäminen	Yrittäjien kuntabarometrin arvona nousee

		Elinkeinoelämän Keskusliiton kuntaranking sijoitus 10 parhaan seudun joukossa
Ihmeiden lisalmi		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Panostamme osaavan työvoiman saatavuuteen yhteistyössä yritysten ja oppilaitosten kanssa kehittämällä koulutusta sekä työllisyydenhoidon ja työperäisen maahanmuuton palveluja	Työnhakijoiden siirtymä työmarkkinoille tehostuu	Työttömyysaste pienenee Työttömyysjaksojen keskimääräinen kesto lyhenee Aktivointiaste nousee
Kestävä kuntatalous		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Kaupungin tulot kattavat menot suunnitelmakaudella	Talouden tasapainottaminen siten, ettei alijäämää synny	Tilikauden ylijäämä
Hankintapolitiikkamme on yrittäjystävällistä ja paikallisen tarjonnan huomioivaa	Hankintatoimintaa kehitetään tiiviissä yhteistyössä paikallisen yrittäjäseuran kanssa	Hankintatoimintaa koskevan kyselyn tulos on vähintään tasoa hyvä. Kysely suunnataan paikallisille yrittäjille.
Hyvinvoiva henkilöstö		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Henkilöstö tietää, mitä heiltä odotetaan ja työtä tehdään innostuneesti	Kehityskeskustelut. Kehityskeskustelun yhteydessä tehtävän kuvataan päivitetään.	Kehityskeskustelujen toteuma 100 %.
Kehitämme työhyvinvointia aktiivisesti ja pitkäjänteisesti	Varhainen välittämien työkyvyn heikentyessä, esihenkilön työn tukeminen, tiivis yhteistyö työterveyshuollon kanssa. Työkykyjohtamisen kehittäminen ja valvonta. Osaamisen johtamisen kehittäminen.	Sairauspoissaoloja enintään 12,0 kpv/htv (koko kaupunki ilman maatalouslomittajia ja työllistettyjä) ja 29 kpv/htv (maatalouslomittajat). Kevan Avain-tiedot palvelu: sairauspoissaolot verrokkikuntiin nähden keskitasoa.
Päätöksenteko, johtaminen ja henkilöstön osallistaminen kehittämiseen on erinomaisella tasolla	Työyhteisötaitojen ja yhteisöllisyyden kehittäminen: yhteisöllisyyttä tukevat koulutukset, henkilöstön kehittämisryhmän aktiivinen toiminta, esihenkilötyön kehittäminen.	Henkilöstökyselyn tulos: sosiaalinen pääoma 4,05/5,0.
Hyvinvoiva henkilöstö	Työnantajakuva parantaminen. Henkilöstön pito- ja vetovoiman lisääminen.	Henkilöstökyselyn tulos: henkilöstö suosittelee lisalmen kaupunkia työnantajana, tavoite 3,7/5,0.

		Hakijamäärän kasvu avoimiin virkoihin ja tehtäviin: ka 6 hake- musta/ työpaikka. Hakijakokemus, tavoite 4,0/5,0.
Päätöksenteko, johtaminen ja henkilöstön osallistaminen kehittämiseen on erinomaisella tasolla	Kunta- ja aluevaalien järjestäminen ja uuden valtuustokauden aloittaminen	Vaalit on järjestetty onnistuneesti Luottamushenkilöille on järjestetty koulutus- ja perehdyttämislaisuuksia

Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan
Henkilöstöriskit - asiantuntijaosaaminen yhden henkilön varassa - osaavien hakijoiden puute - rekrytoinnin epäonnistuminen - henkilöstön vaihtuvuus - perehdyttämisen epäonnistuminen	Henkilöstön kouluttaminen, sijaisuusjärjestelyjen kehittäminen. Laadukas rekrytointiprosessi. Perehdyttämisprosessin huolellinen läpikäynti. Positiivinen työnantajakuva.
Tietoliikenteeseen ja -järjestelmiin liittyvät häiriöt	Virustorjunta ajan tasalla. Varajärjestelmät ja varmennukset ajan tasalla. Sallitaan vain kaupungin hyväksymien järjestelmien käyttö. Käyttövaltuuksien huolellinen ylläpito. Kyberuhkiin varautuminen.
Vakava häiriö- tai poikkeustilanne (ml. pandemia)	Varautumissuunnitelman ylläpito. Valmiusharjoitukset.
Tietoturva ja tietosuojariskit	Käyttövaltuuksien huolellinen ylläpito. Henkilöstön perehdyttäminen tietoturva- ja suoja-asioihin. Pääkäyttäjien roolin vahvistaminen. Päätelaitteiden huolellinen käsittely.
Rahoitus- ja sijoitustoiminnan riskit	Sijoitustoiminnan, korkoriskin, takauksien ja vakuuksien aktiivinen seuranta ja valvonta. Lainasalkun suojausaste.

Henkilö-, omaisuus- ja vastuuvahingot	Vakuutusturvan tarkistaminen vuosittain. Vahinkorahasto. Työntekijöiden ammattitaidon ja -pätevyysien ylläpitäminen. Työntekijöiden hyvä perehdyttäminen. Huolellinen sopimusvalmistelu hankintojen yhteydessä. Pelastautumisharjoitukset.
---------------------------------------	---

9.4.1. Hallintopalvelut -vastuualue

Tilivelvolliset: hallintojohtaja

Hallintopalveluiden vastuualueeseen kuuluvat asiakaspalvelutiimi, päätöksentekotiimi ja assistenttitiimi. Hallintopalvelut hoitavat keskitetyn kirjaamon, tietohallinnon ja tiedonhallinnon, pysäköinnin valvonnan, toimielinten päätösvalmistelun sekä tuottavat sihteeripalvelut.

Tietoturavastaava ja tietosuojavastaava kuuluvat asiakaspalvelutiimiin. Hallintopalvelut antavat tukea organisaatiolle viranhaltijapäätösten tekemisessä, toimielinpäätösvalmistelussa, kirjaamisessa ym. päätöksenteon tukipalvelutehtävissä. Hallintopalvelut hoitavat vaalit, lakipalvelut ja varautumisen yleiskoordinoinnin.

Talous

1200 HALLINTOPALVELUT	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	1 136	1 239	1 305	5,3	1 305	1 305
Toimintamenot	-2 011	-2 280	-2 525	10,7	-2 490	-2 526
Henkilöstökulut	-1 495	-1 597	-1 528	-4,3	-1 511	-1 534
Toimintakate (Netto)	-2 369	-2 638	-2 748	4,2	-2 696	-2 755
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-1 008	-1 009	-1 119	10,9	-1 136	-1 153
Laskennalliset tuotot	4 609	4 681	4 861	3,8	4 934	5 007
Tehtävän kokonaiskustannukset	96	-205	-311	51,8	-203	-205

Toimintasuunnitelma

Hallintopalveluissa työskentelee 21 henkilöä työskennellen useassa toimiyksikössä. Hallintopalveluiden keskeisiä kehittämistavoitteita on digitaalisuuden edistäminen. Tekoälyn ja sen tarjoamien

mahdollisuuksien ennakoitua nopeamman kehityksen vuoksi on siirrytty nopeiden kokeilujen ja niiden tulosten jalkauttamiseen. Digitaalisuuden kehittämiseksi laaditaan erilliset tavoitteet 3-4 kertaa vuodessa.

Kaupungin tietohallintoa johtaa hallintojohtaja ja sitä koordinoi tietohallintokoordinaattori. Kaupungin ICT-palvelut tuottavat pääosin Savon ICT-palvelut Oy. Lisäksi palveluja ostetaan eri toimittajilta. Johtoryhmä toimii tietohallinnon ohjausryhmänä. Tietohallintokoordinaattori toimii asioiden esittelijänä ja vastaa valmistelusta. Tietoturvallisuus nostetaan vuonna 2025 entistä näkyvämmäksi osaksi valmiussuunnitelmaa.

Pysäköinninvalvonta varmistaa esteettömän ja turvallisen kaupunkiympäristön. Pysäköinninvalvonnassa toimii yksi pysäköinnintarkastaja ja kunnallinen pysäköinninvalvoja. Pysäköinninvalvontaa suoritetaan pääsääntöisesti maanantaista perjantaihin klo 8-17. Pysäköinnintarkastaja osallistuu hylättyjen autojen ja romuautojen käsittelyyn sekä venepaikkojen valvontaan.

9.4.1. Elinvoima- ja työllisyyspalvelut -vastuualue

Tilivelvollinen: Elinkeinojohtaja

Elinvoima- ja työllisyyspalveluiden vastuualue muodostuu elinvoimapalvelut sekä työllisyys- ja kansainvälisyyspalvelut -toimintayksiköistä. Lisäksi vastuualueelle kuuluu 1.1.2025 alkaen Ylä-Savon työllisyysalue ja sitä ohjaava Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunta.

Elinvoimapalvelut vastaavat kaupungin strategiatyön ja elinkeinopolitiikan koordinoinnista, yrityspalveluista, viestinnän ja markkinoinnin toiminnoista, matkailu- ja tapahtumapalveluista, sekä hanke-toiminnasta sisältäen seudullisen hanketoiminnan rahoituksen. Tavoitteena on kehittää yritystoiminnan edellytyksiä lisälmen alueella ja edistää uusien työpaikkojen syntymistä erityisesti yksityiselle sektorille. Yksikön toimintaan on läheisesti liitetty myös lisälmen Teollisuuskylä Oy:n toiminta siten, että elinkeinojohtaja toimii oman toimensa ohella myös Teollisuuskylä Oy:n toimitusjohtajana. Teollisuuskylä tarjoaa toimitiloja teollisuus- sekä palveluyrityksille ja yrityskehityspalveluita koko Ylä-Savon alueen yrityksille teknologia-alan kehittämishankkeiden kautta.

Työllisyys- ja kansainvälisyyspalvelut pyrkivät vähentämään lisälmen pitkäaikaistyöttömyyttä työllistämällä oman kaupungin organisaatioon tai tarjoamalla työtehtäviä yhteistoimintaorganisaatiossa, myös koulutuspolkujen toteutumisesta tuetaan työllistämistoimenpitein. Maahanmuuton osalta yksikkö edistää lisälmen ja Ylä-Savoon muuttaneiden ulkomaalaisten henkilöiden kotoutumista ja työllistymistä sekä tarjoaa heille sekä heidän kanssaan toimiville yhteistyötahoille ohjaus- ja

neuvontapalveluita muun muassa lupaprosesseissa. Kansainvälisyyspalveluihin kuuluu myös kiintiopakolaisten vastaanottamien. Työllisyyspalvelut tukevat työllistämistä myös tukien muodossa, joita ovat nuorten kesätyötuet ja harkinnanvarainen työllistämisen "lisalmi-tuki", joita myönnetään alueen yrityksille. Työala koordinoi seudullista TYM-työtä.

Ylä-Savon työllisyysalue vastaa 1.1.2025 alkaen valtiolta kunnille siirtyvistä lakisääteisistä työllisyys- ja elinkinopalveluista viiden (5) kunnan alueella: lisalmi, Kiuruvesi, Pielavesi, Sonkajärvi ja Vieremä. Työllisyysalueen vastuullisena viranhaltijana toimii elinkeinojohtaja ja toimintayksikön esimiehenä työllisyys- ja kansainvälisyyspäällikkö.

Talous

1400 ELINVOIMA- JA TYÖLLISYYSPALVELUT	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	1 436	883	2 671	202,6	2 671	2 671
Toimintamenot	-3 871	-4 034	-7 400	83,5	-7 510	-7 622
Henkilöstökulut	-2 035	-1 981	-3 651	84,3	-3 680	-3 735
Toimintakate (Netto)	-4 471	-5 132	-8 380	63,3	-8 520	-8 686
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-188	-166	-295	77,3	-300	-304
Laskennalliset tuotot	1	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-6 093	-6 181	-11 346	83,6	-11 490	-11 661

Toimintasuunnitelma

Yritysneuvonta

Yrityspalvelutiimiin kuuluvat yritysasiantuntijan lisäksi yritysrajoituksen kehittämishankkeissa työskentelevät kaupungin ja lisalmen teollisuuskylä Oy:n työntekijät sekä Ylä-Savon työllisyysalueen työnantajapalveluiden työntekijät. Yritysneuvonnan asiakkaita palvelee pääasiassa lisalmen alueella, mutta hankkeiden ja työllisyysalueen toimintojen osalta myös laajemmin Ylä-Savossa. Yksikön päällikkönä elinkeinojohtaja on myös vahvasti mukana alueen kehittämistyössä. Vuoden 2025 tavoitteisiin kuuluu aiempien vuosien tapaan aktiivinen yhteydenpito alueen yrityksiin, toimivat neuvontapalvelut aloittaville ja toimiville yrityksille sekä tiedottaminen ja ajankohtaisten tilaisuuksien järjestäminen yrityksille ja muille sidosryhmille. Tavoitteena on paikkakunnalla toimivien yritysten määrän kasvu ja nykyisten yritysten kehittyminen. Myös kaupungin hanke- ja projektipalveluiden koordinointi kuuluu yritysasiantuntijan tehtäväkuvaan ja yrityslähtöisen hanketoiminnan aktivointi on tärkeä osa yksikön toimintaa.

Yrityspalvelutiimi on aktiivisesti mukana sekä kaupunkikeskustan sekä maaseutualueiden

kehittämistyössä muun muassa liden ry:n hallitusjäsenyyden ja Ylä-Savon Veturi ry:n kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Yrityspalvelut on mukana yrittäjyyttä ja innovaatioita edistävän Business Center Pohjois-Savon toiminnassa ja osallistuu myös kaupungin yrittäjyyskasvatustoimintaan.

Elinkeinojohtaja tekee sidosryhmäyhteistyötä erityisesti paikallisten yrittäjäjärjestöjen kanssa sekä Kuopion alueen Kauppakamarin kasvuvaliokunnassa ja Ylä-Savon kauppakamariosastossa sekä useissa maakunnallisissa ja valtakunnallisissa verkostoissa.

Markkinointi, viestintä, matkailu ja tapahtumat

Elinvoimapalvelut-toimintayksikön markkinoinnin, viestinnän ja matkailun kehittämisen sekä tapahtumien mahdollistamisen tiimissä työskentelee kolme päätoimista ja yksi määräaikainen työntekijä. Tiimin avaintehtäviä ovat markkinointi- ja viestinnänsuunnitelmien ja yhteisten arkiviestinnän toimintamallien laatiminen ja niiden integroiminen koko organisaation toimintaan seuranta- ja ylläpitotoimintaan, kaupungin brändien jatkuva markkinointi ja kehittäminen (By lisalmi ja lisalmi ja tienoot), kaupungin toimialojen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteutettavien markkinointi- ja viestintätoimenpiteiden tuki ja koordinoiminen, asukasmarkkinointi ja muuttajakonsepti, kaupunkiviestinnän kehittäminen eri kanavissa sekä matkailun ja tapahtumien kehittämistehtävät.

Markkinointi- ja viestintäsuunnittelun kokonaisuudesta, tiiminvetäjäyydestä, kaupunkibrändityön toimenpiteistä ja kumppanityöstä vastaa markkinointi- ja viestintäsuunnittelija, joka toimii myös johtoryhmässä sihteerinä ja viestinnän tukena. Seudullinen matkailumarkkinointi ja kumppanuudet, matkailun kehittäminen sekä tapahtumien mahdollistamisen ja markkinoinnin palvelut ovat matkailu- ja markkinointiasiantuntijan vastuualueella. Kaupungin toimialojen markkinoinnin ja viestinnän tuesta vastaa markkinointi- ja viestintäasiantuntija hoitaen myös muun muassa verkko- ja intranetsivustojen pääkäyttäjyyksiä ja sähköisiä uutiskirjeitä. Määräaikaisen markkinointiavustajan tehtäviin kuuluu Peterinkulma Oy:n ja lisalmen Teollisuuskylä Oy:n markkinointi ja viestintätoimia sekä asumisen markkinoinnin tehtäviä. Lisäksi vuosina 2024–2025 hän toimii URBACT-ohjelman “Residents of the future”- vetovoimahankkeen koordinaattorina.

Markkinointi- ja viestintätiimi pyrkii työllään tukemaan kaupunkistrategian toteutumista ja synnyttämään ja vahvistamaan pito- ja vetovoimaa, jonka myötä lisalmi on vuonna 2030 Suomen houkuttelevin seutukaupunki- kaupunki, jossa asukkaat ja elinkeinoelämä voivat hyvin. Vuonna 2024 tiimin tärkeimpiä tehtäviä ovat kaupunkitasoisen viestinnän kehittäminen sitouttaen koko organisaatiota jokaista omassa roolissaan- toimimaan proaktiivisena innostavana viestijänä ja vuorovaikuttajana keskeisten sidosryhmien suuntaan: Digitaaliset kanavat on viime vuosina uudistettu ja tukea niiden käyttöön on tarjottu runsaasti, joten nyt on aika vahvistaa niin johdon valmiutta toimia entistä

vahvempana strategisena viestijänä kuin toimialojen arkista, monikanavaista viestintäaktiivisuutta tukien näin strategian toteutumista eri tasoilla. Vuonna 2025 painotetaan myös kansainvälisten kohderyhmien tavoittamista sekä vetovoima- että pitovoimaviestinnässä muun muassa Bridge to Iisalmi -konseptin avulla ja kehittämällä yhteistyötä kansainvälisyyspalveluiden ja muiden kv-toimijoiden kanssa. Matkailun kehittämisessä kansainvälistymistä tuetaan muun muassa maakunnallisen Pohjois-Savon matkailu Oy:n koordinoimana. Lisäksi tiimin toimintasuunnitelmaan kuuluu By Iisalmi -markkinointistrategian ja vastuullisuuskonseptin pitkäjänteinen, laajasti yhteisöön integroitava toteuttaminen, muuttaja ja investorikampanjointi, seudullisen Iisalmi ja tienoot -matkailustrategian toimenpiteiden toteuttaminen ja verkoston sitouttaminen sekä yleinen pitovoimaa ja hyvinvointia vahvistava markkinointi esimerkiksi erilaisia lähettiläsmalleja hyödyntäen ja kulttuuri- ja liikuntapalveluita aktiivisesti ja kekseliäästi esille nostaen. Tehostettua viestintätukea vuonna 2025 tarjotaan muun muassa Kulttuurikeskuksen peruskorjaus ja uudistaminen projektiin ja Ylä-Savon työllisyysalueen ensimmäisen toimintavuoden tarpeisiin.

Markkinointi- ja viestintätoimenpiteet nivotaan mahdollisuuksien mukaan synergisesti osaksi hankkeiden toimenpiteitä. Kaikella markkinoinnilla ja viestinnällä vahvistetaan ilmapiiiriä, jossa kaupungin slogan ja lupaus ”Emme odota ihmeitä. Teemme niitä.” toteutuu mahdollisimman monella elämän osa-alueella, olipa kyse yrittämisestä ja urasta, koulutuksesta tai harrastamisesta.

Markkinoinnin määrärahoja pienennetään 30 000 eurolla, mikä huomioidaan läpi leikaten markkinoinnin ja viestinnän toiminnoissa. Kuitenkaan esimerkiksi tapahtumatukea ei leikata, vaan turvataan yhteisöllisten ja vetovoimaisten tapahtumien toteutumismahdollisuudet jatkossakin.

Hanke- ja projektipalvelut

Elinvoimapalvelut koordinoi kaupungin hanke ja projektitoimintaa sekä kaupunkikehittämisen palveluita. Toiminnan vastuuhenkilönä toimii yritysasiantuntija ja toimintaa ohjaa hanketiimi, jossa on edustajat kaikilta toimialoilta.

Ylä-Savon viiden kunnan yhteinen seuturahajohtokunta jatkaa toimintaansa ja vuonna 2025 Iisalmi panostaa edellisten vuosien tapaan 5 euroa per asukas eli siihen varataan 110 000 euroa aluekehitysrahaa. Panostus kohdistuu ennen kaikkea Ylä-Savon seudun elinkeinoelämää tukeviin hankekonaisuuksiin sekä aluekehityshankkeisiin. Lisäksi vuosina 2024–2025 kaupunki osallistuu Ylä-Savon osaamisen kehittämisen Yhessä-verkostoon osana Ylä-Savon koulutuskuntayhtymän palvelutoimintaa ja rahoittaa sitä 1 euroa/ asukas eli noin 21 000 euroa/ vuosi. Ylä-Savon Veturi ry:n kautta Leader-rahoitukseen varataan rahoituskaudella 2021–2027 vuosittain 2,5 euroa per asukas vuoden asukasluvun pohjalta, yhteensä 53 250 euroa /vuosi.

Elinvoimapaalvelut toteuttavat matkailutoimialan kehittämiseen liittyvää Kasvua ja kansainvälistymistä vastuulliseen matkailuun -hanketta, joka käynnistyi tammikuussa 2024. Tavoitteena on tukea Ylä-Savon matkailuyritysten kasvua vahvemman verkostoitumisen, organisoitumisen ja yhteistyön kautta. Hankkeen toteutuksesta vastaa kokoaikainen projektipäällikkö ja osa-aikainen hankesihteeri. Osana hanketta toteutetaan Mansikkaniemen alueella pienimuotoisia investointeja, joilla alueen esteettömyyttä parannetaan matkailutoiminnan näkökulmasta. Hanke kestää 30.6.2026 saakka.

Elinvoimapaalveluiden yhteyteen nivoutuva Iisalmen Teollisuuskylä Oy on päätoteuttajana maakunnallisessa TechSavo -hankkeessa, joka käynnistyi keväällä 2023 ja jatkuu vuoteen 2026. Tavoitteena on teknologia-alan pk-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen. Hankkeen toteutuksesta vastaa Teollisuuskylässä projektijohtaja ja osa-aikainen yritysasiantuntija. Lisäksi teollisuuskylä on mukana syksyllä 2023 käynnistyneessä KesTech- hankkeessa yritysasiantuntijan työpanostuksella. KesTechin tavoitteena on rakentaa kestävä teknologian osaamiskeskittymää Ylä-Savoon yhteistyössä yritysten, oppilaitosten ja kuntien kanssa. Päätoteuttajana toimii Savonia Ammattikorkeakoulu.

Iisalmen kaupunki toimii "Suunnitelmallisen ilmastotyön jalkauttaminen Pohjois-Savossa"- hankkeessa Ylä-Savon osatoteutuksesta vastaavana. Hankkeen seudullinen ilmastokoordinaattori työskentelee Iisalmen lisäksi Kiuruveden, Sonkajärven ja Lapinlahden alueella koordinoien ja toteuttaen sekä seudullisen että kuntakohtaisten ilmasto-ohjelman käytännön toimenpiteitä. Hankkeen toteutukseen on haettu jatkoaikaa, jonka mukaan hanke kestää maaliskuuhun 2026.

Lisäksi kaupunki osallistuu ajalla 1.6.2023-31.12.2025 URBACT-ohjelman kansainväliseen hankkeeseen "Residents on the Future", jonka tavoitteena on löytää uusia keinoja veto- ja pitovoiman parantamiseen pienissä ja keskisuurissa kaupungeissa. Hankkeessa on mukana Iisalmen lisäksi 8 eri kaupunkia eri puolelta Eurooppaa.

Syyskuun 2024 lopussa päättyneeseen hakuun on jätetty useampia hankehakemuksia, joiden käynnistyminen selviää syksyn aikana muun muassa pk-yritysten kasvun vauhdittamiseen pyrkivä KYVY-KÄS-hanke, jossa Ylä-Savoon tuli lisää yrityspalveluhenkilöstöä.

Muita elinvoimapaalveluiden hankerahasta tuettavia hankkeita ovat muun muassa maakunnallinen Mieliteko 2.0-hanke, Itä-Suomen Yrityskylä ja Savonian Business Center yhteistyö.

Kansainvälisyyspalvelut

Kansainvälisyyspalveluiden asiakkaat ovat kotoisin ympäri maailman. Asiakkaisiin kuuluvat myös kuntapaikan ja oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat, tilapäisen suojelun statuksella olevat,

työperäiset maahanmuuttajat, kansainväliset kausityöntekijät, opiskelijat, yritykset ja työnantajat sekä alueen toimijat ja yhteistyökumppanit. Kokonaisuutena kansainvälisyyspalveluiden asiakasmäärät ovat kasvaneet, mm. alueelle saapuneita kansainvälisiä opiskelijoita ja heidän perheitänsä on enemmän kuin aiempina vuosina.

Pakolaistyön asiakaskuntaan kuuluvat kiintiöpakolaiset sekä oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat. Iisalmen kaupunki jatkaa kiintiöpakolaisten vastaanottoa toistaiseksi voimassa olevalla sopimuksella ja vastaanottaa vuosittain 20–25 kiintiöpakolaista. Suomen valtio on leikannut vastaanotettavien pakolaisten määrää, mistä johtuen Iisalmeenkin odotetaan vain n. 10 hengen ryhmiä tulevina vuosina. Suomeen otettavien kiintiöpakolaisten kokonaismäärä on pienempi kuin vastaanotosta kiinnostuneiden kuntien paikkojen määrä, joten Iisalmissa otetaan vastaan kaikkia kansallisuuksia mitä Maahanmuuttovirasto tarjoaa. Tähän mennessä Iisalmeen on saapunut afgaaneja, syyrialaisia sekä eritrealaisia. Pakolaisten kanssa työskentelee kaksi vakinaista työntekijää ja heillä on asiakkaita tällä hetkellä n. 110 henkilöä.

Maahanmuuttoneuvonnan asiakaskuntaan kuuluvat Suomeen työperäisesti, perhesiteen tai opiskelun perustella saapuvat maahanmuuttajat sekä paikalliset yritykset, joilla on kansainvälisiä työntekijöitä tai jotka suunnittelevat palkkaavansa heitä. Kansainvälisissä rekrytoinneissa tehdään yhteistyötä mm. Eures -verkoston kanssa. Maahanmuuttoneuvonnassa on korostunut erilaiset lupaprosessit, mutta palvelun tarvetta on entistä enemmän muissakin asioissa mm. asunnon järjestämisessä, koulutusasioissa ja palveluneuvonnassa. Maahanmuuttoneuvonnassa toimii yksi vakinainen työntekijä.

Maahanmuuttoneuvonnan toimintakuluja katetaan yhteistyökuntien maksamilla osuuksilla, jotka laskutetaan kunnissa asuvien maahanmuuttajien määrän mukaisesti. Pakolaistyön toimintakulut kateetaan käytännössä kokonaan pakolaisista maksettavilla valtion laskennallisilla korvauksilla. Pakolaistyön yhteistyökuntia laskutetaan kunnissa asuvien pakolaisten lukumäärän mukaisesti yhteistyösopimuksen mukaisesti. Tämän lisäksi ELY-keskus korvaa kaupungille pakolaisten vastaanotosta aiheutuneet kustannukset (mm. odotusajan vuokrat, tarvikkehankinnat) ja tulkkaukskulut. Tarkoituksena on pyrkiä kustannusneutraaliin toimintaan. Terveiden ja hyvinvoinnin edistämisessä huomioidaan asetetut kehittämiskohteet; liikunnan ja harrastusten sekä liikuntaolosuhteiden edistäminen niin, että eri ikäryhmät ja eri kansallisuudet kohtaavat toisensa.

Työllisyyspalvelut ja TYM

Työllisyyspalvelut hoitavat keskitetysti Iisalmen kaupungin työllisyydenhoidon sekä tukee kuntalaisten työllistymistä muille työnantajille. Iisalmen kaupungin työllisyyspalveluissa jatketaan työllisyyden palvelukokonaisuutta muuttuvassa toimintaympäristössä, kun Ylä-Savon Työllisyysalue aloittaa toimintansa 1.1.2025. Kansainvälisten asiakkaiden kasvava määrä lisää tiivistä yhteistyötä työllisyys- ja kansainvälisyyspalveluiden sekä Ylä-Savon työllisyysalueen välillä.

Työllisyyspalveluiden perinteinen ydin muuttuu kuntien palkkatukityöllistämisen vähetessä ja velvoitetyöllistämisen loppuessa. Toiminnan laajuus tulee hieman supistumaan ja painottuu pitkäaikais-työttömien tuettuun työllistämiseen, palvelusopimusten kautta tapahtuvaan työllistämiseen, nuorten kesätyöllistämiseen ja opintopolkujen tukemiseen. Työllisyyspalveluilla on voimassa kolme palvelusopimusta: työllistämisen palvelusopimus TOIMI-säätiön kanssa, nuorten työpajatoiminnan sopimus Iisalmen Nuorison Tuki Ry:n kanssa, sekä palvelusopimus työttömien toimintapaja Ry:n kanssa. Näillä sopimuksilla mahdollistetaan eri tasoista etenemistä kohti työmarkkinoita niin työnhakutaitojen päivittämisen kuin työllistymisenkin eri vaiheissa.

Vuonna 2025 jatketaan sekä järjestö- että yrityssektorin työnantajien tukemista työllistämässä Iisalmi-tuella. Tuella katetaan työllistämisestä aiheutuvien varuste-, laite-, opastus- ja muiden vastaavien kulujen kattamiseksi.

Työllisyyspalvelut tukevat nuorten (16–29 v.) iisalmelaisten kesätyöllistämistä kahdella eri tukimuodolla: työnantajalle maksettava kesätyötuella sekä nuorelle itselleen maksettava kesä- tai miniyrittäjätuella.

Omana toimintana toteutettavien ja lakisääteisten palveluiden toteuttamiseksi työllisyyspalvelut tekevät laajaa verkostoyhteistyötä mm. alueen monitahoisessa työllisyysverkostoissa ja Ohjaamo-palvelussa sekä toteuttaa asiakaspalvelua työnantaja- että työnhakija-asiakkaiden kanssa. Työllisyyspalveluiden yksikkö rahoittaa liikunta- ja viherpalveluissa toteutettavaa ryhmämuotoista kuntouttavaa työtoimintaa henkilöstö- ja tilakustannusten osalta ja rahoittaa työllistettyjen ja työtoimintajakson osallistujien työ- ja suojavaatetushankinnat. Terveiden ja hyvinvoinnin edistämisessä huomioidaan asetetut kehittämiskohteet; Osallistaminen ja kuuleminen, joissa kuntouttavan työtoiminnan suunnittelu tapahtuu yhdessä osallistujien kanssa, niin että toimintaan kuuluu liikuntaryhmiin osallistuminen ja omaehtoisen liikunnan tukeminen.

Työllisyyspalveluiden toiminta tukee ensisijaisesti vetovoiman ja kasvun sekä osaamisen ja

hyvinvoinnin strategisia ohjelmia. Työllisyyspalveluiden kokonaisuudessa työskentelee jatkossa kaupungin työllisyysasiantuntija, työnsuunnittelija ja työllisyyskoordinaattori/TYM-johtaja sekä yksikön vetäjänä työllisyys- ja kansainvälisyyspäällikkö. Palvelurakenne painottuu jatkossa asiakaspolkujen edistämiseen kaupungin suorien työllisyyskäsittelyn keinojen avulla pyrkimyksenä vähentää kaupungille työttömyyskorvauksista kohdistettavaa maksuosuutta, johon on vuonna 2025 arvioitu menevän n. 2,5 milj. euroa.

Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunta/Ylä-Savon työllisyysalue

Henkilöstö

YLÄ-SAVON TYÖLLISYYS - JA YRITYSPALVELULAUTAKUNTA	Henkilöstö/htv	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunta	Vakituiset	7,00	7,00	33,50	33,50	33,50
	Määräaikaiset	4,0 + 2,0	4,00	1,00	1,00	1,00
<i>*v. 2023 2 hankkeissa</i>	Yhteensä	13,00	11,00	34,50	34,50	34,50

Talous

1704, 1705 Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunta	TP 2023	TA 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	4	50	2 021	3 941,8	2 021	2 021
Toimintamenot	-186	-381	-2 948	673,0	-2 992	-3 036
Henkilöstökulut	-279	-357	-1 774	396,7	-1 801	-1 828
Toimintakate (Netto)	-461	-689	-2 701	292,3	-2 771	-2 843
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-18	-19	-126	550,0	-128	-130
Tehtävän kokonaiskustannukset	-483	-758	-4 848	539,6	-4 920	-4 994

	Maksuosuus %	Maksuosuus €
Iisalmi	57,2 %	2 702 229 €
Kiuruvesi	18,1 %	852 267 €
Pielavesi	8,2 %	386 707 €
Sonkajärvi	8,8 %	413 149 €
Vieremä	7,8 %	366 876 €

Valtakunnallisen TE-uudistuksen myötä vastuu työllisyys- ja yrityspalveluista siirtyy valtiolta kunnalle. Ylä-Savossa uutta tehtävää ryhtyy hoitamaan Ylä-Savon työllisyysalue, jonka vastuukuntana toimii Iisalmen kaupunki. Toimintaa ohjaava Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunta aloitti toimintansa lokakuussa 2024 ja tulee toimivaltaiseksi viranomaiseksi 1.1.2025 alkaen.

Ylä-Savon työllisyysalue koostuu Iisalmen ja Kiuruveden kaupungeista sekä Pielaveden,

Sonkajärven ja Vieremän kunnista. Kuntien väestömäärä oli vuoden 2023 lopussa lähes 40 000, joista työikäisiä 18–64-vuotiaista oli hieman yli 50 prosenttia. Työikäisten määrä on pudonnut 10 vuoden aikana 10 prosenttia. Alue on kuitenkin lisännyt nettomaahanmuuttoaan 10 viime vuoden aikana lähes 1000 henkilöllä.

Kuntien yhteenlaskettu työvoimamäärä 18–74-vuotiaiden osalta vuoden 2021 lopun tilanteessa oli yhteensä 17 163 ja työllisyysaste alueella vaihteli tuolloin 68–74 prosentin välillä. Alueella asuvista työllisistä käy alueen sisällä työssä 11 002 ja alueen ulkopuolella 4 186 henkilöä. Alueen ulospendöinnistä suurin osa suuntautuu Kuopioon (484 henkilöä). Alueen työpaikkaomavaraisuus on 103 %.

Ylä-Savon työllisyysalueella oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 15 637 työpaikkaa. Yksityisiä yrityksiä alueella oli vuoden 2022 lopussa yhteensä 2750. Yritysten määrä on lisääntynyt kymmenen vuoden aikana 6 prosenttia.

Te-uudistuksen kansallisen tason tavoitteena on kasvattaa työllisyyttä edistämällä työn kysyntää ja tarjontaa valtion ja kuntien välisellä yhteistyöllä sekä vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla hyödyntämällä kuntaekosysteemin mahdollisuuksia. Rahoitusvastuu kannustaa kuntia huolehtimaan alueen työllisyydestä sekä järjestää työttömille työnhakijoilla mahdollisimman tehokkaita palveluita, jotka johtavat työllistymiseen.

Ylä-Savon kunnat ovat sitoutuneet edistämään työllisyysalueellaan kansallisia tavoitteita huomioiden myös valtioneuvoston hallituskausittain ja vuosittain palvelujärjestelmälle asetettavat erillistavoitteet.

Kunnat ovat myös määritelleet osana valmistelua työllisyysalueen tämänhetkiset päätavoitteet sekä asiakkaiden että yhteisen työllisyysalueen toimintaperiaatteiden näkökulmasta.

Päätavoitteita asiakkaiden näkökulmasta ovat:

- Laadukkaat ja tehokkaat lähipalvelut kuntien kaikille asiakaskohderyhmille
- Alueen työllisyyden paraneminen: tavoitellaan suomen korkeinta työllisyysastetta
- Osaavan työvoiman turvaaminen alueen yrityksille ja muille työnantajille: nopea, ketterä ja paikallisuutta hyödyntävä työnvälitys elinkeinoelämän tarpeisiin ja tähän kytkeytyvät työllistämisen tukipalvelut helposti saatavilla

Yhteisen työllisyysasteen tavoitteet ja toimintaperiaatteet:

- Yritys-, oppilaitos- ja kolmannen sektorin yhteistyön kehittäminen ja tiivistäminen työllisyysasteen kuntien kanssa

- Alueen kunnilla on vahva halu turvata metalli- ja teknologia-alan, maatalousalan ja hyvinvointi- sekä terveydenalan koulutuksien jatkuminen alueella. Alueelle tarvittaisi ylemmän ammattikorkeakoulun opetusta, samoin kuin englanninkielisiä tutkintoja.
- Kunta ja alue-ekosysteemin hyödyntäminen: työllisyydenhoidon yhteistyömallien kanssa jatkaminen ja mahdollistaminen, Yhdyspintojatyöskentely hyvinvointialueen kanssa, etenkin työkyvyn haasteita omaavien asiakkaiden palveluissa, oman asuinkunnan palveluverkoston hyödyntäminen
- Hyvä asiakaskokemus ja korkea henkilöstötyytyväisyys/työntekijäkokemus

Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunnan asettamat tavoitteet vuodelle 2025:

- Laadukkaat ja helposti saavutettavat palvelut sekä työnhakija-asiakkaille että työnantajille
- Uuden työalan toiminnan käynnistämisen ja vakiinnuttamisen osana kaupungin organisaatiota ja peruspalveluita
- Työllisyysalueen valmisteluryhmissä aloitettu vuoropuhelu yhteistyötahojen kanssa jatkuu ja toimintaa kehitetään
- Panostetaan siihen, että henkilökunta viihtyy työssään ja jokaisen tehtäväkuva on selkeä
- Panostamme lähipalveluun ja kasvokkain kohtaamiseen
- Työ ja tekijä kohtaavat eli kehitämme uusia toimintamalleja ketterään työvoiman liikkuvuuteen
- Alueemme hyödyntää EURES-palveluita kansainvälisissä rekrytoinneissa
- Koko työllisyysasteen työttömyysprosentin keskiarvo alle 10 prosenttia
- Työnhakijoiden aktivointiaste on yli 27 prosenttia

Laadullisten mittareiden seuranta varten tehdään asiakastyytyväisyyskysely. Henkilöstökyselyn kautta saadaan tietoa organisaation toiminnasta.

Toiminnan volyymi vuonna 2025 tulee olemaan noin 4,7 milj. euroa, josta lisälmen kaupungin mak-suosuudeksi ja toimintakatteeksi jää noin 2,7 milj. euroa. Henkilöstömäärä on 35 htv, josta 2 htv os-tetaan Kuopion työllisyysalueelta maakunnallisesti tuotettavana henkilöasiakkaiden ja yrittäjien pu-helinpalveluina ja EURES-verkoston työpanoksena.

9.4.2. Talous- ja henkilöstöpalvelut -vastuualue

Tilivelvollinen: talousjohtaja ja henkilöstöpäällikkö

Toimintasuunnitelma

Henkilöstöpalvelut

Henkilöstöpalvelut tuottavat keskitetysti lisälmen kaupungin henkilöstöpalvelut ja yksikkö toimii asiantuntijana henkilöstöasioissa. Henkilöstöpalveluihin kuuluvat: henkilöstösuunnittelun ja strategisen linjausten valmistelu, palkanlaskenta, yleiset palkka- ja palvelussuhdeasiat, työlainsäädännön ja virka -ja työehtosopimusten tulkinta ja täytäntöönpano, palkka-asiamiespalvelut, henkilöstön kehittäminen (keskitetty koulutus ja osaamisen hallinta), henkilöstön hyvinvointipalvelut (työterveyshuolto, kuntoutus, työtoiminta), työsuojelu, yhteistoiminta, rekrytoinnin ohjaus ja koordinointi, luottamushenkilöhallinto, henkilöstön ohjeistukset ja tiedottaminen sekä HR- järjestelmien ylläpito. Henkilöstöpalvelut tuottavat myös Savon ICT-palveluiden palkanlaskennan.

Vuosien 2025–2027 aikana toiminta keskittyy strategisen ohjelman- hyvinvoiva henkilöstö- tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Tavoitteet ja toimenpiteet koskevat kaikkia toimialoja. Henkilöstöpalvelut seuraavat keskitetysti tavoitteiden toteutumista ja raportoi niistä osavuositarkastuksessa tilinpäätöksessä ja henkilöstökertomuksessa.

Toiminnan painopisteet vuonna 2025:

Vuonna 2025 tärkeimmät painopisteet ovat työnantajakuvan kehittäminen ja osaavan henkilöstön hankinta sekä nykyisen henkilöstön pitovoiman lisääminen. Henkilöstön työhyvinvointia pyritään turvaamaan työtyytyväisyyttä parantamalla ja osaamista ylläpitämällä. Henkilöstöltä kerätään palautetta erilaisten kyselyiden kautta, joista merkittävimpänä on vuosittain toteutettava laaja henkilöstökysely.

Työkykyjohtamisen tilaa sekä sairauspoissaolojen ja työtapaturmien kehitystä seurataan. Työterveyspalveluiden ja vakuutusyhtiön kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä muun muassa työkykykustannusten pienentämiseksi ja työtapaturmien ehkäisemiseksi. Korvaavan työn käyttöä hyödynnetään aktiivisesti yhdessä esihenkilöiden ja työterveyshuollon kanssa.

Henkilöstöä kannustetaan hyödyntämään myös liikuntaa ja kulttuuria osana työkyvyn ylläpitämistä. Tavoitteena on työkykyinen ja hyvinvoiva henkilöstö. Osatyökykyisten työllistymiseen varattua määrärahaa käytetään työkokeiluun ja työkykykartoituksiin.

Henkilöstön työhyvinvointiin varataan määrärahaa 150 000 euroa, mikä vastaa noin 140 euroa per

työntekijä. Tästä Smartum-etua on 120 euroa per työntekijä. Henkilöstön työhyvinvointiin kohdenetun määrärahan käytöstä päättää henkilöstön kehittämisryhmä

Talouspalvelut

Talouspalvelut tuottavat keskitetysti lisälmen kaupungin taloushallinnon palvelut. Toimintayksikön palveluita ovat lisäksi henkilö- ja joukkoliikenne- sekä logistiikka- ja hankintapalvelut. Talouspalvelujen tavoitteena on tuottaa kustannustehokkaita ja laadukkaita taloushallinnon palveluista kaupunkiorganisaatiolle.

Talouspalvelujen tehtäviä ovat myynti- ja ostolaskujen käsittely, reskontranhoito, vesiliikennelaitoksen asiakaspalvelu ja taloushallinto, konserniyhteisöjen taloushallinto, avustusten maksatus sekä erilaiset taloushallinto- ja kirjanpito tehtävät. Yksikön vastuulle kuuluu lisäksi talouden suunnittelu, seuranta ja raportointi, pääkirjanpito ja tilinpäätös (ml. konsernitilinpäätös), talous- ja toiminta- sekä investointisuunnitelman valmistelu, vakuutus-, takaus- ja riskienhallinta-asiat, henkilö- ja joukkoliikenne-, logistiikka- ja hankintapalvelut, maksuliikenne ja rahoitus sekä hankkeiden taloushallinto.

Talous

1300 TALOUS- JA HENKILÖSTÖPALVELUT	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	730	1 004	748	-25,5	751	751
Toimintamenot	-2 069	-2 524	-2 464	-2,4	-2 493	-2 529
Henkilöstökulut	-1 448	-1 378	-1 413	2,5	-1 449	-1 471
Toimintakate (Netto)	-2 787	-2 899	-3 129	8,0	-3 191	-3 250
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-93	-113	-103	-8,4	-105	-106
Laskennalliset tuotot	0	0	0	-100,0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-3 610	-4 016	-3 980	-0,9	-4 047	-4 107

Toiminnan painopisteet vuonna 2025

TE-palveluiden siirtyminen kuntien järjestämisvastuulle ja Ylä-Savon työllisyysalueen syntyminen vaikuttavat merkittävästi talouspalvelujen toimintaan. Ylä-Savon työllisyysalueen valmistelu on aloitettu vuonna 2024. Tavoitteena on, että TE-alueen maksatus- yms. tehtävät hoidetaan katkeamattomasti vuoden 2025 alusta.

SOTE-kiinteistöjen yhtiöittämisselvitys tehtiin vuonna 2024. Vuoden 2025 aikana toteutetaan yhtiöittämisvalmistelut ja tavoitteena on uuden konserniyhtiön perustaminen vuoden 2025 aikana.

Hankintapalvelut

Kaupungin organisaatiossa toimii hankintatiimi, johon kuuluu hankintoja toteuttavia asiantuntijoita ja viranhaltioita eri toimialoilta. Hankintatiimin tehtävänä on seurata ja kehittää kaupungin hankintatoimintaa.

Hankintaohje uudistettiin vuoden 2023 alussa. Kaupungin hankintaohjeen tavoitteena on edistää kaupunkistrategian mukaisten tavoitteiden toteutumista. Hankintaohjeen tavoitteena on lisäksi parantaa hankintatoiminnan laatua ja tehokkuutta, yhdenmukaistaa kaupungin hankintaprosessia, edistää alueen elinvoiman kehittymistä ja lisätä aktiivista vuoropuhelua ja viestintää yrittäjien kanssa.

Merkittävien hankintojen osalta järjestetään infotilaisuuksia ja markkinavuoropuheluita tarjoajille. Yrittäjien kanssa pidetään hankintafoorumit suunnitelman mukaisesti kaksi kertaa vuodessa. Tiivis yhteistyö Sansia Oy:n kanssa jatkuu edelleen merkittävien yhteishankintojen, puitesopimusten sekä erillistoimeksiantojen osalta. Ostoanalyysi laaditaan tilinpäätöksen yhteydessä. Ostoanalyysin avulla seurataan kaupungin hankintojen aluetaloudellisia vaikutuksia.

Kuljetus ja joukkoliikenne

Iisalmen kaupungin joukkoliikenne koostuu kahdesta paikallisliikenteen bussista, kahdesta palveluliikenteen (PALI) pienoislinja-autosta, yhdestätoista kaupungin sisäisestä joukkoliikennevuorosta sekä kuntakeskuksen välisistä reittivuoroista.

Paikallisliikenne toimii Jordanin ja Peltosalmen välisellä kaupunkialueella. Paikallisliikennettä hankitaan yhteistyössä Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa. Paikallisliikenteessä kesäkuussa 2024 uutena liikennöitsijänä aloitti Savonlinja Oy, liikennöintisopimus on voimassa 4.6.2028 saakka, jonka jälkeen mahdollisuus kolmen vuoden optiokaudelle.

Palveluliikenteessä (PALI) toinen auto toimii keskusta-alueella hoitaen muun muassa vammaisten ja ikäihmisten kuljetuksia ja toinen hoitaa maaseutualueen asiointiliikennettä. Sekä keskustaajaman että maaseutualueen liikennöinti on kutsuohjattua palvelunkuvausten mukaisesti. Kutsuohjatuilla palvelumalleilla pyritään palveluliikenteen asiakasmäärien nousuun ja pitämään toiminta-alueiden liikennöinti kustannustehokkaampana sekä ympäristöystävällisempänä. PALI-liikennöintisopimus on voimassa vuoden 2026 alkupuolelle, jonka jälkeen on mahdollisuus 2 optio vuoteen.

Kaupungin sisäisissä joukkoliikennevuoroista liikennöintisopimukset päättyivät toukokuun 2024 lopussa. Päättyneiden sopimusten tilalle kilpailutettiin yhteistyössä Sansia Oy:n kanssa uudet liikennöintisopimukset, jonka tuloksena liikennöitsijä vaihtui joillekin reiteille. Kilpailutuksessa oli entisten 9 reitin lisäksi 2 uutta reittiä, joilla korvattiin kyseiset Pohjois-Savon ELY-keskuksen lakkauttam

reitit. Reitteihin tehtiin myös pieniä muutoksia. Liikennöintisopimusten varsinainen sopimuskausi on 3 vuotta, jonka jälkeen on mahdollisuus 2 optio vuoteen. Joukkoliikennevuorot palvelet sekä työmatka- että koululaisliikennettä kaupungin reuna-alueilla.

Iisalmen kaupunki osallistuu kuntaosuudella myös joukkoliikenteen toimivaltaisen viranomaisen (Pohjois-Savon ELY-keskuksen) hankkimiin palvelusopimusasetuksen mukaisiin kuntakeskusten välisiin liikenteisiin vuosittain vahvistettavan rahoitusmallin mukaisesti. Nämä liikenteet ovat kaikille avointa joukkoliikennettä.

Joukkoliikenteen osalta tavoitteena on lisätä tietoisuutta kaikille avoimista joukkoliikennemuodoista ja pyrkiä pitämään joukkoliikenteen palvelutarjonta vähintään nykyisellä tasolla kustannuskehitys ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen hankkiman vuorotarjonnan mahdollinen supistuminen huomioon ottaen.

Joukkoliikenteen määrärahat sisältävät myös kaupungin täyssähköisen yhteiskäyttöauton leasing-vuokrat sekä käyttö- ja ylläpitokustannukset. Yhteiskäyttöauton käyttöperiaatteita päivitetään ja käyttövelvoitteita korostetaan tarpeen mukaan.

Alueellisena joukkoliikenteen matkustus ja -lipputuotteina Matkahuollon toimittamat ja ylläpitämät palvelut jatkuvat. Matkahuollon matkustus -ja lippupalvelut ovat kattavasti käytössä Iisalmen ja Ylä-Savon joukkoliikenteessä.

Matkustajien odotustilaratkaisuita ylläpidetään linja-autoaseman kiinteistössä, jossa on erillinen matkustajien odotustila.

Joukkoliikennettä ja siihen liittyviä lipputuote vaihtoehtoja selvitetään ja kehitetään mahdollisuuksien mukaan, ottaen huomioon alueellinen näkökulma ja toimivalta.

9.4.3. Lomituspalvelut -vastuualue

Tilivelvollinen: lomatoimenjohtaja

Pohjois-Savon lomituspalvelut- paikallisyksikkö/ Iisalmen kaupunki hallinnoi ja vastaa Melan toimeksiantosopimuksella seuraavien kuntien, Heinävesi, Kaavi, Keitele, Lapinlahti, Leppävirta, Pielavesi, Rautalampi, Rautavaara, Siilinjärvi, Sonkajärvi, Tervo, Tuusniemi, Vesanto sekä Iisalmen, Kiuruveden, Kuopion, Suonenjoen ja varkauden kaupunkien lomituspalveluiden järjestämisestä.

Toiminnan laajuus 2025 alkaen on arviolta seuraava: maatalousyrittäjien määrä on noin 1180 ja lomituspalveluita saavien tilojen määrä on noin 760. Tilojen määrä laskee vuosittain noin 5–7 prosenttia.

Lomituspalvelut tuotetaan 220 vakituisen maatalouslomittajan voimin. Lomituspalveluja tekevät myös lyhyillä työsuhteilla olevat lomittajat, joiden määrä vaihtelee kuukausittain. Näitä määräaikaista lomittajia paikallisyksiköllä on noin 500 eri henkilöä. Kaupungin palveluksessa olevien lomittajien lisäksi lomitustyötä tekevät ostopalveluyrittäjät, joiden työpanosta ostetaan tarpeen mukaan. Osavien ammattitaitoisten lomittajien määrässä on vajetta, rekrytointi on edelleen yhtenä painopisteenä vuosina 2025–2027. Lomituspalvelujen hallinnossa työskentelee 22 vakituista henkilöä. Lomituspäivien laskeminen sekä hallinnon rahoitus huomioidaan hallintohenkilöstön määrässä. Lomituspalvelujen hallintorahaan on mahdollisesti tulossa vuosille 2026 ja 2027 koko valtakunnan tasolla leikkaus, joka voi tarkoittaa henkilöstövähennyksiä lomituspalvelujen hallinnossa.

2025 vuoden rahoitus lomituspalveluihin määräytyy samoilla periaatteilla kuin vuonna 2024. Hallinnon määräraha määräytyy Pohjois-Savon lomituspalvelun vuonna 2023 lomitettujen päivien mukaisesti ja on noin 1,6 milj. euroa hallintoon ja valtionosuus lomituspalveluihin noin 15 milj. euroa. Muutos lomituksen valtionosuuteen Melan arvion mukaan – 5,5 prosenttia vuosittain, joka johtuu maatalousyrittäjien vähenemisestä.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen tehtävä on turvata maatalousyrityksen keskeytymätön toiminta maatalousyrittäjien vuosiloman ja sijaisavun ajaksi. Maatalousyrittäjille luodaan edellytykset vapaa-ajan pitämiseen ja riittävään lepoon ja toipumiseen sairaus- ym. tilanteissa.

Lomituspalvelujen hallinnon tehtävänä on päättäminen maatalousyrittäjien oikeudesta lomituspalveluihin, maatalousyrittäjien laskutus, maatalouslomittajien työvuorosuunnittelu sekä maatalouslomittajien palkkojen valmistelu, maatalouslomittajien työolojen tarkastaminen ja työsuojelu, esihenkilötyö sekä koko alueen maatalousyrittäjien asiakaspalvelu. Asiakaspalvelu on keskitetty yhteen palvelunumeroon. Hallinnollinen toimipiste on lisämessä.

Lomituspalvelujen onnistuminen edellyttää yhteistyötä kaikkien lomitustajärjestelmän kanssa tekemisissä olevien välillä. Paikallisyksikköön on perustettu yhteistoimintaryhmä, jossa on jäsenenä paikallisyksikön vastuuhenkilö, lomittajien, maatalousyrittäjien ja Melan edustajat. Yhteistoimintaryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Yhteistoimintaryhmän toimintaa kehitetään edelleen.

Henkilöstö

LOMITUSPALVELUT	Henkilöstö/htv	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Lomituspalvelut	Vakituiset	225,20	220,10	204,85	200,00	195,00
	Määräaikaiset	44,90	60,00	55,00	50,00	50,00
	Yhteensä	270,10	280,10	259,85	250,00	245,00

Talous

1930 LOMITUSPALVELUT	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	17 667	18 664	18 288	-2,0	16 405	15 344
Toimintamenot	-3 765	-4 034	-4 696	16,4	-4 132	-3 967
Henkilöstökulut	-13 406	-14 284	-13 583	-4,9	-12 270	-11 350
Toimintakate (Netto)	496	345	9	-97,4	3	27
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-502	-496	-488	-1,5	-496	-503
Tehtävän kokonaiskustannukset	-17 673	-18 814	-18 768	-0,2	-16 897	-15 820

Toimintasuunnitelma

Lomatoimen henkilöstön ammattitaitoa kehitetään ja ylläpidetään koulutussuunnitelman mukaisilla koulutuksilla. Henkilöstön ammattitaito ja koulutustarpeet kartoitetaan muun muassa kehityskeskusteluissa ja osaamisen kartoituksella. Lisäksi lomittajien luona tehdään säännöllisesti työjohdollisia tilakäyntejä, joissa myös kartoitetaan koulutustarpeita muun muassa havainnoimalla työskenteilyä. Maatilojen olosuhdekartoitukset päivitetään kolmen vuoden välein (työsuojelu). Lomituspalvelulain 16 §:n mukaan paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän maatalousyrittäjän ja paikallisyksikön tulee toimia yhteistyössä työturvallisuuden takaamiseksi lomitustyössä.

Tilojen määrän lasku yhdessä tilakoon kasvun ja ammattitaitovaatimusten lisääntymisen vuoksi vaatii sopeutumista henkilöstöltä. Täydennyskoulutusta järjestetään tarpeen mukaan. Lomitettujen päivien määrää seurataan.

Maatalousalan tapaturma- ja sairastumisalttius tiedostetaan ja lomittajien sairauslomia pyritään vähentämään muun muassa esimiestyön keinoin sekä koulutuksella. Näistä poissaoloista johtuvia kustannuksia pyritään pienentämään vahvistamalla esimiestyötä sekä kehittämällä hallinnon prosesseja. Työjohdollisten tilakäyntien ja kehityskeskustelujen määrää lisätään, lomituspalveluohjaajien tehtävässä painotetaan kenttätöitä. Maatalouslomittajille tarjotaan työnohjausta ammattitaitoisen työnohjaajan suorittamana ryhmä- tai yksilömuotoisesti toteutettuna. Maatalouslomittaja työskentelee maatiloilla pääsääntöisesti yksin ilman oman työyhteisön tukea, myös tämä asia huomioidaan ryhmätyönohjauksissa.

Asiakaspalautekysely toteutetaan vuosittain, arviointiasteikko 1-5. Asiakkaiden tyytyväisyys lomituspalveluihin, tavoitteena on vähintään 4,0. Asiakkaiden tyytyväisyys paikallisyksikön asiakaspalveluun, tavoitettavuuteen ja tiedonsaannin riittävyyteen tavoitteena vähintään 4,0. Asiakaspalautejärjestelmää kehitetään yhdessä muiden paikallisyksiköiden kanssa.

Lomahallinnon kehittämiseen liittyviä toimia jatketaan edelleen. Jatketaan 2023 aloitettua sähköisen asioinnin lisäämistä, niin yrittäjien hakemus- ja laskutusasioissa kuin maatalouslomittajien palkkoprosessissa, Melan lomituserkko -ohjelman toimivuuden rajoissa. Siilinjärven toimipisteen lakkautus toteutetaan vuonna 2025. Työprosesseja kehitetään osallistumalla myös valtakunnalliseen lomahallinnon kehittämistyöhön yhdessä Melan kanssa. Osallistutaan lomituspalvelujen valtakunnallisten tavoitteiden määrittelyyn yhteistyössä Melan kanssa.

Strategiset tavoitteet

Ihmeiden Iisalmi		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Olemme vetovoimainen ja palveluiltaan monipuolinen Ylä-Savon seutukeskus, kehitämme kaupungin elinvoimaa määrätietoisesti uusien asukkaiden ja yritysten saamiseksi alueelle yhteistyössä muiden seudun kuntien kanssa	Riittävän ammattitaitoinen henkilöstö	Vuosilomapäivät / yrittäjä
Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden mahdollisuudet hyödyntäen	Asiakaspalvelun kehittäminen	Asiakastyytyväisyystavoite 4,0 Maatalousyrittäjän lomaoikeuteen liittyvien päätösten lähetys sähköisesti tavoite 70 %
Kestävä kuntatalous		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Panostamme osaavan työvoiman saatavuuteen yhteistyössä yritysten ja oppilaitosten kanssa kehittämällä koulutusta sekä työllisyydenhoidon ja työperäisen maahanmuuton palveluja	Rekrytoinnin onnistuminen, henkilöstön ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen	Lomitettujen päivien määrä
Hyvinvoiva henkilöstö		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Kehitämme työhyvinvointia aktiivisesti ja pitkäjänteisesti	Esimiestyön kehittäminen, täydennyskoulutus	Riittävä henkilöstö, henkilöstökeskus

9.5. Ylä-Savon maaseutuhallinnon yhteislautakunta

Maaseutuhallinto

Tilivelvollinen: Maaseutujohtaja

Iisalmen kaupunki hoitaa Iisalmen kaupungin sekä Lapinlahden, Sonkajärven ja Vieremän kuntien muodostaman maaseutuhallinnon yhteiskunta-alueen lain 210/2010 (Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa) ja kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Maaseutuhallinnon yhteislautakunta toimii sopimuskuntien maaseutuelinkeinoviranomaisena sekä yhteistoimintasopimuksen tehneiden kuntien välisenä yhteistoimintaelimenä sopimuksen mukaisissa asioissa.

Maaseutuelinkeinohallinnon lakisääteisiä tehtäviä ovat viljelijätukihallinto, riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen valtion varoista, eläintenpitäjän ja eläinten pitopaikkojen rekisteröinti, hukkakauran torjuntaan liittyvät tehtävät sekä häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät tehtävät.

Viljelijätukia maksetaan noin 38 milj. euroa, josta noin kolmasosa on EU:n maksuosuutta. Ruokavirasto (toimii Suomen maksajavirastona) suorittaa maksut suoraan valtion tililtä yhteistoiminta-alueen myöntöpäätöksen mukaisesti.

Iisalmen kaupunki on tehnyt Ruokaviraston kanssa maksajavirastosopimuksen. Sopimuksella on sovittu EU:n säädösten soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä maksajaviraston tehtävien siirtämisessä noudatettavien edellytysten täyttymisestä. Sopimuksessa on määritelty tukihallinnon palvelutavoitteet. Sopimuksen liitteissä on kuvattu hallinto- ja valvontajärjestelmä, tehtävien eriyttäminen, tietoturvakäytännöt, tehtävänkuvaukset euromääräisine toimivaltarajoineen sekä eturistiriitojen ja esteellisyyksien ennaltaehkäisy ja hallinta siirrettyjen maksajavirastotehtävien hoitamisessa. Maksajaviraston delegeoituja tehtäviä hoitavana tahona yhteistoiminta-alueella on tietoturvaan liittyen käytössään maaseutuhallinnon johdon hyväksymä soveltamistapalausunto. Niihin on kirjattu soveltuvilta osin käytännöt, kuinka ISO/IEC 27001:2022-standardiin perustuvia vaatimuksia noudatetaan.

Lautakunta edistää osaltaan maaseudun kehittämistä ja toimii asiantuntijatoimielimenä maaseutuelinkeinon osalta, antaen muun muassa lausuntoja sopijakunnille kaavoitus- ja muista vastaavista hankkeista.

Henkilöstä (htv)

MAASEUTUHALLINNON YHTEISLAUTAKUNTA	Henkilöstö/htv	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Ylä-Savon maaseutupalvelut	Vakituiset	6	6	6,2	6	6
	Määräaikaiset	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
MAASEUTUHALLINNON YHTEISLAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	6,3	6,3	6,5	6,3	6,3

Henkilöstö toimii jokaisessa sopijakunnassa sijaitsevassa maaseututoimistossa. Toimistoissa on koaikainen palvelu kahtena päivänä viikossa. Muina aikoina palvelua on saatavilla ajanvarauksella.

Henkilöstö koostuu maaseutujohtajasta, neljästä maaseutuasiamiehestä ja yhdestä palvelusihteeristä. Kesäajan harjoittelijatyövoimalla varmistetaan kevään tukihakemusten käsittely lomakaudella maksatusvalmiiksi syksyille.

Henkilöstön kehittäminen

Maaseututoimen henkilöstön ammattitaitoa ylläpidetään ja kehitetään hallinnonalan omilla koulutuksilla. Henkilöstön työhyvinvoinnissa kiinnitetään huomiota avoimuuteen, yhteisiin tavoitteisiin sitoutumiseen, kannustetaan oman hyvinvoinnin ylläpitoon, kiinnitetään huomiota työpisteiden ergonomiaan sekä pidetään ajan tasalla tehtäväkuvaukset ja tehtävien jaot.

Kehityskeskustelut käydään vuosittain, tavoitteena 100 %. Perehdytyksessä käytetään sähköistä perehdytysohjelmaa.

Avaintehtävissä käytetään harkinnan mukaan päällekkäistä rekrytointia eli poistuva henkilö perehdyttää tarvittaessa uuden työntekijän. Maaseutujohtaja eläköityy vuoden 2025 aikana. Päällekkäinen palkkavaraus tehdään kahdeksi kuukaudeksi. Tällä varmistetaan maksajavirastosopimuksen mukaisten tehtävien perehdyttäminen.

Henkilöstön hyvinvointia ja työtyytyväisyyttä seurataan vuosittain henkilöstökyselyjen avulla. "Ihmeit balanssissa" lisälmen kaupungin perhe- ja ikäohjelmalla pyritään vaikuttamaan eri ikäisten työtyytyväisyyteen ja työssäjaksamiseen elämän eri vaiheissa.

Strategiset tavoitteet

Valtuustoon nähden sitova tavoite:

Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen	Kehitämme työprosesseja ja seuranta	Maksajavirastosopimuksen palvelutavoitteiden täyttyminen 100 %

Riskit

Strategisena riskinä on, ettei toiminta täytä maksajavirastosopimuksen vaatimuksia ja palvelutavoitteita.

Tähän on varauduttu seurantamenetelmien jatkuvalla kehittämisellä. Lisäksi henkilöstön koulutuksella ja sen riittävällä määrällä sekä ajantasaisilla tehtäväkuvilla varmistetaan velvoitteiden täyttyminen.

Talous

1950 YLÄ-SAVON MAASEUTUPALVELUT	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	329	344	348	0,9	348	348
Toimintamenot	-115	-117	-125	7,2	-127	-128
Henkilöstökulut	-313	-334	-343	2,6	-348	-353
Toimintakate (Netto)	-99	-106	-120	13,0	-127	-133
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-13	-12	-13	2,5	-13	-13
Laskennalliset tuotot	0	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-441	-463	-480	3,7	-487	-494

Henkilöstökulujen nousuna on huomioitu sopimuskorotuksen lisäksi 2 kk päällekkäinen kulu rekrytoinnin yhteydessä, yhteensä 2,4 %. Muut toiminnan kulut pienenevät 0,5 %.

Toimintasuunnitelma

Maaseutuelinkeinohallinto hoidetaan yrittäjälähtöisesti. Ylä-Savon maaseutupalvelut ovat keskeisessä asemassa maatalousyrittäjien ja hallinnon kohdatessa. Hallinnon tärkein tehtävä on maatalousyrittäjien kannattavan toiminnan tukeminen. Samaa päämäärää tukee palvelutoiminta, jolla muun

muassa autetaan yrittäjiä peltöjen välittämisessä tarvitseville tiedottamalla. Yhteistoiminta-alueen maitotilayrittäjät tuottavat maitoa yli miljoona litraa. Kannattava ja kasvava maatalousyrittäjyys sekä siihen liittyvä kuljetus-, jalostus-, rakennus- ja palvelutoiminta ovat seutukunnalle elintärkeä asia.

Maatalousyriyten määrä vähenee normaalin rakennekehityksen vuoksi noin 2,5 % vuosittain, En-tistä harvemmallalla maatilalla löytyy maatalousyriystoiminnan jatkaja. Kehittämistoimenpitein tue-taan kannattavan maatalousyriystoimintaa harjoittavien toiminnan jatkumista.

Luopuvien maatilojen pellot siirtyvät jatkaville maatalousyriyksille, yleensä vuokrauksella. Maata-lousyrittäjät ovat hakeneet kannattavuuteen ratkaisuja tehostamalla tuotantoa. Maatilojen uusien navettainvestointien toteutuminen on vähäistä maitotuotteiden kysynnän vähetessä. Investoinnit painottuvat toiminnan tehostamiseen nykyisissä tuotantorakennuksissa, eläinten hyvinvoinnin pa-rantamiseen sekä erilaisiin uusiutuvan energian ratkaisuihin.

Maaseudun kehittämistehtävissä yhteistyö eri toimijoiden kanssa on tuloksellista. Ylä-Savon maa-seutupalvelujen tärkein rooli on toimija hanketoimijoiden tukijana, osallistua asiantuntijana sekä toi-mia tiedottajana maatilayriyksille. Kehittämishankkeiden toimijoina ovat yleisimmin Savonia Am-mattikorkeakoulu ja MTK Pohjois-Savo.

Kannattavan yritystoiminnan kannalta pitkän tähtäimen kehittämistoimina tärkeimpinä ovat maata-lousyriyten yhteistoiminta, kuten yhteisyriykset ja tilusjärjestelyt sekä jaksamisen tukeminen.

Vaihtoehtoisia tapoja maatalousyriyten omistajanvaihdoksiin kannustetaan ottamaan käyttöön yh-teistyössä muiden toimijoiden kanssa. Työvoiman saatavuutta tulee myös edistää. Erilaisiin häiriöti-lanteisiin sekä poikkeusoloihin varautuminen ja työvoima-asiassa ja yleisimminkin toiminnan turvaa-misessa tärkeää.

Kehittämismäärärahaan varataan 15 000 euroa.

Toimintasuunnitelma 2026–2027

Taloussuunnitelmassa on huomioitu henkilökustannusten kasvu. Muutoksia toimintaan ei ole suun-nitteilla.

Kuntien välinen kustannusten jako

Jakolaskelman perusteet

Kuntien yhteistoimintasopimuksen mukaan kuntakohtaisena laskutusperusteena käytetään

talousarvion valmisteluajankohtaa edeltävän vuoden lukuja tilamäärästä, peruslohkojen määrästä, peltoalasta, maksettujen tukien määrästä ja tukipäätösten määrästä. Tiedot saadaan maaseutuhallinnon tietojärjestelmästä. Luvuista lasketaan keskimääräinen prosenttiosuus, jossa jokaisen edellä mainittu osatekijän osuus on 1/5. Muutoksia kuntaosuuksissa ei käytännössä ole.

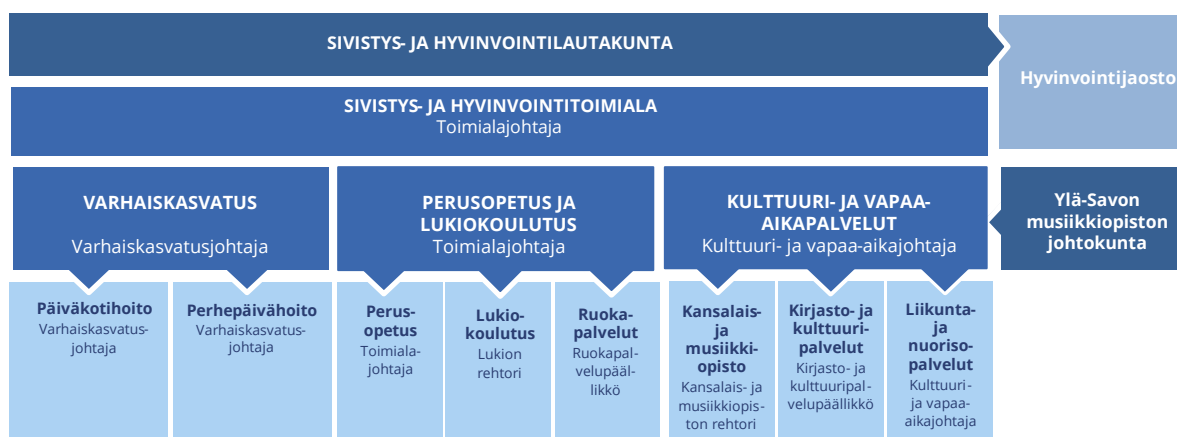
Kustannusten jako											Kuntaosuudet			
Kunta	Tilat 2023		Lohkot 2023		Pinta-ala 2023		Maksettu 2023		Päätökset 2023		2 025	2 024	Muutos	
	kpl	%	kpl	%	ha	%	euroa	%	kpl	%	%	%	%-yksikköä	
Iisalmi	247	27,4	4 588	26,14	12 126	25,72	8 968 020	23,48	1 781	26,42	25,83	25,79		0,00
Lapinlahti	292	32,4	5 398	30,75	14 895	31,60	11 860 047	31,05	2 157	31,99	31,56	31,87		-0,30
Sonkajärvi	147	16,3	3 559	20,27	8 577	18,20	7 376 559	19,31	1 143	16,95	18,21	18,19		0,00
Vieremä	215	23,9	4 010	22,84	11 540	24,48	9 994 089	26,16	1 661	24,64	24,40	24,14		0,30
YHTEENSÄ	901	100	17 555	100	41 138	100	38 198 715	100	6 742	100	100	100	100	0,0

Kustannusten jako

Tilamäärän vähetessä kustannukset maatilaa kohden kasvavat. Maatalouden tuotantovolyyymi kuitenkin säilyy tehokkuuden ja tilakoon kasvaessa, joten tuotannon määrän verrattessa hallinnon kustannukset eivät reaalisesti kasva. Jaettavissa kuluissa ovat mukana vyörytyserät.

Kustannusten jako, jaettavat kulut (1000 €)			-465 (=kokonaisluvusta on vähennetty muut tuotot ja maksut)	
	%- osuus	Osuus € 2023		
Iisalmi	25,83 %	-120	Iisalmen osuus talousarvion nettokohdassa	
Lapinlahti	31,56 %	-147	Laskutettava yhteistoimintakertomus	
Sonkajärvi	18,21 %	-85	Laskutettava yhteistoimintakertomus	
Vieremä	24,40 %	-113	Laskutettava yhteistoimintakertomus	
	100,00 %	-465	Laskutettavat yht. -345	
		Hallinto	Kehittäminen Yhteensä	
Kulut tuhansia euroja		-450	-15	-465
Tilamäärä 2025 (enn. -2%)				850
Kulut euroa per maatilayrity		-529	-18	-547

9.6. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Lautakunnan tehtävänä on edistää iisalmelaisten hyvinvointia ja sivistystä tarjoamalla monipuolisia ja nykyaikaisia koulutus- ja varhaiskasvatuspalveluja sekä vahvistaa alueen kulttuuriperintöä ja iisalmelaisten yhteenkuuluvuutta tarjoamalla monipuolisia terveyttä ja hyvinvointia edistäviä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluja.

Lisäksi sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tehtävänä on vastata oppivelvollisuuslain mukaisesta asuinkunnan ohjaus- ja valvontatehtävästä. Lisäksi sillä on vastuu yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnasta ja ohjauksesta.

Kasvatus-opetus- ja kulttuuripalvelut ovat kunnalle lainsäädännössä määritellyjä tehtäviä. Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen ja lukio- koulutuksen lainsäädäntö määrittelee pitkälti palvelujen järjestämistavan ja opetussuunnitelmat toteuttamistavan. Kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- ja vapaa-ajan palveluissa sekä osallisuuden ja yhteisötoiminnan järjestämisessä kaupunki voi itse määritellä palvelujen sisältöä ja laajuutta vapaammin.

Henkilöstö (htv) vastuualueittain

SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA		Henkilöstö/htv	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TA 2026	TA 2027
Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto							
	Vakituiset		3,7	3,7	3,7	3,7	3,7
	Määräaikaiset		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Yhteensä		3,7	3,7	3,7	3,7	3,7
Varhaiskasvatus							
	Vakituiset		94,7	110,3	103,0	99,0	94,5
	Määräaikaiset		20,8	12,5	14,1	7,4	5,0
	Yhteensä		115,5	122,8	117,1	106,4	99,5
Perusopetus ja lukiokoulutus							
	Vakituiset		223,9	218,6	218,7	218,7	217,7
	Määräaikaiset		43,6	42,0	38,9	36,6	35,6
	Yhteensä		267,5	260,6	257,6	255,3	253,3
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut							
*tuntiopettajien tunnit laskettu yhteen ja muutettu laskennallisesti päätoimisten määräksi							
	Vakituiset		49,5	51,1	49,0	48,9	48,9
	Määräaikaiset*		31,1	24,6	24,2	21,2	21,2
	Yhteensä		80,6	75,7	73,2	70,1	70,1
Yhteensä							
	VAKITUISET		371,8	383,7	374,4	370,3	364,8
	MÄÄRÄAIKAISET		95,5	79,1	77,2	65,2	61,8
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA		YHTEENSÄ	467,3	462,8	451,6	435,5	426,6

Syntyvyyden voimakas aleneminen tulee näkymään kaikissa sivistys- ja hyvinvointitoimialan palveluissa jo talousarvio- ja suunnitelmavuosien aikana. Tähän varaudutaan kaikilla vastuualueilla harkitsemalla hyvin tarkkaan vapautuvien vakanssien täyttämistä ja käyttämällä tarvittaessa määräaikaisia työ- ja virkasuhteita.

Varhaiskasvatuksessa on vuosittain vaihtelua lasten määrissä eri yksiköissä ja ryhmissä. Tämä johtuu ikäluokkien syntyvyyden määrästä ja lasten varhaiskasvatukseen osallistumisen asteesta. Varhaiskasvatuspalvelua toteutetaan lakisääteisellä henkilöstömitoituksella suhteessa varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrään.

Lapsimäärän vähenemisen vuoksi varhaiskasvatuspalvelua supistetaan hallitusti niin, että vapautuvia tehtäviä jätetään tarvittaessa täyttämättä. Vuosina 2025–2027 supistetaan kunnallisen varhaiskasvatuksen toimintaa neljän lapsiryhmän verran (84 paikkaa). Henkilöstö ko. neljässä lapsiryhmässä sijoitetaan olemassa oleviin avoimiin ja eläköitymisen myötä vapautuviin tehtäviin eri toimintayksiköissä.

Varhaiskasvatuksen saamalla valtion erityisavustuksella kehitetään laatua ja vahvistetaan varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistäviä toimenpiteitä vuosina 2025–2027.

Perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa on vuosittaista vaihtelua oppilas- ja opetusryhmien määrässä. Tähän vastataan joko jättämällä vapautuvia tehtäviä täyttämättä tai palkkaamalla opettajia määrääjäksi. Vuosina 2025–2027 jätetään todennäköisesti täyttämättä 3–4 vapautuvaa luokanopettajan virkaa. Perusopetukseen saadulla valtion erityisavustuksella vahvistetaan perusopetuksen tasa-arvoa edistäviä toimenpiteitä vuosina 2025–2027 palkkaamalla määräaikaista opettajia ja koulunkäynninohjaajia.

Ruokapalveluissa varaudutaan oppilasmäärän laskuun ulkoistamalla ruoka- ja siivouspalvelutyöntekijöiden tehtäviä. Tällä varmistetaan kokoaikainen työ vakituisille henkilöille. Eläköitymisen myötä tehtävien täyttämässä tarve harkitaan tarkkaan.

Kulttuuri- ja vapaa-aika vastuualueella on määräaikaista työntekijöitä ja työllistettyjä museossa, Pa-loisvuoren kahviossa ja vuokraamossa, keskustan uimarannan asiakasturvallisuuden valvonnassa, nuorisotiloilla ja käytännön ohjaus- ja opetustehtävissä sekä kehittämishankkeissa. Ankkuritoiminnassa on yhteinen Ylä-Savon kuntien nuorisotyöntekijä. Lisäksi Twist-kesätyötoiminnassa työllistetään noin 115 nuorta, yhteensä noin 1 htv ja neljä kesäohjaajaan (0,75 htv).

Henkilöstöä kehitetään vuosittain hyväksyttävän koulutussuunnitelman mukaisesti. Erityisavustuksella palkattua määräaikaista henkilöstöä on 13,79 henkilötyövuotta (opettajia, avustajia, ohjaajia).

Strategiset tavoitteet

Inspiroiva lisämi		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Olemme hyvinvointia ja osaamista aktiivisesti kehittävä kaupunki, jossa toimintaa uudistetaan rohkeasti kouluttamalla henkilöstöä, tarjoamalla uusia palveluja sekä olemalla mukana kokeiluissa.	Vapaa-aikatilojen ja palvelujen merkitys asukkaiden tekemisessä ja kokemisessa.	Kulttuurikeskuksen kävijämäärä Uimahallin kävijämäärä Musiikki ja kansalaisopiston opiskelijamäärät Nuorisotilojen kävijämäärä Kävijämäärät pysyvät vähintään edellisvuoden tasolla.
Osallistamme käyttäjäryhmät ja kolmannen sektorin mukaan palveluiden suunnitteluun ja viestimme palvelutarjonnastamme aktiivisesti ja monikanavaisesti	Kolmatta sektoria hyödynnetään palvelujen tuottamisessa sopimuspohjaisesti.	Sopimusten määrä vähintään edellisvuoden tasolla.
Edistämme kuntalaisten hyvinvointia kannustamalla omatoimiseen liikunnan ja kulttuurin harrastamiseen sekä tarjoamalla	Arjen hyvinvointia edistävät elintavat lisääntyvät kaikissa ikäryhmissä ja huomioidaan kaikissa palveluissa.	Nuorten alkoholinkäyttö ja tupakointi / tulos on parempi kuin edellisessä kouluterveyskyselyssä.

monipuoliset ja saavutettavat kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa		Tuntee itsensä yksinäiseksi / tulos on parempi kuin edellisessä kouluterveyskyselyssä.
Edistämme kuntalaisten hyvinvointia kannustamalla omatoimiseen liikunnan ja kulttuurin harrastamiseen sekä tarjoamalla monipuoliset ja saavutettavat kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa	Perheiden ja lasten liikkumisen edistäminen (hallitusohjelmassa) sekä lasten ja nuorten tasa-arvoisen kulttuuri-osallistumisen mahdollistaminen.	Kaikilla lapsilla ja nuorilla on vähintään yksi harrastus / kouluterveyskysely. Kansalaisopiston opiskelijamäärä vähintään edellisvuoden tasolla. Kulttuurikasvatussuunnitelmat käytössä.
Edistämme kuntalaisten hyvinvointia kannustamalla omatoimiseen liikunnan ja kulttuurin harrastamiseen sekä tarjoamalla monipuoliset ja saavutettavat kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa	Liikuntaolosuhteiden kehittäminen ja omatoimisen liikkumisen lisääminen.	Liikuntatilojen ja -alueiden käyttöasteet vähintään vuoden 2024 tasolla.
Huomioimme väestörakenteen muutokset ennakoivasti palvelutarjonnan kehittämisessä eri ikä-tasoille ja kohderyhmille	Ikäihmisten kulttuuri- ja liikunta-palvelujen kehittäminen ja saata-vuoden parantaminen.	Uusia toimintamalleja otettu käyttöön kirjasto- ja kulttuuripalveluissa vähintään 2 kappaletta. Ikäihmisten kulttuurisuunnitelmat käytössä. Myytyjen seniorikorttien määrässä kasvua 5 %.
Kehitämme uusia yritysälähtöisiä koulutusmalleja ja toimimme aktiivisesti ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutusmahdollisuuksien lisäämiseksi alueella yhteistyössä oppilaitosten kanssa	Yrittäjyyskasvatusta toteutetaan varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Toisen asteen yhteistyötä (MAHIS) kehitetään ja siitä tiedotetaan laajemmin.	Yrittäjäkasvatuksen polku on käytössä kaikissa yksiköissä. Osallistuvien määrä säilyy vähintään edellisvuoden tasolla.
Teemme päätöksiä, joilla turvataan perheiden, lasten ja nuorten mahdollisuudet turvalliseen kasvuun ja hyvään oppimiseen	Turvataan kolmannen sektorin toimintaedellytykset hyvinvoinnin edistämisessä.	Avustusmäärärahat ovat vähintään edellisvuoden tasolla.
Teemme päätöksiä, joilla turvataan perheiden, lasten ja nuorten mahdollisuudet turvalliseen kasvuun ja hyvään oppimiseen	Koulut, päiväkodit ja muut toimitilat ovat viihtyisiä ja innostavat oppimaan.	Kouluterveyskysely Lapset ja nuoret pitävät koulunkäynnistä enemmän kuin Suomessa keskimäärin.

Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan
Kiinteistöjen heikko kunto tai viat vaikuttavat toiminnan järjestämiseen.	Säännölliset kuntotarkastukset/katselmukset. Ilmoituksen ongelmista kiinteistöhuoltojärjestelmään.
Toimitilojen heikko kunto vaikuttaa palvelutuotannon imagoon.	Aktiivinen tiedotus korjaustoimenpiteistä.
Työskentelyn olosuhteista johtuvat tai työtehon merkittävät heikkenemiset / sairaslomat	Ennaltaehkäisy, varhainen puuttuminen, ikäohjelma, aktiivisen tuen toimintamalli
Yksikön palvelutuotanto joudutaan keskeyttämään mm. omaisuus- tai epidemiavahingon vuoksi.	Omaavalvonta toteutetaan ohjeiden mukaisesti. Kunnossapito säännönmukaista. Henkilöstön koulutuksesta huolehditaan.
Tietojärjestelmiin liittyvissä rekisterin ylläpidossa ei onnistuta ja salassa pidettäviä tietoja vuotaa ulkopuolisille.	Pääkäyttäjien osaamistaso pidetään koulutusten avulla korkeana. Henkilöstöä koulutetaan tietoturvan ja lainsäädännön osalta säännöllisesti. Käyttöoikeuden tarkastetaan säännöllisesti.
Pätevyysvaatimukset täyttävää henkilöstöä ei saada hakemaan avoimia työtehtäviä	Osallistutaan erilaisiin rekrytointitilaisuuksiin sekä markkinoidaan lisälmen kaupunkia hyvänä asuinpaikkana ja työnantajana.
Väkivaltainen asiakas / henkilö toimipisteessä.	Kartoitetaan tehtävät, joissa väkivaltatilanteita voi sattua. Koulutetaan henkilöstöä. Hankitaan hälytysjärjestelmiä.
Syntyvyyden alenemiseen ei reagoida riittävästi palvelutuotannossa.	Palvelutarpeen mahdollinen väheneminen huomioidaan investoinneissa, rekrytoinneissa ja toiminnan suunnittelussa.

9.6.1. Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto

Tilivelvollinen: toimialajohtaja

Talous

3000 SIVISTYS- JA HYVINVOINTI TOIMIALAN HALLINTO	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	10	0	0		0	0
Toimintamenot	-507	-565	-545	-3,5	-548	-550
Henkilöstökulut	-353	-375	-384	2,2	-389	-395
Toimintakate (Netto)	-851	-940	-929	-1,2	-937	-945
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-2 013	-2 054	-2 061	0,3	-2 092	-2 123
Laskennalliset tuotot	2 574	2 619	2 613	-0,2	2 652	2 692
Tehtävän kokonaiskustannukset	-299	-376	-377	0,4	-377	-377

Toimintasuunnitelma

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallintoon kuuluvat lautakunta, hyvinvointijaosto, toimialajohtaja sekä vastualueiden johtajat. Osa kustannuksista kohdistetaan toimintayksiköihin vyörytyserinä.

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala myöntää vuosittain avustuksia iisalmelaisille rekisteröityneille yhdistyksille sivistys- ja hyvinvointilautakunnan päättämien (24.2.2023 §10) avustusten myöntämisperusteiden mukaisesti. Sivistys- ja hyvinvointitoimiala myöntää vuonna 2025 avustuksia yhteensä 371 100 euroa.

Avustukset jakaantuvat toiminta-avustuksiin, kohdeavustuksiin, koulutus- ja kurssitoimintaan, apurahoihin ja stipendeihin. Suurin osa avustusmäärärahasta kohdistuu liikunta-, nuoriso- ja kulttuurijärjestöjen toiminnan tukemiseen (toiminta-avustukset).

Kulttuuripalveluiden kohdeavustusmäärärahaa voidaan myöntää myös yksittäisille taiteilijoille ja taiteilijaryhmille. Liikunnan kohdeavustuksilla mahdollistetaan muun muassa järjestöjen ylläpitämien liikuntatilojen- ja alueiden ylläpitäminen ja kehittäminen.

Lisäksi on siirrytty sopimuspohjaiseen yhteistyöhön yhdentoista toimijan kanssa. Vuosittainen korvaus on 189 500 euroa käytettävissä olevasta avustusmäärärahasta.

9.6.2. Varhaiskasvatus -vastuualue

Tilivelvollinen: varhaiskasvatusjohtaja

Varhaiskasvatuksen vastuualueeseen kuuluvat päiväkoti- ja perhepäivähoito sekä esiopetus. Varhaiskasvatuksen vastuualueen muodostavat Pohjoisen päiväkotihoidon, Eteläisen päiväkotihoidon, Esiopetuksen ja Perhepäivähoidon toimintayksiköt. Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa on keväällä 2025 kuusi päiväkotiä ja 30.6.2025 jälkeen viisi päiväkotiä. Varhaiskasvatuspalvelujen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Varhaiskasvatus on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Talous

3100 VARHAISKASVATUS	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	745	561	405	-27,9	405	317
Toimintamenot	-7 535	-7 677	-7 016	-8,6	-7 113	-7 211
Henkilöstökulut	-6 333	-5 900	-5 624	-4,7	-5 289	-5 056
Toimintakate (Netto)	-13 122	-13 016	-12 235	-6,0	-11 997	-11 950
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-29	-10	-6	-44,2	-3	-1
Muut laskennalliset kustannukset	-907	-839	-785	-6,4	-797	-809
Laskennalliset tuotot	84	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-14 719	-14 427	-13 431	-6,9	-13 202	-13 077

Toimintasuunnitelma

Lapsimäärän vähenemisen vuoksi Päiväkoti Simpukan yhteydessä toimivan Pikku-Simpukan kahden lapsiryhmän toiminta päättyy ja tiloista luovutaan 1.8.2025 alkaen. Myös Päiväkoti Lumilinnan toiminta päättyy aiemmin kuin perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen palveluverkkosuunnitelmassa on ehdotettu. Päiväkoti Lumilinnan kiinteistölle tehtiin kuntokartoitus alkutalvesta vuonna 2024. Olosuhdearvioinnin perusteella käyttö turvataan korjaustoimenpiteillä niin, että toiminta jatkuu 31.7.2025 asti. Tämän jälkeen varhaiskasvatuksella ei ole käyttötarvetta kiinteistölle.

Perhepäivähoidon toimintayksikössä toimii omassa kodissaan 13 perhepäivähoitajaa. Kirkkopuiston Montessori päiväkodissa sijaitsee perhepäivähoidon varahoitoryhmä, jossa työskentelee yksi

perhepäivähoitaja.

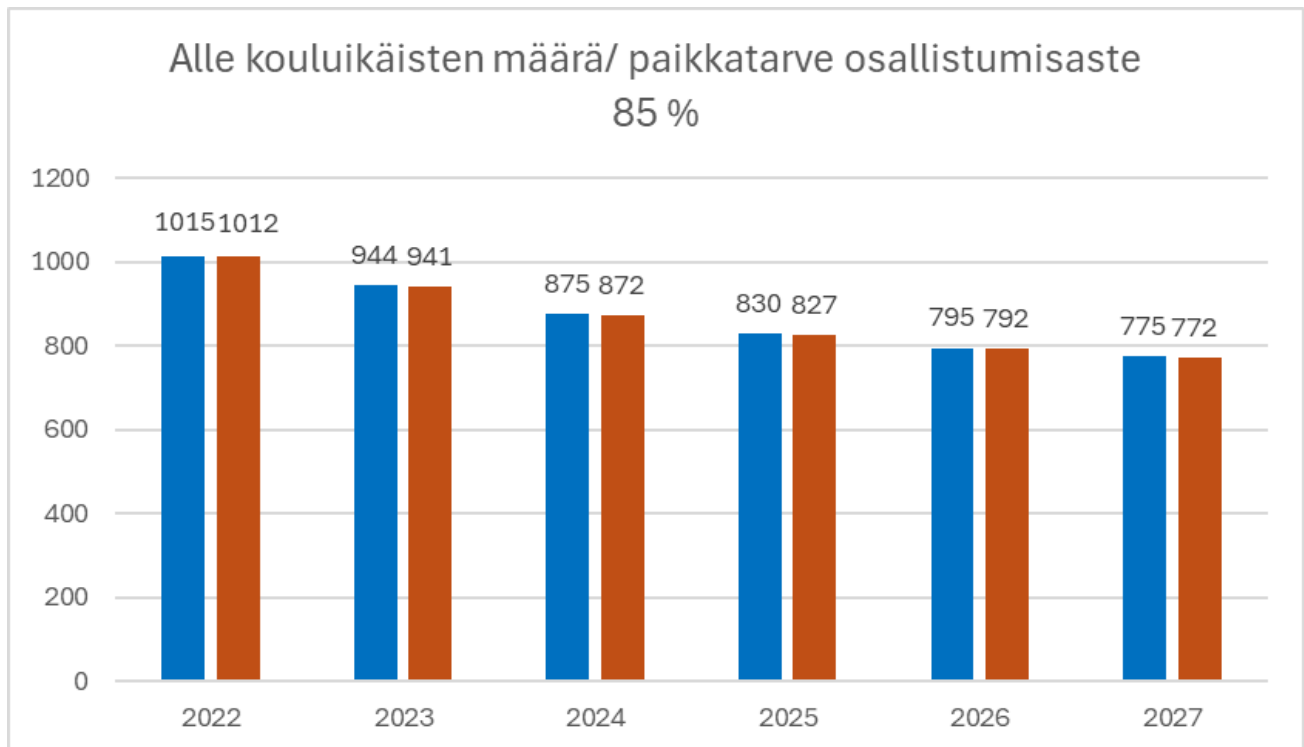
Varhaiskasvatuspalveluja tuottaa lisäksi kaupungin valvomana viisi yksityistä päiväkotia, kuusi yksityistä perhepäivähoitajaa ja kaksi yksityistä ryhmäperhepäiväkotia. Perheiden valinnanvapautta kunnallisen ja yksityisen päivähoidon välillä tuetaan palvelusetelillä.

Esiopetusta järjestetään kahdessa vuorohoitopäiväkodissa, Kirkkopuiston Montessori päiväkodissa, yhdessä yksityisessä päiväkodissa sekä viidessä koulujen yhteydessä sijaitsevassa erillisessä esiopetusryhmässä ja Soinlahden koulun yhteydessä sijaitsevassa Sointulan päiväkodissa.

Kouluilla sijaitsevat esiopetusryhmät ovat kokopäiväisiä ja varhaiskasvatuslain alaisia tarjoten myös täydentävää varhaiskasvatusta.

Lapsella on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen, jota tulee myös saada perheen tarpeen mukaan myös iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Varhaiskasvatuslaki säätelee varhaiskasvatustoiminnan tavoitteet. Toiminnassa tulee huomioida lapsen etu.

Varhaiskasvatuslain mukaan kaikkien lasten tulee olla Suomessa tasa-arvoisessa asemassa. Varhaiskasvatus vahvistaa lasten mahdollisuuksia hyvinvointiin ja hyvään elämään Orpon hallitusohjelman mukaisesti. Varhaiskasvatuksen asiakkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi kehittämisalueina ovat varhainen puuttuminen ja vanhemmuuden tukeminen sekä liikunta- ja kulttuurikasvatuksen kehittäminen.

Kuva 11 Sininen palkki kuvaa alle kouluikäisten määrää ja punainen palkki tarvittavaa paikkamäärää, sillä oletuksella että osallistumisaste on 85 %. Huom. Alle 3-vuotias tarvitsee laskennallisesti 1,75 paikkaa.

Lapsimäärä vähenee syntyvyyden alenemisen myötä noudattaen suunnitelmavuosien ennustetta. Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä tilastointipäivänä 20.9.2024 oli 754, mikä on 70 lasta vähemmän edellisvuoteen verrattuna.

Perusopetuslain (§26a) mukaan lapsen on osallistuttava ennen oppivelvollisuuden alkamista vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Kunnan on osoitettava esiopetuspaikka jokaiselle lapselle. Esiopetus toteutetaan opetushallituksen hyväksymien esiopetussuunnitelman perusteiden ja sen mukaan laaditun lisälmen kaupungin esiopetussuunnitelman pohjalta. Koulujen erilliset esiopetusryhmät tekevät joustavaa esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä perusopetuksen kanssa. Tätä toimintaa kutsutaan VIRTAtoiminnaksi.

Varhaiskasvatus yhteiskehittää lapsiperheiden hyvinvointia edistäviä palveluja monitoimijaisesti yhdessä lasten ja perheiden, Pohjois-Savon hyvinvointialueen sekä eri hallinnonalojen viranomaisten, järjestöjen ja yhdistysten kanssa.

Avoin varhaiskasvatus toimii yhteistyössä Perheentalo Onnin ja Ilonan kanssa. Toiminnalla monipuolistetaan lapsiperhepalveluita ja vahvistetaan monitoimijasta yhteistyötä sekä perheiden saavutettavuutta ja osallisuutta.

Avoin varhaiskasvatus linkittyy kesäaikana toimivaan Lasten liikennepuistoon, joka toimii avoimen kohtaamispaikkaperiaatteen mukaisesti. Avoimen varhaiskasvatuksen ja liikennepuiston toimintaa

koordinoi tehtävään palkattu avoimen varhaiskasvatuksen opettaja.

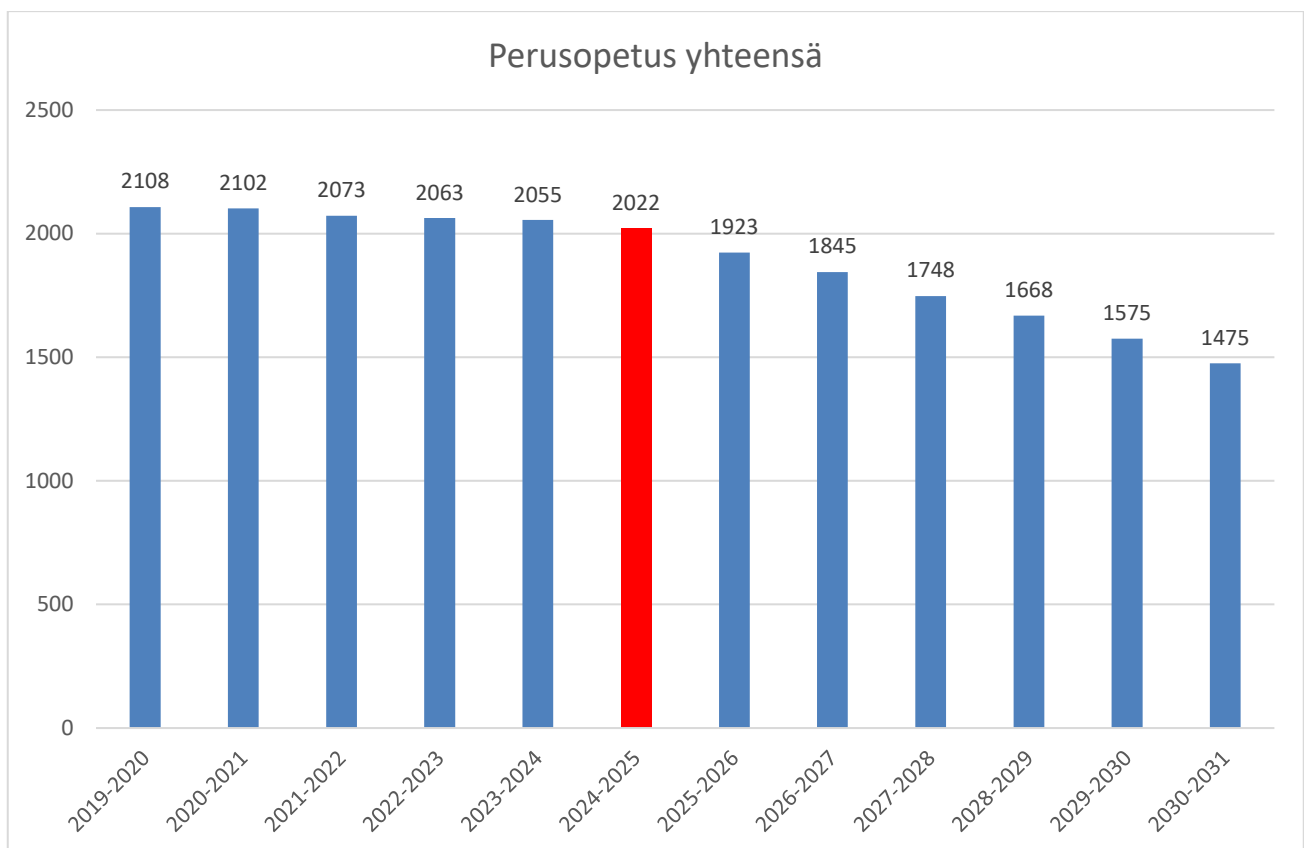
Sekä avoimessa varhaiskasvatuksessa, että liikennepuistossa järjestetään ohjattua ja maksutonta toimintaa perheille yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Liikennepuistoon palkataan oman varhaiskasvatushenkilökunnan lisäksi kesätyöntekijöitä (0,5 htv).

9.6.3. Perusopetus ja lukiokoulutus -vastuualue

Tilivelvollinen: toimialajohtaja

Perusopetuksen ja lukiopetuksen vastuualueen muodostavat peruskoulut ja lukiokoulutusta antava lisälmen lyseo sekä ruokapalvelut. Peruskouluja on 11, joista alakouluja on kymmenen ja yksi yläkoulu. Valmistuskeittiötä on vuoden alussa kaksi ja koulujen palvelukeittiötä kymmenen sekä päiväkodeilla viisi jakelukeittiötä.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tavoitteena on kasvattaa yhteiskunnan jäseniä, joilla on hyvät ja monipuoliset tiedot, taidot sekä asenteet jatko-opintoihin, elämänhallintaan ja elinikäiseen oppimiseen. Ruokapalveluiden tehtävänä on valmistaa taloudellisesti maukasta, ravitsevaa ja laadukasta ruokaa koulujen sekä päiväkotien asiakkaille.

Tilastointipäivänä 20.9.2024 perusopetuksessa oli 2022 oppilasta, mikä on 33 vähemmän kuin edellisenä lukuvuonna. Ennusteen mukaan oppilasmäärä laskee voimakkaasti talousarvio- ja

suunnitelmavuosina. Lukuvuoden vaihtuessa kesällä 2025 oppilasmäärä putoaa kerralla noin sadalla oppilaalla. Myös lukuvuosien 2025–2026 ja 2026–2027 vaihtuessa oppilasmäärä putoaa vuosittain 80–100 oppilaalla. Ennusteen mukaan syksyllä 2027 perusopetuksessa on noin 1750 oppilasta. Oppilasmäärän lasku kohdistuu tässä vaiheessa alakouluihin.

Koulujen opettajamäärää pyritään vähentämään oppilasmäärän laskiessa. Oppilasmäärän vähene- misestä johtuvaa henkilöstömenojen säästöpotentiaalia ei kuitenkaan voida täysimääräisesti hyö- dyntää, koska valtuusto päätti, ettei palveluverkkoon tehdä muutoksia.

Tilastointipäivänä 20.9.2024 lukio-opetuksessa oli 300 opiskelijaa, joista 293 suoritti opintoja nuor- ten ja seitsemän aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Suunnitelmavuosina opiskelijamäärässä ei tapahdu suuria muutoksia, jos lukiokoulutukseen hakeutuvien määrät pysyvät ennallaan (lisämassa 40–50 %).

Talous

3200 PERUSOPETUS JA LUKIOKOULUTUS	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	4 348	3 987	4 064	1,9	3 853	3 567
Toimintamenot	-12 467	-13 142	-13 655	3,9	-13 675	-13 867
Henkilöstökulut	-16 176	-16 210	-16 177	-0,2	-16 276	-16 050
Toimintakate (Netto)	-24 294	-25 364	-25 769	1,6	-26 097	-26 351
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-220	-323	-354	9,7	-330	-295
Muut laskennalliset kustannukset	-1 366	-1 261	-1 287	2,1	-1 306	-1 326
Laskennalliset tuotot	130	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-30 098	-30 936	-31 473	1,7	-31 587	-31 538

Toimintasuunnitelma

Perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunnan tehtävä on järjestää sen alueelle asuville oppivelvollisuusikäisille maksutonta perusopetusta. Iisalmen kaupungin 11 peruskoulua tarjoavat opetussuunnitelman mu- kaista opetusta luokille 1–9. Maahanmuuttajille järjestetään perusopetukseen valmistavaa opetusta. TUV-koulutuksen järjestää Ylä-Savon ammattioppilaitos.

Kaikilla perusopetuksen oppilailla on käytössään henkilökohtainen päätelaite; iPad tai kannettava tietokone. Laitteita uusitaan suunnitelman mukaisesti ja painetun materiaalin määrää vähennetään.

Tutoropettajatoiminta jatkuu kouluilla siten, että koulujen omia opettajia toimii digitutoreina saaden siitä korvauksen. Kaikki koulut toimivat Liikkuva koulu- toimintamallin mukaisesti. Uusia oppimisympäristöjä hyödynnetään kehittämällä pedagogiikkaa niitä hyödyntäväksi.

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä syvennetään erityisesti niillä kouluilla, joissa toimii erillinen esiopetusryhmä. Tämän niin sanotun VIRTAtoiminnan tavoitteena on parantaa varhaista perustaitojen oppimista muodostamalla esiopetuksesta ja perusopetuksen kahdesta ensimmäisestä vuosiluokasta nykyistä yhtenäisempi kokonaisuus.

Perusopetuksen vähimmäistuntimäärä kasvaa 3 vuosiviikkotunnilla 1.8.2025. Alakouluun lisätään tunteja luku-, kirjoitus- ja laskutaidon opettamiseen laajentamatta opetussuunnitelmaa. Lisämessä muutos ei lisää oppilaiden kokonaistuntimäärää. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestelmä uudistuu siten, että muutosten on tarkoitus astua voimaan 1.8.2025. Tämän ei ole arvioitu vaativan lisäresursseja.

Perusopetukseen aiemmin saatujen valtion erityisavustusten käyttö jatkuu vuonna 2025 tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin sekä yhteisölliseen opiskeluhooltoon. Lisäksi on saatu avustus koulujen kerhotoimintaan.

Lukiokoulutus

Lukio on yleissivistävä toisen asteen oppilaitos, johon on mahdollista pyrkiä suoritettuaan perusopetuksen oppimäärän. Lukio antaa opiskelijalle valmiudet jatkaa opintoja korkea-asteella (yliopistot ja ammattikorkeakoulut) tai lukion oppimäärän perustuvassa ammatillisessa koulutuksessa.

Iisalmen lyseossa annettava opetus noudattaa nuorille tarkoitettua lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaa. Myös aikuisopiskelijat voivat suorittaa lukio-opintoja osallistumalla lähiopetukseen joko varsinaisena opiskelijana tai aineopiskelijana. Opinnot on mahdollista suorittaa myös osin etänä, jolloin hyödynnetään itsenäistä opiskelua lyseon opettajien ohjauksessa, opiskelua verkkoalustalla Snellman-kesäyliopistossa tai etäopetusta Tutorhousessa. Puhtaasti etäopiskelijat ohjataan johonkin aikuislukioon.

Lukiokoulutuksen palvelut jatkuvat suunnitelmavuosina ennallaan. Koulutus on edelleen opiskelijalle maksutonta sen vuoden loppuun saakka, kun hän täyttää 20 vuotta.

Ruokapalvelut

Koulu- ja varhaiskasvatuksen ateriat valmistetaan Lumakeskuksen Majakan valmistuskeittiössä sekä Juhani Ahon koulun valmistuskeittiössä. Ruoanjakoon ja astiahuoltoon käytetään oman henkilökunnan lisäksi ostopalvelua. Sijaisuudet hoidetaan paikallisilla sijaisilla.

Elintarvikkeet hankitaan Sansia Oy:n sopimuksilla ja lähiruokaa ostetaan mahdollisuuksien mukaan ja kaksi kertaa vuodessa pidetään lähiruokapäivä.

Kesäkuussa 2023 julkaistussa pohjoismaisissa ruokasuorituksissa suositetaan kasvispainotteista ruokavaliota. Vähemmän lihaa, enemmän kasviksia, on myös useimmiten ekologista.

Käytössämme on Sydänmerkki, joka varmentaa asiakkaalle, että on ravitsemussuositusten mukaista, monipuolista ja maukasta.

Yläkoulujen oppilaille annetaan maksuton aamupala ja välipala.

Suunnitelmavuosina 2025 ja 2026 tapahtuu oppilas- ja päiväkotien lapsien ruokailijamäärissä muutoksia. Lukuvuoden 2025 kesällä oppilasmäärä peruskouluissa putoaa sadalla. Ennusteen mukaan varhaiskasvatuksessa lapsimäärä vähenee syntyvyyden alenemisen myötä.

9.6.4. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut-vastuualue

Tilivelvollinen: kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut-vastuualueen muodostavat kansalais- ja musiikkiopisto, kirjasto- ja kulttuuripalvelut sekä liikunta- ja nuorisopalvelut. Uimahalli kuuluu liikunta- ja nuorisopalvelujen alle ja uimahallia sitoo valtuustoon nähden toimintakate.

Kulttuuripalveluiden tavoitteena on edistää alueen asukkaiden hyvinvointia tuottamalla, tukemalla ja edistämällä monipuolista kulttuuritoimintaa. Kirjaston tehtävä on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, edistää lukemista ja kirjallisuutta sekä ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa. Iisalmen kansalaisopisto tarjoaa vapaan sivistystyön opetusta kaikille kuntalaisille ja Ylä-Savon musiikkiopisto laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta musiikissa. Liikuntapalveluiden tärkeimpänä tavoitteena on liikunnallisen elämäntavan, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Nuorisopalveluiden tavoitteena on nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukeminen sekä nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen.

Talous

3400 KULTTUURI- JA VAPAA-AIKAPALVELUT (sis. Uimahalli)	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	2 014	1 851	1 686	-8,9	1 500	1 500
Toimintamenot	-6 358	-7 135	-7 370	3,3	-7 279	-7 433
Henkilöstökulut	-3 327	-3 623	-3 435	-5,2	-3 341	-3 392
Toimintakate (Netto)	-7 671	-8 907	-9 119	2,4	-9 120	-9 325
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-77	-159	-158	-0,9	-150	-133
Muut laskennalliset kustannukset	-516	-519	-541	4,2	-549	-557
Laskennalliset tuotot	0	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-10 278	-11 436	-11 503	0,6	-11 318	-11 514

Toimintasuunnitelma

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen tavoitteena on lisätä hyvinvointia, terveyttä ja elämän mielekkyyttä sekä osallisuutta kaikissa ikäryhmissä. Yhteistyö eri toimijoiden, kuten kolmannen sektorin kanssa, on keskeistä. Elämäni kuntoon markkinoinnissa huomioidaan kulttuurin- ja liikunnan markkinointistrategian toimenpiteet ja yhteistyö. Hallitusohjelman Suomen harrastamisen mallin maksutonta toimintaa tarjotaan lapsille ja nuorille lisäalassa IHMe-hankkeen nimellä. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin kuuluu myös osallisuus- ja hyvinvointikoordinaattorin tehtävä. Koordinaattori vastaa koko kaupungin terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä laaditun tehtäväkuvan mukaisesti. Kulttuuri- ja vapaa-aika- vastualue valmistelee kaikki kaupungin harkinnanvaraiset avustukset tapahtuma- avustuksia lukuun ottamatta. Erityis- ja hankeavustukset ovat tärkeä osa palveluiden kehittämistä.

Kansalais- ja musiikkiopisto

lisalmen kansalaisopisto tarjoaa vapaan sivistystyön opetusta kaikille kuntalaisille. Opiston tarjonnassa korostuvat kansalaistaidot, kädentaitojen ylläpito ja kehittäminen, kieli- ja taideopetus, terveyden ylläpito sekä käytännön taidot.

Maahanmuuttajien ensikosketus suomen kieleen tapahtuu useimmiten kansalaisopistossa. Kansalaisopistolla järjestetään maahanmuuttajille erittäin tärkeitä valtakunnallisia Yleisiä kielitutkintoja suomen kielessä (YKI).

Suomen kielen iltapetuksen lisäksi lisalmen kansalaisopistossa jatketaan kotoutettavien

maahanmuuttajien suomen kielen opetusta Opetushallituksen rahoituksella. Kansalaisopistossa on kaksi ryhmää ja opetusta on viikoittain 20 tuntia. Kurssilaisia on yhteensä noin kaksikymmentä.

Palveluissa jatketaan monipuolisten palveluiden tuottamista kuntalaisille ja erityistä huomiota kiinnitetään palveluiden saavutettavuuteen ja saatavuuteen. Iisalmen kuvataidekoulu toimii Iisalmen kansalaisopiston alaisuudessa. Esikoululaiset käyvät vuosittain kansalaisopistossa tekemässä keramiikkatyön. Ikäihmisille myönnetään kurssimaksusta 20 % alennus. Molemmat opistot on hyväksytty lisäksi ERAMUS+ ohjelman akkreditointiin, mikä tarkoittaa automaattista rahoitusta opettajien ja opiskelijoiden eurooppalaiseen koulutukseen ja hyvin käytäntöjen vaihtoon vuosille 2022–2027. Kansalaisopisto on mukana kirjaston sekä kirjasto- ja nuorisopalvelujen kanssa Erasmus+ hankkeessa, jossa tutkitaan keinoja laajentaa asiakaskuntaa palveluja kehittämällä. Musiikkiopisto on mukana myös viiden maan COMMON-yhteistyöhankkeessa sekä Nordplus Junior -hankkeessa islantilaisen musiikkiopiston ja ystävyyskaupunki Vörun musiikkiopiston kanssa.

Ylä-Savon musiikkiopistossa tarjotaan laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta musiikissa Iisalmen, Kiuruveden, Pielaveden, Sonkajärven ja Vieremän kunnissa. Musiikkiopisto tarjoaa opetusta yhteensä yli 250 pääaineiselle opiskelijalle sekä 120 muskarilaiselle. Iisalmissa kaikki hakijat pyritään ottamaan opetuksen piiriin ryhmä- tai yksityisopetukseen.

Musiikkiopisto tuottaa Torstaiklassiset-konsertti-sarjaa, jonka rahoittajina on myös kulttuuripalvelut. Talousarvioon sisältyy lisäksi määräraha sekä Ylä-Savo sinfonietan, että Ylä-Savon viihdeorkesterin toimintaan.

Tulevan vuoden iso haaste on toiminnan ylläpitäminen Kulttuurikeskuksen peruskorjauksen aikana väistötiloissa syksystä 2025 alkaen.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Iisalmen kaupunginkirjasto palvelee kuntalaisia laadukkailla kokoelmilla, osaavalla asiakas- ja tietopalvelulla, toimivilla tiloilla ja monipuolisilla tapahtumilla. Tavoitteena on tarjota yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen, kulttuuriin, tietoon, oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Kirjasto edistää ja vahvistaa kaikenikäisten lukutaitoa huomioiden erityisesti lapset ja nuoret. Kirjasto edistää myös yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua sekä demokratiaa ja sananvapautta.

Iisalmissa kulttuuripalvelut ovat mukana edistämässä, tukemassa ja järjestämässä kulttuuritoimintaa. Keskeisenä tehtävänä on kehittää kulttuurin toimintaympäristöä muun muassa hankkeilla ja

yhteistyöverkostoilla. Toiminnan osa-alueilla ovat kulttuurin toimintaedellytysten tukeminen ja järjestöyhteistyö, Kulttuurikeskuksen tilojen hallinnointi, vuokraus ja palvelut, tapahtumat Kulttuurikeskuksessa ja Juhani Ahon museolla, museotoiminta, näyttelytoiminta, julkinen taide sekä kaupungin taidekokoelman ylläpito.

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa jatketaan lukutaitostrategian toimeenpanoa. Kirjastot tukevat lukutaitoa koko ihmisen elinkaaren ajan ja kirjasto toimii tärkeänä kumppanina monille toimijoille. Strategiassa yhtenä lähtökohtana on hyvinvointi: monimuotoinen kielellinen ja kulttuurinen ympäristö sekä vahva monilukutaito ovat hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden perusta. Tämä näkökulma korostuu jatkossa myös kirjaston toiminnassa kuntien roolin painottuessa asiakkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön talousarvion 2025 tavoitteisiin puolestaan kuuluu, että kirjastopalveluja on saatavilla eri väestöryhmien tarpeisiin. Kirjastossa pyritään kehittämään palvelutuotantoa vahvistamalla kohderyhmäajattelua eri väestö- ja ikäryhmille suunnatuissa toiminnoissa sekä varautumaan kaupungin ikärakenteen muutoksiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön talousarviossa 2025 painotetaan osallisuuden merkitystä sekä kulttuurialan vahvaa ja elinvoimasta perustaa. Lisämessä on käytössä prosenttitaideperiaate uudisrakentamisessa, mutta vuonna 2025 ja suunnitelmavuosina 2026–2027 ei ole tiedossa uudisrakentamista. Kesällä 2025 järjestettävä ulkoilmataidenäyttely Koivukujabiennaali lisää taiteen saavutettavuutta ja saatavuutta. Kulttuuripalveluiden saavutettavuutta parannetaan tarjoamalla myös virtuaalisia kulttuurielämyksiä sekä edullisilla pääsymaksuilla, maksuttomilla tilaisuuksilla ja monipuolisella tarjonnalla. Kulttuurin toimintaedellytyksiä vahvistetaan tukemalla kulttuuritarjontaa tuottavia yhdistyksiä ja toimijoita. Ikäihmisten kulttuuripalveluiden kehittämistä jatketaan yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Kulttuuripalveluiden ja Ylä-Savon Kotiseutuyhdistyksen yhteisen yhteisamanuenssitoiminnan painopisteenä vuonna 2025 ovat museopedagogisten sisältöjen suunnittelu ja pienet näyttelyuudistukset.

Kulttuurikeskuksen peruskorjaus alkaa suunnitelman mukaan kesäkuussa 2025, ja talon toiminnot sulkeutuvat toukokuun alussa väistötiloihin siirtymisen ajaksi. Kulttuurikeskuksen tilatoiminta (tilojen vuokraus ja palvelut ulkopuolisille tapahtuman järjestäjille) jää tauolle peruskorjauksen ajaksi, mikä vaikuttaa kulttuurikeskuksen menoihin sekä toiminnasta saataviin tuloihin. Kirjasto- ja kulttuuripalvelut järjestävät tapahtumia väistön aikana muissa tiloissa. Kirjastolla kokoelmatyö on merkittävässä roolissa erityisesti ennen väistöön siirtymistä, ja peruskorjaukseen varaudutaan myös toiminnan uudistamisen näkökulmasta. Väistötiloihin siirtymiseen ja muuttokustannuksiin on varattu

määrärahaa molemmille toiminnoille.

Terveiden ja hyvinvoinnin edistämässä huomioidaan yksiköille asetetut kehittämiskohteet: Ikäihmisten kulttuuripalveluiden kehittäminen ja saatavuuden parantaminen, lasten ja nuorten tasa-arvoisen kulttuuri-osallistumisen mahdollistaminen sekä kulttuurikeskuksen tilojen ja palveluiden kehittäminen, erityisesti tulevaan peruskorjaukseen liittyen.

Suunnitelmavuosien 2026–2027 aikana tullaan toimimaan väistötiloissa, jolloin palveluiden käyttö ja tarjonta poikkeavat normaalitilasta. Uudistetun kulttuurikeskuksen markkinoinnin ja brändäyksen suunnittelu aloitetaan vuoden 2026 aikana.

Liikunta- ja nuorisopalvelut

Liikunta- ja nuorisopalvelujen toiminnan painopisteenä ovat terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä osallisuus, vaikuttaminen, kuuleminen. Liikuntapalvelut vastaa liikunta- ja nuorisotilojen varauksista, käytön ohjauksesta, viestinnästä, markkinoinnista sekä liikunta-, nuoriso- ja vammaisjärjestöjen tukemisesta. Yhteistyössä eri tahojen kanssa järjestetään lasten ja nuorten, aikuisväestön, ikäihmisten ja erityisryhmien liikuntaa. Terveiden ja hyvinvoinnin edistämässä huomioidaan asetetut kehittämiskohteet: Elintapaohjaus, Perheliikunnan ja harrastusten sekä Liikuntaolosuhteiden edistäminen. Ostopalveluilla tuotetaan muun muassa ohjattua toimintaa lapsille ja nuorille, aikuisväestölle sekä erityisryhmille. Keskustan rannan uinninvalvontaa jatketaan kahdella rantavalvojalla. Elintapaohjausta kehitetään vuoden 2024 kokemusten pohjalta. Varhaiskasvatuksen liikkumisohjelman mukaiset toimenpiteet käynnistetään. Perheliikuntaa kehitetään maksuttomilla perhevuoroilla ja yhteistyöhankkeella Pohjois-Savon Liikunta ry:n kanssa.

Liikunta- ja nuorisotilojen sekä alueiden verkosto on laaja, ja liikuntapalvelut edistävät sekä omatoimista liikkumista että järjestöjen tarjoamaa toimintaa. Yhteistyössä teknisen toimen kanssa liikuntapalvelut osallistuvat liikuntapaikkojen ja -ympäristöjen suunnitteluun ja ylläpitoon. Liikuntaolosuhteita kehitetään Liikuntaolosuhteiden kehittämissuunnitelman mukaisesti. Vuonna 2025–2026 investiohjelman puitteissa parannetaan muun muassa talviuinnin ja moottoriurheilun oheistiloja, Paloivuoren alueen olosuhteita sekä uusitaan ulkokuntoilulaitteita ulkoilureiteille. Suurimpana tapahtumana järjestetään hiihdon Suomen Cupin osakilpailu yhteistyössä Iisalmen Visa ry kanssa.

Nuorisopalvelujen kokonaisuus muodostuu perusnuorisotyöstä, koulunuorisotyöstä, ohjaamotoinnista ja etsivästä nuorisotyöstä. Nuorisopaleluilla on tila- ja ryhmätoimintaa kolmella tilalla sekä lisäksi tapahtumia ja kursseja nuorten toiveiden mukaan. Suurin osa toiminnasta keskittyy linja-

autoasemalla sijaitseviin tiloihin, jossa sijaitsevat nuorisotilat Linkki ja Luukku sekä Ohjaamo. Lisäksi Luma-keskuksen alakerrassa on nuorisotila Kuoppa. Nuorisopalveluissa työskentelee kokoaikainen nuorisotyön koordinaattori, kaksi nuoriso-ohjaajaa, kolme etsivää nuorisotyöntekijää sekä yksi koulunuorisotyöntekijä yläkoululla. Ylä-Savon kuuden kunnan yhdessä palkkaama Ankkuri-nuorisotyöntekijä toimii poliisin Ankkuri-tiimissä ja on työsuhteessa Iisalmen kaupunkiin. Twist-kesätyötoiminta opettaa nuorille työelämätaitoja käytännön työtehtävien kautta. Lisäksi nuorisotyön koordinaattori toimii toisena oppivelvollisuuden Valpas-kuntavalvojana. Iisalmi on myös mukana yhdeksän Savon kunnan yhteisessä nuorten Point-sivustossa, jossa nuorille on tarjolla ajankohtaista tietoa kuntien nuorisopalveluista ja tapahtumista. Iisalmen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto (monialainen työryhmä) toimii nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja työryhmä toimii myös oppilashuollon ohjausryhmänä. Nuorisopalvelut vastaa nuorten vaikuttajaryhmän eli Iisalmen nuorisoneuvosto INN:n toiminnasta. Ohjaamotoiminta toimii kaupungin vetovastuulla ja Ohjaamossa toimii useita eri alojen ammattilaisia kuten koulutusneuvoja, Te-asiantuntija, Onni-ohjaaja ja työsuunnittelija. Ohjaamossa toimii myös oikeusministeriön organisoima talousneuvola.

Hanketoiminnalla vahvistetaan liikunta- ja nuorisopalvelujen kehittämistä. Iisalmen harrastamisen mallin -hankkeella pyritään tavoittamaan etenkin sellaisia oppilaita, joilla ei ole harrastusta. Nuorisopassin ja FredoApp:n kautta lisätään ko. kohderyhmän omatoimista harrastamista tarjoamalla etuja 5-9 luokkien oppilaille ja lukiolaisille. Koulujen kerhotoimintahanketta toteutetaan liikuntapalvelujen koordinoimana. Liikkuva Koulu ja KouluPT -hankkeella edistetään lasten ja nuorten liikuntamyönteisiä asenteita. Voimaa Vanhuuteen -toimenpiteitä jatketaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tunteet Tutuiksi -hanketoiminnalla vahvistetaan alakoululaisten tunne- ja vuorovaikutustaitoja, ehkäistään kiusaamista, edistetään yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä pyritään vähentämään koulupudokkuutta.

Suunnitelmavuosina liikunta- ja nuorisopalvelujen sekä tilojen ja alueiden tavoitteet kävijämäärissä ja käyttöasteissa ovat vähintään vuoden 2024 tasolla.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Kunnilla on lakisääteinen velvoite edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä (Kuntalaki 410/2015, 1 §, 37 § ja Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 6 §). Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä kunnassa on laaja-alainen ja poikkihallinnollinen. Hyvinvointia edistäviä toimia tehdään kunnan kaikilla sektoreilla.

lisalmelaisten hyvinvoinnin edistämistyötä ohjaa laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma. Hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 tavoite kiteytyy ajatukseen jokaisen kuntalaisen hyvinvoinnista, osallisuudesta ja aktiivisuudesta. Tähän pyritään edistämällä terveellistä ja osallistavaa elämäntapaa, kehittämällä viihtyisä, toimiva ja turvallinen elinympäristö ja turvaamalla perheiden, lasten ja nuorten mahdollisuudet turvalliseen kasvuun ja hyvään oppimiseen. Vuonna 2025 laaditaan laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma tulevalle valtuustokaudelle. Laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma työtä linjaa hyvinvointijaosto ja asiakirjat laaditaan yhteistyössä kaupungin HYTE-työryhmässä. Laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma pitävät sisällään myös lasten ja nuorten sekä ikäihmisten hyvinvointiosuuden.

Hyvinvointijaosto edistää kaupunkilaisten hyvinvoinnin toteutumista kaupungin eri toimialoilla. Se toimii yhteistyön koordinoijana kaupungin ja järjestöjen välillä sekä huolehtii yhteistyöstä viranomaisten, kansalaisryhmien ja muiden vaikuttajaryhmien kanssa. Hyvinvointijaosto valmistelee ja antaa lausuntoja hyvinvointiin liittyen sekä valmistelee toimialan avustusten ja tunnusten jakamiset.

Iisalmen kaupungin HYTE-työryhmä seuraa asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Työryhmän tehtävänä on viedä toimialoille hyvinvointitietoa ja menetelmiä. HYTE-työryhmä vastaa vuosittaisen lakisääteiden hyvinvoinnin tilaa kuvaavan raportin valmistelusta hyvinvointijaostolle ja valtuustolle.

Ehkäisevä työ on merkittävä osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. HYTE-työryhmä vastaa myös ehkäisevästä päihdetyöstä (EPT) ja toimii toimeenpanosta vastaavana työryhmänä. Virallisena EPT toimielimenä toimii hyvinvointijaosto. EPT koordinaatiosta vastaavana henkilönä toimii hyvinvointi- ja osallisuuskoordinaattori.

Hyvinvointi- ja osallisuuskoordinaattori sijoittuu kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin, mutta koordinoi koko kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja tekee yhteistyötä muun muassa vammais-, potilas- ja kansanterveysyhdistysten kanssa.

Yhteistyön kehittäminen eri järjestöjen ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa on hyvinvoinnin edistämistyön keskiössä. Iisalmi kuuluu valtakunnalliseen TerveKunta-verkostoon.

Uimahalli

Talous

3640 UIMAHALLI	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	724	760	700	-7,9	725	725
Toimintamenot	-1 317	-1 383	-1 517	9,7	-1 540	-1 563
Henkilöstökulut	-421	-489	-480	-1,8	-489	-496
Toimintakate (Netto)	-1 014	-1 112	-1 298	16,7	-1 304	-1 334
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	0	-88	-84	-4,0	-84	-84
Muut laskennalliset kustannukset	-103	-92	-100	8,8	-101	-103
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 840	-2 051	-2 182	6,4	-2 214	-2 246

Toimintasuunnitelma

lisalmen uimahallin Saukko toimii tärkeänä seudullisena palveluna, joka edistää kaikenikäisten liikku-
mista sekä terveyttä ja hyvinvointia. Saukon palveluihin kuuluvat allas-, kuntosali-, kassa- ja kah-
viopalvelut. Vuotuinen kävijätavoite on asetettu 180 000, josta kuntosalin osuudeksi arvioidaan 40
000 kävijää. Arvioitu kävijämäärä, toiminnallisuus ja kahvilan tuotot nostavat vuoden 2024 tulota-
voitetta yhteensä 70 000 eurolla.

Kevät ja syyskauden allasosaston aukioloajat ovat maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin klo 9-
21, tiistaisin ja torstaisin klo 6-21 sekä lauantaisin ja sunnuntaisin klo 11-18. Kuntosali on avoinna päi-
vittäin klo 6-23. Kesäaukioloaikoja hieman supistetaan vuoden 2024 kävijämäärien perusteella, ja ne
tarkentuvat kevään aikana. Allasosaston on arvioitu olevan avoinna 334 päivää ja kuntosalin 360
päivää. Vesihuollon pituus tulee olemaan vähintään kaksi viikkoa ja tarkentuu osaltaan 2. vuoden
takuukorjausten mukaisesti.

Asiakastyytyväisyyttä ja hygieniatasoa seurataan säännöllisesti. Hallin turvallisuutta ohjaa vuonna
2024 päivitetty turvallisuussuunnitelma ja allasvesien valvontasuunnitelma. Siivoustasoa valvotaan
tehostetulla omavalvontasuunnitelmalla.

Suunnitelmavuosina tavoitteena on pitää Saukon kävijämäärä vähintään vuoden 2024 tasolla.

9.7. Tekninen ja ympäristötoimiala

Tekniseen ja ympäristötoimialaan kuuluvat seuraavat seitsemän vastuualuetta: jätehuolto, ympäristöterveyspalvelut, ympäristönsuojelupalvelut, maankäyttö- ja asuminen, kadut ja ympäristö, toimitilat sekä Iisalmen Vesi -liikelaitos.

Teknisen lautakunnan alaisuudessa toimii kolme vastuualuetta:

1. Maankäyttö ja asuminen -vastuualue vastaa maapolitiikan organisoinnista, maaomaisuuden hallinnasta, maakäytön suunnittelusta (mm. kaavoitus), paikkatietohallinnasta ja kiinteistörekisterin ylläpidosta sekä rakennetun ympäristön valvonnasta ja viranomaisluvista. Vastuualue kehittää yhdyskuntarakennetta sekä luo edellytyksiä asumisen ja elinkeinoelämän toimintaympäristölle.
2. Kadut ja ympäristö -vastuualue vastaa julkiseen käyttöön tarkoitettujen kaupungin omistamien alueiden hallinnosta, suunnittelusta, rakentamisesta sekä ylläpidosta. Vastuualue toimeenpanee laadittuja asemakaavoja ja yleisen alueen suunnitelmia yhdyskuntarakenteen erilaisille toimintoille sekä asumiselle ja elinkeinoelämälle.
3. Toimitilat- vastuualue vastaa kaupungin omistuksessa olevien toimitilojen hallinnosta, ylläpidosta ja vuokraamisesta sekä näiden suunnittelu- rakennuttamistehtävistä sekä vastaa toimitilojen järjestämisestä kaupungin eri yksiköille.

Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan alaisuudessa toimiva jätehuolto -vastuualue vastaa jätehuollon viranomaistehtävistä ja jätehuollon suunnittelusta ja kehittämisestä jätelain puitteissa.

Iisalmen Vesi -liikelaitos on Iisalmen veden johtokunnan alaisuudessa toimiva kunnallinen liikelaitos, joka vastaa laadukkaista vesihuollon palveluista, vesihuollon kehittämisestä sekä vesihuollon verkostojen ja laitosten kunnossapitamisestä ja uudisrakentamisesta.

Ylä-Savon ympäristölautakunnan alaisuudessa toimii kaksi vastuualuetta:

1. Ympäristöterveyspalvelut vastaavat niistä ympäristöterveydenhuollon tehtävistä, jotka ovat terveydensuojelu-, elintarvike-, tupakka- ja eläinlääkintähuoltolain perusteella säädetty kuntien vastuulle kuuluviksi. Lisäksi ympäristöterveyspalvelut vastaa läkelain 54a-54d §:n mukaisesta nikotiinivalmisteiden myynnin valvonnasta. Ympäristöterveyspalvelujen tehtävänä on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Tavoitteena on hyvälaatuinen talousvesi, terveellinen asuin- ja elinympäristö, turvalliset elintarvikkeet, terveet ja hyvinvoivat eläimet sekä toimiva eläinlääkintähuolto.
2. Ympäristösuojelupalvelut vastaa lautakunnan hoidettavaksi laissa tai sen nojalla säädetyistä tai määrätyistä tehtävistä kuten vesiensuojeluun, jätevalvontaan, ilmanlaatuun, meluntorjuntaan, ympäristölupiin, rekisteröintiin ja ilmoituksiin liittyvistä asioista sekä maa-ainesasioista, ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä, ympäristön tilan seurannasta sekä siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista, ympäristönsuojelua koskevan ohjauksen ja neuvonnan järjestämisestä, lausuntojen, esitysten ja aloitteiden tekemisestä ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista muille viranomaisille, ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta, valistuksesta ja koulutuksesta kunnassa sekä yhteistyöstä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa ympäristönsuojeluasioissa.

Tekninen lautakunta

Henkilöstö (htv) vastuualueittain

TEKNINEN LAUTAKUNTA		Henkilöstö/htv	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Hallinto							
	Vakituiset		0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
	Määräaikaiset		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Yhteensä		0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Maan käyttö ja asuminen							
	Vakituiset		14,8	16,0	15,5	16,0	16,0
	Määräaikaiset		2,6	1,6	0,8	0,8	0,8
	Yhteensä		17,4	17,6	16,3	16,8	16,8
Kadut ja ympäristö							
	Vakituiset		33,9	33,6	31,0	33,6	33,6
	Määräaikaiset		17,6	14,5	17,6	14,5	14,5
	Yhteensä		51,5	48,1	48,6	48,1	48,1
Toimitilat							
	Vakituiset		34,5	35,0	33,2	33,2	33,2
	Määräaikaiset		4,8	4,7	5,5	5,5	5,5
	Yhteensä		39,3	39,7	38,7	38,7	38,7
Yhteensä							
	VAKITUISET		83,9	85,3	80,4	83,5	83,5
	MÄÄRÄAIKAISET		25,0	20,8	23,9	20,8	20,8
TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ			108,9	106,1	104,3	104,3	104,3

Henkilöstöstä on vakinaista tuntipalkkaista henkilöstöä kadut- ja ympäristö- vastuualueella 7 henkilöä ja toimitilat- vastuualueella 4 henkilöä.

Kadut ja ympäristö -vastuualueella rakentamisen tuntipalkkaista henkilöstöä käytetään talviaikana käyttötalousosasta maksettavissa tehtävissä. Työvoiman yhteiskäyttö tasaa kuormitusta ja mahdollistaa resurssien tehokkaan käytön.

Maakäyttö- ja asuminen vastuualueella tiedolla johtamista palvelevat paikkatietoanalyysit ja siihen liittyvä kehittämistyö ovat siirtyneet kokonaisuudessaan hoidettavaksi kaupunkimittausyksikköön.

Maakäyttö- ja asuminen -vastuualueella määräaikaisia teknisen alan työntekijöitä, harjoittelijoita ja kesätyöntekijöitä palkataan kulloinkin ilmenevän tarpeen ja olevien talousarvioresurssien mukaisesti.

Liikenneväylien rakentamisessa ja ylläpidossa käytetään määräaikaisia kausityöntekijöitä. Puistojen ylläpito toteutetaan kausityöntekijöitä, opiskelijoita ja työllistettyjä käyttäen.

Maa- ja metsätiloissa on määräaikaisen metsuri osan vuodesta. Liikuntapaikkojen ylläpidossa on toistaiseksi neljä määräaikaista kausityöntekijää sekä kesätyöntekijöistä ja työllistettyjä. Yksi

kenttämestari jää jälleen eläkkeelle ja kolmen kenttämestarin tehtävien täyttäminen ratkaistaan liikuntapaikkojen palvelutasoselvityksen perusteella.

Toimitilat- vastuualueelle palkatun määräaikaisen rakennuttajavalvojan työsuhde vakinaistetaan. Soinlahden uusi koulu ja kulttuurikeskuksen mahdolliset väestötilat siivotaan kaupungin omana työnä. Siivouspalvelut hoidetaan Pikku-Simpukan ja Lumilinnan päiväkodeissa ulkopuolisten palveluntuottajien toimesta. Jäähallilla siivous on hoidettu ostopalveluna ja tämä käytäntö jatkuu myös uudessa huoltorakennuksessa.

Henkilöstöä kannustetaan täydentämään osaamistaan kouluttautumalla.

Strategiset tavoitteet

Inspiroiva lisalmi		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Edistämme kuntalaisten hyvinvointia kannustamalla omatoimiseen liikunnan ja kulttuurin harrastamiseen sekä tarjoamalla monipuoliset ja saavutettavat kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa	Liikuntapaikkojen määrää ja laatua koskevan palvelutasoselvityksen laatiminen. Maankäytön suunnittelussa huomioidaan liikuntapaikkojen alueellinen tasa-arvoisuus.	Liikuntapaikkojen määrä, laatu, saavutettavuus ja ylläpidon laatu-luokitus. Palvelutasoselvityksen tulokset.
Osallistamme käyttäjäryhmät ja kolmannen sektorin mukaan palveluiden suunnitteluun ja viestimme palvelutarjonnastamme aktiivisesti ja monikanavaisesti	Vuorovaikutus kuntalaisten, elinkeinoelämän, kolmannen sektorin ja muiden sidosryhmien kanssa	Järjestetyt vuorovaikutustilaisuudet kansalaisten ja sidosryhmien kanssa, vähintään 20 kpl.
Ihana lisalmi		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Olemme toiminnassamme hiili-neutraali vuoteen 2035 mennessä	Vähähiilisen rakentamisen ja kiertotalouden edistäminen. Energian kulutuksen vähentäminen. Viisaan liikkumisen edistäminen. Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen ja palvelujen saavutettavuuden turvaaminen.	Kuntien energiatehokkuussopimuksen noudattaminen. Resurssi-viisauden tiekartan toimenpiteiden huomioiminen. Iisalmen ilmastosuunnitelman toteuttaminen.
Vaallimme kaupungin arvokasta historiaa ja kulttuuriympäristöämme	Kulttuuriympäristöä palvelevien kaavojen, selvitysten ja suunnitelmien edistäminen. Kulttuuriympäristötietoisuuden lisääminen.	Kulttuuriympäristöä palvelevien kaavojen, selvitysten ja suunnitelmien määrä.
Rakennamme toimivaa, viihtyisää ja turvallista kaupunkiympäristöä eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden	Iisalmen viheraluejärjestelmän toteuttaminen.	Viheraluejärjestelmän strategisten linjausten ja toimenpideohjelman toteutuminen.

Ihana Iisalmi		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Toimitilamme ovat terveellisiä käyttää ja edistämme vähähiilistä rakentamista	Laadukas toimitilojen rakentaminen ja ylläpito. Terve talo -ja kuivaketju -prosessien käyttö rakennuttamisessa.	Olosuhdehaittaepäilyjen määrän pitäminen vähäisellä tasolla.
Tarjoamme laadukkaita asuin- ja työpaikkatonttialueet sekä kehittyvät kyläalueet uusille rakentajille	Elinkeinoelämää palvelevat maankäyttöpäätökset mm. maanhankinta, kaavoitus, infran rakentaminen ja tonttivarannon ylläpito.	Elinkeinoelämää palvelevat maankäyttöpäätökset. Luovutusvalmiiden asuintonttien määrä.
Ihmeiden Iisalmi		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Meillä arki on helppoa kaikenikäisille ja elinvoimainen keskusta houkuttelee asioimaan	Laadukkaita ja turvalliset liikkumisen reitit. Palvelujen hyvä saavutettavuus. Yksityisten liiketoimintaideoiden jalostaminen kaavoituksen keinoin.	Liikenneväylien kehittäminen huomioon ottaen kaikki liikkumismuodot. Pysäköintipaikkojen riittävyys. Hankekaavat ja yksityisten kiinteistönomistajien ja investoreiden konsultointi osana kaavoitusprosessia. IPY:n tontin hankekaava saadaan kaavaehdotusvaiheeseen.
Kestävä kuntatalous		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Investoimme vastuullisesti talouden realiteetit huomioiden	Toimitilat ovat tehokkaassa käytössä. Vapaina olevia tiloja markkinoidaan aktiivisesti. Vailla käyttöä olevat tilat myydään tai puretaan.	Vuokrakelpoisten tilojen keskimääräinen vuokrausaste vuoden aikana vähintään 95 % ja toimitilojen kokonaisvuokrausaste vähintään 90 %. Tarpeettomiksi käyneistä rakennuksista luovutaan.
Hankintapolitiikkamme on yrittäjystävällistä ja paikallisen tarjonnan huomioivaa	Markkinavuoropuhelut merkittävimpien hankintojen yhteydessä.	Markkinavuoropuhelut pääsääntöisesti kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa.
Investoimme vastuullisesti talouden realiteetit huomioiden	Rakennetun omaisuuden arvon ja korjausvelan seuranta.	Rakennetun omaisuuden arvo säilyy ja korjausvelka vähenee.
Hyvinvoiva henkilöstö		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Kehitämme työhyvinvointia aktiivisesti ja pitkäjänteisesti	Yhteiset kehittämistilaisuudet, yksikköpalaverit ja keskustelemaan ilmapäiriin ylläpitäminen.	Yhteisten kehittämistilaisuuksien määrä, työhyvinvointikyselyn tulokset ja käytyjen kehityskeskustelujen määrä.

Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden mahdollisuudet hyödyntäen	Tietojärjestelmät ovat voimassa olevan lainsäädännön mukaisia ja hyödynnämme niitä tehokkaasti päivittäisessä työssä. Tietojärjestelmät mahdollistavat palvelujen kehittämisen paikkatietopohjaisesti.	Paikkatietoanalyysien määrä osana palvelujen ja maankäytön suunnittelua. Riittävät investoinnit tietojärjestelmiin rakennetun ympäristön digitalisaation turvaamiseksi.
Kehitämme tiedolla johtamisen prosesseja organisaatiossa aktiivisesti	Palautejärjestelmän hyödyntäminen, kyselyt/kartoitukset ja paikkatietoanalyysit.	Reagointi palautejärjestelmän palautteisiin. Paikkatietoanalyysien käyttömäärät poikkihallinnollisesti.

Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan
Olosuhteet vaikuttavat ihmisten viihtyvyyteen, terveyteen ja tuottavuuteen.	- Toimintamalli olosuhdehaittaepäilytilanteissa - Olosuhdekyselyt, kunto- ja sisäilmatutkimusten käyttö - Nopea reagointi ongelmatapauksiin - Terve Talo -vaatimusten ja Kuivaketju 10 toimintamallin käyttö rakennushankkeissa - Rakennusterveysasiantuntijoiden käyttö rakennushankkeissa
Investointimäärärahat ovat riittämättömiä suhteessa rakennetun omaisuuden korjausvelkaan.	- Verrataan toteutunutta investointitasoa korjausvelkaan - Korjausvelan ja pidemmän aikavälin investointitarpeiden määrittely sekä kunnallistekniikan että toimitilojen osalta - Tiedottaminen päättäjille - Tiedolla suunnittelu ja valmistelu
Energian hankintasopimukset.	Sähköenergian ja polttoaineiden kilpailuttaminen siten, että hinnat ovat järkevällä tasolla ja tiedossa hyvissä ajoissa. Uusiutuvien ja edullisempien energialähteiden käyttö. Energiankäytön tehostaminen.

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan
Resurssien riittävyys ja laatu	- huolehditaan riittävistä määrärahoista ja siitä, että rekrytoitava henkilöstö on riittävän pätevää - ostopalvelujen kartoittaminen

9.7.1. Teknisen toimialan hallinto

Tilivelvollinen: toimialajohtaja

Talous

6000 TEKNISEN TOIMIALAN HALLINTO	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	29	27	27	0,0	27	27
Toimintamenot	-2 641	-210	-255	21,2	-259	-262
Henkilöstökulut	-109	-144	-140	-2,9	-142	-144
Toimintakate (Netto)	-2 720	-328	-368	12,3	-374	-379
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-791	-826	-779	-5,7	-790	-802
Laskennalliset tuotot	1 182	1 200	1 147	-4,5	1 164	1 181
Tehtävän kokonaiskustannukset	-2 358	20	-27	-230,4	-27	-27

Toimintasuunnitelma

Sisältää teknisen lautakunnan ja jaoston sekä hallinnon tuottoja ja kuluja. 200 000 euron avustusmääräraha myönnettäväksi jälkiasennushissien rakentamiseen.

9.7.2. Maankäyttö ja asuminen -vastuualue

Tilivelvollinen: kaavoituspäällikkö

Vastuualue sisältää seuraavat toimintayksiköt:

- Kaavoitus (yleis- ja asemakaavoitus sekä asumiseen liittyvät linjaukset)
- Tonttipalvelut (kiinteistörekisterin ylläpito, tonttien muodostus ja luovutus sekä maaomaisuus)
- Kaupunkimittaus (paikkatiedon hallinta, analyysit sekä mittaukset)
- Rakennusvalvonta (rakennusrekisterin ylläpito, rakentamisen neuvonta, valvonta sekä viranomaishyväksynnät ja -luvat)

Talous

6150 MAANKÄYTTÖ JA ASUMINEN	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	1 797	1 522	1 665	9,4	1 690	1 690
Toimintamenot	-420	-408	-468	14,7	-410	-416
Henkilöstökulut	-913	-931	-924	-0,7	-938	-952
Toimintakate (Netto)	464	184	273	48,7	342	322
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-58	-41	-53	29,0	-46	-43
Muut laskennalliset kustannukset	-77	-79	-75	-4,2	-76	-78
Laskennalliset tuotot	1	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 468	-1 458	-1 520	4,2	-1 470	-1 488

Toimintasuunnitelma

Sähköinen asiointi ja paperiton hallinto muuttavat toimintaympäristöä ja tuovat haasteita asiakirjojen käsittelyyn ja resurssien kohdentamiseen seuraavien toimintavuosien aikana. Kuntalaisilla säilyy lakisääteinen oikeus hoitaa muun muassa rakennusvalvonnan asiointi paperisena jatkossakin. Sekä paperisen että sähköisen asioinnin järjestäminen samanaikaisesti lisää prosessien päällekkäisyyksiä sekä lisää resurssitarvetta muutosprosessin aikana asiakirjojen ja tietokantojen konvertointiin. Edellyttää tiivistä yhteistyötä arkistointi- ja tietohallintovastaavien sekä järjestelmätoimittajien kanssa. Kaupungin strategian mukaisesti rakennusvalvonnan arkisto digitalisoidaan. Tähän varataan 45 000 euroa.

Talousarviovuonna rakennusvalvonnan osalta rakentamisen määrän arvioidaan säilyvän 2024 tasolla rakennuslupamäärillä sekä rakennetulla kerrosalalla mitattuna. Rakentamisen painopisteiden arvioidaan olevan teollisuus- liike- ja palvelurakentamisessa sekä korjausrakentamisessa.

Vuorimäen osayleiskaava kaupunginvaltuuston käsittelyyn. Runnin alueen osayleiskaava käynnistetään. Kaavoituksessa ja palveluverkon suunnittelussa on erityisen tärkeää sovittaa palveluverkko-suunnittelu maakäytön suunnitteluun. Tämä tapahtuu hyödyntäen hankittua paikkatieto-osaamista ja järjestelmiä. Asemakaavoituksessa painopiste tulee olemaan elinvoimaa ja työpaikkaomavaraisuutta sekä palveluverkkoa palvelevissa hankkeissa, esimerkiksi kaupunginpuutarhan ympäristön asemakaavoitus. Uusien asumisen mahdollisuuksien kehittäminen taajaman läheisyyteen ja sisälle on myös asemakaavoituksen painopisteenä.

Vihreän siirtymän työpaikka-alueen laajentamista ja kehittämistä jatketaan hankerahoituksen hake-
misella asemaakaavoitusta ja kunnallistekniikan rakentamista varten. Omana työnä keskitytään pal-
veluverkon uudistamista koskeviin hankkeisiin resurssien puitteissa. Joitain asemaakaavoitushank-
keita voidaan toteuttaa ostopalveluna, jos ne ovat rakennuskiellossa kaavan vanhentuneisuuden
vuoksi tai ovat olleet työohjelmassa pitkään.

Ulkoiset tonttien vuokratuotot ovat noin 1,05 milj. euroa. Tonttien myyntivoittoja arvellaan tuloutu-
van noin 150 000 euroa eli 50 000 euroa vähemmän kuin vuoden 2024 talousarviossa. Asumisen
tonttien kysyntä pysynee alhoisena.

Iisalmen osalta tietojärjestelmä on vaihtunut kokonaan Trimble Locus- tuotteeksi. Tietojärjestelmän
kehittäminen sekä selainpohjaisen sovelluksen rakentaminen uuteen järjestelmään vaatii edelleen
kertaluontoisia investointeja sekä henkilöresursseja maankäyttö- ja asuminen vastualueen järjes-
telmämuutoksen koordinointiin. Tavoitteena on suunnitelmakauden lopulla kokonaan sähköiset pal-
velut asiakkaille. Tiekartta muutoksille on tehty vuoteen 2023 saakka, mutta työtä jatketaan edel-
leen vuoden 2025 puolella. Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä, rakentamislaki, aluei-
denkäyttölaki, yhdyskuntarakentamislaki sekä yhdyskuntakehittämislaki tarkentuvat suunnitelma-
kaudella. Nämä aiheuttavat kehittämistarpeita tietojärjestelmiin. Iisalmen kaupungin valitsema tie-
tokantapohjainen Trimble Locus tietojärjestelmä tukee kehittämistarpeiden kohtuullisuutta inves-
tointien näkökulmasta. Asemakaavojen muutoshankkeet keskittyvät erityisesti vanhentuneiden ase-
makaavojen uudistamiseen ja yhdyskuntarakenteen uudelleen arviointiin alueiden käyttötarkoitus-
ten osalta.

Kirkonsalmen alueen asemakaava on työohjelmassa.

Kaavoitettavan raakamaan hankinnan tarvetta arvioidaan tapauskohtaisesti yleiskaavan ja maapo-
liittisen ohjelman pohjalta. Maanhankinnan painopiste on kaavaa toteuttavissa kiinteistöjärjeste-
lyissä.

9.7.3. Kadut ja ympäristö -vastuualue

Tilivelvollinen: kaupungininsinööri

Vastuualue sisältää seuraavat toimintayksiköt:

- Suunnittelu (vesihuollon, liikennejärjestelmän ja yleisten alueiden suunnittelu)
- Rakentaminen ja liikennealueet (katujen, yleisten alueiden ja niihin liittyvien verkostojen

rakentaminen sekä liikenneväylien ylläpito ja yksityistiet)

- Viher- ja liikunta-alueet (viher- ja liikunta-alueiden sekä maa- ja metsätilojen ylläpito)

Talous

6200 KADUT JA YMPÄRISTÖ	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	2 111	2 332	2 196	-5,8	2 181	2 181
Valmistus omaan käyttöön	2	0	0		0	0
Toimintamenot	-3 202	-3 345	-3 330	-0,4	-3 356	-3 405
Henkilöstökulut	-2 058	-2 095	-2 119	1,1	-2 151	-2 183
Toimintakate (Netto)	-3 147	-3 108	-3 253	4,7	-3 326	-3 407
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-2 343	-2 437	-2 653	8,9	-2 686	-2 816
Muut laskennalliset kustannukset	-290	-315	-295	-6,3	-299	-304
Laskennalliset tuotot	0	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-7 892	-8 192	-8 397	2,5	-8 492	-8 708

Toimintasuunnitelma

Vastuualue vastaa kaupungin yleisten alueiden ylläpidon lisäksi kaupungin kiinteistöjen piha-alueiden ylläpidosta. Piha-alueiden talvikunnossapito hankitaan pääasiassa ostopalveluna paikallisilta koneyrityksiltä ja kesäkunnossapitotyöt tehdään omana työnä määräaikaikaisilla työntekijöillä. Toritoiminnan järjestäminen hankitaan ostopalveluna, jonka uusi sopimuskausi alkaa kilpailutuksen jälkeen. Vierasvenesataman polttoaineenjaku- ja puhtaanapitopalvelut hoidetaan omana työnään. Kaupunginrannan kioski-/kahvilarakennus vuokrataan ja siihen kuuluu uima-ranta-alueen ylläpitoa.

Talousarviovuonna katujen peruskorjaus painottuu peruskorjausohjelman mukaisesti Lippuniemen ja Lintukylän asuntokatuja korjaukseen sekä ajoratojen päällysteiden uusintaan. Peruskorjausten yhteydessä uusitaan myös näiden alueiden vesihuolto.

Ilvolankatua kehitetään pyöräkatuna Salmenkadun ja Kirkonsalmentien välillä.

Pihlajaharjun asuinalueella jatketaan kunnallistekniikan rakentamista Pihlajaharjuntien pohjaustöillä sekä Huokaustensillan ja Varstatien kääntöpaikkojen rakentamisella. Pihlajaharjun kevyen liikenteen väylän rakentamiseen välillä Pihlajaharju-Papinaho haetaan valtionavustusta, mikäli siihen soveltuvaa avustusta on haettavissa. Peltomäen ympäristöyrityspuistossa tehdään Kierrätyskadun päällystys- ja viimeistelytyöt.

Viher- ja liikunta-alueita kehitetään toteuttamalla viheraluejärjestelmän toimenpideohjelmaa. Lakautettavien ulkoilureittien ennallistamista jatketaan. Leikkikenttiä kunnostetaan Lasten liikennepuiston ja Lahtelanpuiston leikkikentillä välineitä uusimalla. Liikuntapaikkoja kehitetään Soinlahden lähiliikuntapaikan täydentämisellä ja ulkokuntopaikkojen välineitä uusimalla.

Katujen talvikunnossapidosta hoidetaan 65 % katupitoisuudesta alueurakoina ja tuntuhintaisilla talvihoitokoneilla. Ostopalvelujen kustannusosuus koko vuoden kunnossapitotöistä on noin 40 %. Viher- ja liikunta-alueita ylläpidetään hoitoluokituksen mukaisessa kunnossa omana työnä.

Työvoiman yhteiskäyttöä vastuualueen ja toimialan sisällä pyritään optimoimaan.

Katuverkkoa koskevan korjausvelka-analyysin pohjalta on arvioitu liikenneväylien peruskorjauksen vuotaiseksi investointitarpeeksi pitkällä aikavälillä 1,2 milj. euroa / vuosi, mikä on huomioitu investointiohjelmassa ja liikenneväylien peruskorjausohjelmassa.

Metsän myyntituotot 189 000 euroa, lisäystä 15 000 euroa.

Yksityistieavustuksiin on varattu 300 000 euroa.

Suunnitelmavuosina katujen peruskorjausta toteutetaan päivitetyn peruskorjausohjelman mukaisesti samalla korjausvelkaa pienentäen. Peruskorjaukset painottuvat sorapintaisten katujen ja niiden vesihuollon uusimiseen Lippuniemessä, Peltosalmella ja keskustan alueella sekä ajoratojen päällysteiden uusintaan.

Uusien asuinalueiden toteutusta jatketaan Pihlajaharjussa.

Liikuntapaikkoja kehitetään kehittämissuunnitelman mukaisesti. Terveyttä ja turvallisuutta edistävää elinympäristöä kehitetään viheraluejärjestelmän ja liikenneturvallisuussuunnitelman pohjalta.

Viher- ja liikunta-alueiden ylläpitoa jatketaan ja kehitetään omana työnä ja tarvittaessa käytetään ostopalvelua.

Vastuualueen tavoitteena suunnitelmavuosina on korjausvelan hallittu pienentäminen. Tätä seurataan vuosittain toimenpideohjelmassa.

9.7.4. Toimitilat -vastuualue

Tilivelvollinen: toimialajohtaja

Toimitilat vastuualue koostuu kolmesta eri toimintayksiköstä:

- Tilahallinta ja rakentaminen
- Kiinteistönhuolto
- Kunnossapito

Tilahallinta ja rakentaminen -toimintayksikön tehtävänä on järjestää toimitilat kaupungin eri yksiköille. Yksikkö vastaa kaupungin toimitilojen hallinnasta, vuokraamisesta sekä rakennushankkeiden suunnittelu- ja rakennuttamistehtävistä.

Kiinteistönhoito- ja kunnossapito- toimintayksiköiden tehtävänä on järjestää kiinteistöjen ylläpito sekä pitää kaupungin omistamat toimitilat hyvässä toimintakunnossa. Kiinteistöhoitotehtäviin kuuluvat muun muassa lämmön, sähkön ja veden hankinta sekä kiinteistöhuolto-, jätehuolto-, siivous ja vartiointipalvelujen järjestäminen. Keskeisiä kunnossapitotehtäviä ovat esimerkiksi kiinteistöjen kuntokartoitukset sekä niiden pohjalta tehtävät vuosikorjaukset.

Kiinteistönhoitoa ja kunnossapitoa järjestetään sekä kaupungin omana toimintana että ostopalveluina.

Talous

6310 TOIMITILAT	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	17 547	18 842	19 394	2,9	19 394	19 394
Valmistus omaan käyttöön	1	0	0		0	0
Toimintamenot	-9 492	-8 657	-9 345	8,0	-9 470	-9 611
Henkilöstökulut	-1 819	-1 905	-1 843	-3,3	-1 870	-1 898
Toimintakate (Netto)	6 238	8 280	8 206	-0,9	8 054	7 885
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-5 431	-5 583	-5 763	3,2	-6 272	-6 280
Muut laskennalliset kustannukset	-2 270	-2 352	-2 351	-0,0	-2 361	-2 370
Tehtävän kokonaiskustannukset	-19 011	-18 497	-19 303	4,4	-19 973	-20 159

Toimintasuunnitelma

Vastuualueen toiminnassa lähtökohtana on terveiden ja turvallisten tilojen tuottaminen käyttäjille. Suunnittelussa ja rakennuttamisessa tämä huomioidaan käyttämällä Kuivaketju 10-toimintamallia. Kaikissa uudisrakennus- ja korjaushankkeissa käytetään rakennusterveysasiantuntijoita.

Olemassa olevien kiinteistöjen teknistä kuntoa ja sisäilmaolosuhteita seurataan ja selvitystyössä käytetään tarvittaessa erikoisasiantuntijoita. Talousarviossa varaudutaan rakennusterveysasiantuntijapalveluiden käyttöön.

Kiinteistöjen korjausvelkalaskelmat ja pidemmän aikavälin investointisuunnitelma päivitetään vuosittain. Rakennuskohtaisia tietoja päivitetään ja ajantasaistetaan Haahtelan kiinteistönhallintajärjestelmään.

Ulkoisia vuokria korotetaan vähintään 1 prosentilla, johtuen ylläpitokustannusten noususta. Hyvinvointialueelle vuokrattujen kiinteistöjen vuokrat nousevat elinkustannusindeksin muutoksen mukaisesti. Ulkoiset vuokratuotot kasvavat noin 575 000 euroa vuoden 2024 talousarvioon verrattuna.

Väistötilavuokrat ovat 219 000 euroa. Talousarviovuoden aikana väistötiloissa toimii Paloisten päiväkotia ja osa kulttuurikeskuksen toiminnoista muun muassa kirjasto. Runnin siirtokelpoisen koulun vuokrat ovat 183 000 euroa. Jäähallin uusien siirtokelpoisten sosiaali- ja huoltotilojen tilavuokriin on varattu 425 000 euroa.

Kiinteistöjen ilmanvaihtokanavistojen puhdistuksia jatketaan sisäilmariskien minimoimiseksi. Tilojen siivousta toteutetaan sekä omana palveluna että ostopalveluna. Oman palvelun osuus on 37 prosenttia ja ostopalvelun osuus 63 prosenttia koko siivottavasta pinta-alasta.

Iisalmen kaupunki on mukana kuntien energiatehokkuussopimuksessa. Toimitilojen energiankulutus on merkittävässä asemassa ajatellen energiatehokkuussopimuksen mukaisten tavoitteiden saavuttamista. Energian hinta luo paineita tehostaa energiankäyttöä. Vuoden aikana uusitaan valaisimia energiatehokkaiksi Led-valaisimiksi sekä päivitetään automaatiojärjestelmiä useissa eri kiinteistöissä.

Kiinteistöjen kunnossapitotoiminnassa keskeisessä roolissa ovat vuosittaiset kiinteistökohtaiset vuosikorjauskatselmukset. Näiden perusteella määritellään tarpeen mukaiset vuosikorjaukset ja päivitetään pidemmän aikavälin kunnossapitosuunnitelmat. Kiinteistöjen kunnossapitoon on talousarviossa varattu 100 000 euron lisäys haja-asutusalueen koulujen huoltokorjauksiin. Huoltokorjauksilla pyritään jatkamaan olemassa olevien koulurakennusten käyttöikää kaupunginvaltuuston päätösten mukaisesti.

Kulttuurikeskuksen peruskorjaus - ja uudistamishanke etenee talousarviovuonna suunnitelmien mukaisesti rakennusvaiheeseen. Rakennusurakat on tarkoitus kilpailuttaa keväällä, ja rakennustyöt

aloitetaan kesäkuussa. Lisäksi toteutetaan talviuintipaikan pukutilat ja varaudutaan moottoriurheilukeskuksen sosiaalityöjen hankintaan.

Tavoitteena on korjausvelan hallittu pienentäminen suunnitelmakaudella. Tätä seurataan vuosittain toimenpideohjelmassa.

Henkilöstön osaamista ylläpidetään suunnitelmallisella koulutuksella.

Huonokuntoiset ja vailla käyttöä olevat rakennukset pyritään myymään tai purkamaan. Talousarviovuoden aikana puretaan muun muassa Pysäkin asuinrakennus, Kivirannan puutarharakennus ja tonttihankintojen yhteydessä kaupungin omistukseen tulevia rakennuksia ja rakennelmia. Talousarviovuodeksi varataan rakennusten purkukustannuksiin 300 000 euroa. Lisäksi laaditaan ja tuodaan päätöksentekoon suojeltujen rakennusten toimenpideohjelma.

Talousarviossa on huomioitu kaupunginhallituksen talouden tasapainotusohjelman mukaiset käyttötalouden säästötoimenpiteet.

Hyvinvointialueuudistukseen liittyen kunnilla on yhtiöittämisvelvoite ns. sote-kiinteistöjen osalta. Tämä merkitsee sitä, että kaupunki ei voi enää jatkossa omistaa hyvinvointialueen käytössä olevia tiloja ja kiinteistöjä, vaan ne on yhtiöitettävä. Kyse on merkittävästä kiinteistöomaisuudesta, sillä hyvinvointialueen käytössä olevat kiinteistöt muodostavat lähes kolmanneksen kaupungin koko kiinteistökannasta. Tämä aiheuttaa erittäin merkittäviä muutoksia kaupungin vuokratuloihin ja kiinteistökustannuksiin 1.1.2026 alkaen. Näitä muutoksia ei kuitenkaan ole vielä voitu huomioida talous- ja toimintasuunnitelman 2025–2027 laadinnassa, koska mitään virallisia päätöksiä sote-kiinteistöjen yhtiöittämisestä tai muista niitä koskevista järjestelyistä ei ole olemassa.

9.8. Ylä-Savon jätehuoltolautakunta

Jätehuolto

Tilivelvollinen: Jätehuoltopäällikkö

Ylä-Savon jätehuoltolautakunta on viranomaistaho, joka vastaa jätelain viranomaisvelvoitteiden toteutumisesta Ylä-Savon Jätehuolto Oy:n osakkaiden alueella. Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan toiminta-alueeseen kuuluvat Iisalmen ja Kiuruveden kaupungit sekä Keiteleen, Lapinlahden, Pielaveden, Sonkajärven ja Vieremän kunnat.

Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan toiminta-alueella on noin 50 200 asukasta. Asuin- ja vapaa-

ajankäytössä olevia rakennuksia toiminta-alueella on noin 28 700 kappaletta, joista asuinrakennuksia on 77 prosenttia ja vapaa-ajan asuinrakennuksia 23 prosenttia.

Kunta	Asukasmäärä 2023	Asuinrakennuksien määrä 08/2024	Vapaa-ajan asuinrakennuksien määrä 08/2024
Iisalmi	20 618	6 079	1 076
Kiuruvesi	7 475	3 717	977
Keitele	2 035	1 184	409
Lapinlahti	8 975	4 479	1 559
Pielavesi	4 073	2 482	1 332
Sonkajärvi	3 637	2 143	801
Vieremä	3 387	1 962	500

Taulukko 9 Lähde: Asukkaat: Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkojulkaisu]. Helsinki. Tilastokeskus [viitattu: 16.8.2024]. Rakennukset; Ylä-Savon Louhi -tietokanta 16.8.2024.

Jätelain mukaisesti Ylä-Savon jätehuoltolautakunta päättää alueellaan muun muassa jätehuoltomääräyksistä, jätetaksasta, palvelutasosta sekä määrittää jätehuollolle strategisia tavoitteita huomioiden valtakunnalliset sekä paikalliset jätehuoltosuunnitelmat.

Lautakunnan perustehtäviin kuuluu kiinteistöittäiseen jätehuoltoon liittyneiden ja liittymättömien kiinteistötietojen jätehuollon piiriin yhdessä ympäristövalvonnan kanssa.

Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan sidosryhmiin kuuluvat Ylä-Savon Jätehuolto Oy sekä toimialueen ympäristösuojeluvalvonta. Yhtiö vastaa operatiivisista tehtävistä ylläpitäen jätekeskusta ja muita vastaanottopisteitä, järjestämällä pakkausjätteiden erilliskeräyksen asuikiinteistöiltä sekä täydentäen ekopisteverkostoa. Ympäristönsuojeluvalvonta valvoo jätehuollon toteutumista tiiviissä yhteistyössä jätehuoltolautakunnan kanssa.

Henkilöstö (htv)

JÄTEHUOLTOLAUTAKUNTA	Henkilöstö /htv	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	Poikkeama
Jätehuolto	Vakituiset	1,6	2,0	2,0	2,0	2,0	0,0
	Määräaikaiset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
JÄTEHUOLTOLAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	1,6	2,0	2,0	2,0	2,0	0,0

Jätehuoltopäällikön lisäksi jätehuoltolautakunnassa työskentelee jätehuoltoneuvoja. Jätehuoltolautakunnan henkilöstön tulee osallistua koulutus- ja neuvontatapahtumiin.

Strategiset tavoitteet

Ihana kunta		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Rakennamme toimivaa, viihtyisää ja turvallista kaupunkiympäristöä eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden	Jätehuollon palvelutason määrittäminen	Palvelutason määrittämistyö pyritään saattamaan loppuun vuonna 2025.
Rakennamme toimivaa, viihtyisää ja turvallista kaupunkiympäristöä eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden	Kuntien jätepoliittisen ohjelman laatiminen	Aiemmin aloitettu kuntien jätepoliittisen ohjelman laatiminen saadaan valmiiksi vuoden 2025 aikana.

Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan
Uhkaavasti / väkivaltaisesti käyttäytyvä asiakas	- Poistumistiet pyritty varmistamaan - Toimintatavat sovittu kyseisen tilanteen varalta

Talous

7010 YLÄ-SAVON JÄTEHUOLTOLAUTAKUNTA	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	162	181	188	3,5	190	193
Toimintamenot	-48	-53	-60	12,8	-61	-61
Henkilöstökulut	-104	-115	-118	2,7	-121	-122
Toimintakate (Netto)	9	13	10	-26,9	9	10
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-9	-10	-10	1,1	-10	-10
Tehtävän kokonaiskustannukset	-162	-178	-188	5,6	-191	-193

Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan seudullisen yhteistoiminnan taloudesta ja kustannusten jaosta on sovittu yhteistoimintasopimuksessa. Yhteisen jätehuoltoviranomaisen ja lautakunnan kustannukset katetaan jätelain mukaisesti jätehuollon asiakkailta perittävään jätemaksuun sisällytettynä.

Toimintasuunnitelma

Jätehuollon strategiatyötä jatketaan vuonna 2025. Ylä-Savon alueen jätepoliittinen ohjelma ja palvelutaso pyritään saattamaan loppuun. Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan toimialueella on tarkoituksena ottaa käyttöön vuoden 2027 jätetaksassa jätelain 78 §:n mukainen perusmaksu. Perusmaksulla taksan kustannusvastaavuutta voidaan tarkentaa ja muihin jätemaksuihin kohdistuva

kustannuspaine alenee. Aluekeräyspisteiden suunnittelua jatketaan yhteistyössä jäteyhtiön kanssa. Jätehuoltoviranomaista työllistävät jätehuollon liittymisvelvollisuuden jatkuva seuranta sekä ilmoitusten ja hakemusten käsittely. Viranomaisen jatkaa kiinteistöjen suunnitelmallista kehottamista järjestettyyn jätehuoltoon liittymiseksi. Kehotuksilla lähestytään kiinteistöjä, joiden osalta viranomaisella ei ole tietoa jätehuollon järjestämisestä. Tavoitteena on nostaa erityisesti toimialueen vapaa-ajan kiinteistöjen liittymisastetta, joka on vakituisten kiinteistöjen liittymisastetta matalampi. Lisäksi ohjataan kiinteistöjä jätehuoltomääräysten mukaisiin, säännöllisiin tyhjennysväleihin.

Lautakunta hankkii tarvitsemiaan tietoja sekä Digi- ja väestötietovirastolta että Maanmittauslaitokselta. Digi- ja väestötietoviraston väestötietojen päivitysaineistojen toimitustapa muuttuu ja aiempi Muutostietopalvelu lakkaa toimimasta vuoden 2024 lopussa. Uusi VTJ-muutosrajapinta tulee ottaa käyttöön viimeistään 1.1.2025, mikä aiheuttaa Louhi-palveluun suunnittelu- ja kehitystyötä. Muutostöiden kustannukset on huomioitu vuoden 2025 talousarviossa. Ylä-Savon jätehuoltolautakunta hyötyy Ylä-Savon ympäristölautakunnan kanssa tekemästä yhteistyöstä Sitowisen Louhi -paikkatietosovelluksen kanssa. Yhteistyö vähentää paikkatietojärjestelmän käyttökustannuksia. Viranomaisen seuraa ja pyrkii minimoimaan tietojärjestelmistä aiheutuvien jatkuvasti kasvavien kiinteiden kustannusten nousua.

Pielaveden kunnan sekajätteen keräys järjestetään lautakunnan päätöksen mukaisesti kunnan järjestämänä kuljetuksena 1.4.2025 alkaen. Vuonna 2023 pakkausjätteiden keräyksestä alkanutta jätemaksumuistutusten prosessia kehitetään edelleen biojätteen ja kunnan jätteenkuljetukseen kuuluvan sekajätteen osalta.

9.9. Ylä-Savon Ympäristölautakunta

Iisalmen kaupunki on tehnyt yhteistoimintasopimuksen Kiuruveden kaupungin sekä Sonkajärven ja Vieremän kuntien kanssa ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vastuukuntamallin mukaisesti. Lisäksi Iisalmen kaupunki on tehnyt sopimuksen viranomaistehävien hoitamisesta Pielaveden kunnan kanssa ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien osalta.

Ylä-Savon ympäristölautakunta vastaa jäsenkuntien puolesta siitä, mitä kuntien velvollisuudeksi on säädetty ympäristöterveydenhuollosta ja ympäristönsuojelusta. Ympäristölautakunta toimii jäsenkuntien ympäristönsuojelu-, terveydensuojelu-, kemikaali- ja leirintäalueviranomaisena sekä elintarvikelain, tupakkalain ja lääkelain 54a § - 54d § mukaisena lupa- ja valvontaviranomaisena.

Yhteistoimintasopimuksen 5 §:ssä on määrätty taloudesta ja taloudenhoidosta seuraavasti:

Ympäristönsuojelun ja terveysvalvonnan kustannukset jaetaan asukaslukuperusteisesti. Eläinlääkintähuollon kustannukset jaetaan niin, että 50 % kustannuksista jaetaan asukaslukuperusteisesti ja 50 % maidontuotantotilojen lukumäärän perusteella. Jakoperusteena käytetään uusinta saatavissa olevaa tilastoa. Laskenta-ajankohta on edellisen vuoden viimeinen päivä.

Yhteistoimintasopimuksen 8 §:n mukaan Iisalmen kaupunki vuokraa tarvittavat yleiset toimitilat (ympäristönsuojelun ja terveysvalvonnan osalta). Iisalmi, Kiuruvesi, Sonkajärvi ja Vieremä vastaavat eläinlääkintähuollon tilakustannuksista ja tiloihin kuuluvista kiinteistä laitteista oman kuntansa osalta.

Iisalmen kaupunki laskuttaa kuntien maksuosuudet kerran kuussa talousarvion mukaisesti. Tilinpäätöksen valmistuttua loppulasku (veloitus/hyvitys) lähetetään kuntiin. Maksujen viivästyessä noudatetaan korkolain mukaista viivästyskorkoa. Laskuun liitetään kustannuserittely.

Kuntakohtaiset maksuosuudet vuodelle 2025 on esitetty alla olevassa taulukossa.

			Jaettavan ELH-kulun		ELH - maksu-	Terveysvalvonta		Ympäristö terveys - palvelut yhteensä	Ympäristönsuojelu		Kuntien maksu-osuudet yhteensä
			osuus		osuus yhteensä						
	Subventiot	Tilakulut	Kunnan % -osuus	€		Kunnan % -osuus	€		Kunnan % -osuus	€	
Iisalmi	7 000	119 500	38,21 %	639 182	765 682	58,71 %	210 073	975 754	52,61 %	252 949	1 228 703
Kiuruvesi	18 000	1 100	29,23 %	488 969	508 069	21,29 %	76 161	584 230	19,08 %	91 737	675 967
Sonkajärvi	6 000	2 300	13,81 %	230 986	239 286	10,36 %	37 057	276 343	9,28 %	44 618	320 961
Vieremä	9 000	1 200	18,76 %	313 863	324 063	9,64 %	34 509	358 573	8,64 %	41 541	400 114
Pielavesi									10,39 %	49 955	49 955
Yhteensä	40 000	124 100	100,00 %	1 673 000	1 837 100	100,00 %	357 800	2 194 900	100,00 %	480 800	2 675 700

Ympäristölautakunnan kokonaiskustannukset ovat 3,2 milj. euroa. Kun tästä vähennetään asiakasmaksut, muodostuu jaettavaksi nettokustannukseksi 2,7 milj. euroa. Nousua edelliseen vuoteen on 1,36 % eli 36 000 euroa. Suurin nousu kohdistuu terveysvalvontaan, jonne on esitetty yhden ympäristöterveystarkastajan viran perustamista. Lisäksi Ylä-Savon eläinklinikan klinikkaohitajan resurssia nostetaan 0,6 htv:lla, jolloin klinikkaohitajaresurssi on yhteensä 3 htv. Tämä kustannuslisäys katetaan nostamalla klinikkamaksuja. *Talousarviossa on myös varauduttu vuoden määräaikaaiseen valvonta-eläinlääkärin virkaan, josta kunnille muodostuisi nettokustannuksia noin 8 500 euroa.*

Ympäristöterveyspalveluissa tulisi olemaan 20 virkaa ja 5 toimea. Määräaikaaisia virka- ja työsuhteita on vuosilomien ja muiden virka- ja työvapauksien vuoksi noin 3,5 htv. Eläinlääkäripäivystyksessä käytetään jonkin verran ulkopuolisia päivystäjiä, jotta päivystysrasitus ei nousisi eläinlääkärikohtaisesti liian suureksi.

Ympäristönsuojelupalveluissa on viisi vakinaista virkaa ja lisäksi vuoden 2025 loppuun saakka yksi määräaikainen virka.

Henkilöstö (htv)

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA Henkilöstö/htv		TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Ympäristöterveyspalvelut	Vakituiset	19,80	24,00	25,00	25,00	25,00
	Määräaikaiset	2,10	3,50	2,50	1,50	1,50
	Yhteensä	21,90	27,50	27,50	26,50	26,50
Ympäristönsuojelupalvelut	Vakituiset	4,80	5,00	5,00	5,00	5,00
	Määräaikaiset	0,20	1,00	1,25	0,25	0,25
	Yhteensä	5,00	6,00	6,25	5,25	5,25
Yhteensä	Vakituiset	24,60	29,00	30,00	30,00	30,00
	Määräaikaiset	2,30	4,50	3,75	1,75	1,75
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA YHTEENSÄ		26,90	33,50	33,75	31,75	31,75

Strategiset tavoitteet

Inspiroiva lisalmi		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Olemme hyvinvointia ja osaamista aktiivisesti kehittävä kaupunki, jossa toimintaa uudistetaan rohkeasti kouluttamalla henkilöstöä, tarjoamalla uusia palveluja sekä olemalla mukana kokeiluissa.	Henkilöstön osallistaminen ja koulutuksiin osallistuminen.	Koulutuspäivien lkm.
Ihana lisalmi		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Huolehdimme kaupungin siisteydestä ja kannustamme myös kuntalaisia huolehtimaan ympäristöstään	Ohjaus ja neuvonta, lausunnot	Lausuntojen lkm.
Rakennamme toimivaa, viihtyisää ja turvallista kaupunkiympäristöä eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden	Valvonta, ohjaus ja neuvonta. Luonnonvarojen kestävä käyttö. Riittävät eläinlääkintähuollon palvelut	Vedenlaatu Elintarvike- ja talousvesiperäisten epidemioiden lkm. Lupien ja ilmoitusten käsittelymäärät Eläinsuojelutoimenpiteiden ja terveydenhuoltokäyntien lkm.

Hyvinvoiva henkilöstö		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Päätöksenteko, johtaminen ja henkilöstön osallistaminen kehittämiseen on erinomaisella tasolla	Säännöllinen työpaikkakokous-käytäntö.	Työpaikkakokousten lukumäärä.
Henkilöstö tietää, mitä heiltä odotetaan ja työtä tehdään innostuneesti	Työhön perehdyttäminen. Kehityskeskustelut.	Henkilökunnan vaihtuvuus. Kehityskeskustelujen toteuma. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutusaste (tavoite vähintään 70 %).
Kehitämme työhyvinvointia aktiivisesti ja pitkäjänteisesti	Työnohjaus. Sisäinen koulutus.	Työnohjauskertojen ja järjestettyjen koulutusten lukumäärä. Sairauspoissaolojen lukumäärä.
Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden mahdollisuudet hyödyntäen	Tietojärjestelmien hankinta	Uusien sähköisten palveluiden käyttöönotto

Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan
Päätökset eivät pysy oikeusasteissa.	Lautakunnan jäsenten koulutus ja viranhaltijoiden ammattitaidon ylläpito koulutuksiin osallistumalla.
Ympäristövahinko. Vaikutus ympäristön pilaantuminen.	Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyt sekä viranomaisvalvonta.
Riistakatu 5:n sisäilmaongelmat. Sisäilmaongelmien vaikutus henkilöstön työkykyyn.	Etätyön joustava käyttö.
Laiterikot	Huoltosopimuksilla varmistetaan laitteiden säännöllinen huolto. Varaudutaan laiterikkoihin käyttötaloudessa.
Henkilöstön työhyvinvoinnin heikentyminen.	Osallistava ja kuunteleva henkilöstöpolitiikka sekä työssäjaksamisen tukeminen. Säännölliset työyhteisöpalaverit. Huomioidaan työn aiheuttama psykososiaalinen kuormitus: - Työstä palautumisen mahdollistaminen.

	- Riittävät työterveyshuollon palvelut. - Työnohjaus. - Työturvallisuudesta huolehtiminen.
Riittämättömät resurssit, sijaisten rekrytoinnin epäonnistuminen.	Henkilöstön työolosuhteisiin panostetaan työn vetovoimaisuuden lisäämiseksi.
Eläinlääkäripäivystyksen järjestämisen vaikeutuminen.	Terveysvalvonnassa esitetään uutta ympäristöterveystarkastajan virkaa. Ylä-Savon eläinklinikan klinikkahoitajaresurssi nostetaan 2,4 htv:sta 3 htv:een Henkilöstöresurssit ovat tarvetta vastaavia. Varataan määräraha valvontaeläinlääkärin palkkaamiseen vuoden ajaksi. Eläinlääkintähuollossa kunnaneläinlääkäreiden palkkausta tarkastellaan suhteessa Eläinlääkäriliiton suosituspalkkaan.

9.9.1. Ympäristöterveyspalvelut

Tilivelvollinen: ympäristöterveydenhuollon päällikkö

Talous

7020 YMPÄRISTÖTERVEYSPALVELUT	TP 2023	Tam 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	1 331	1 528	1 668	9,1	1 603	1 623
Toimintamenot	-426	-552	-529	-4,2	-537	-544
Henkilöstökulut	-1 608	-1 789	-1 972	10,2	-1 917	-1 945
Toimintakate (Netto)	-703	-813	-833	2,5	-851	-867
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-120	-132	-131	-1,2	-133	-135
Laskennalliset tuotot	2	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-2 152	-2 474	-2 632	6,4	-2 586	-2 624

Toimintasuunnitelma

Eläinlääkintäpalvelujen ja terveystalvontapalvelujen taloudesta ja kustannusten jaosta on sovittu yhteistoimintasopimuksessa. Eläinlääkintähuollon kustannukset jaetaan siten, että kukin sopijakunta vastaa tilakustannuksista sekä tiloihin kuuluvista kiinteistä laitteista oman kuntansa osalta ja muut kustannukset jaetaan 50 % asukasluvun ja 50 % maidontuotantotilojen lukumäärän perusteella. Terveystalvonnan osalta kustannukset jaetaan asukasluvun suhteessa.

Ympäristöterveyspalvelujen vastuualueen tulot koostuvat sopijakuntien maksuosuuksista, valtion maksamista korvauksista eläinlääkintähuoltolain mukaisen valvontatehtävien hoitamisesta sekä asiakkailta perittävistä maksuista. Toiminnanharjoittajilta peritään veroluonteisia vuosittaisia valvonnan perusmaksuja tupakkalain, elintarvikelain ja terveydensuojelulain perusteella. Lisäksi asiakkailta peritään ilmoitusten ja hakemusten käsittelymaksuja sekä suoriteperusteisia maksuja elintarvike-, terveydensuojelu- ja lääkelain mukaisista valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista. Eläinlääkintähuollossa pieneläinten asiakkailta peritään klinikka-, leikkaussali-, kuvantamis-, avustaja- ja laboratoriomaksuja Ylä-Savon eläinklinikalla sekä Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän kunnaneläinlääkäreiden vastaanotoilla.

Vuoden 2025 tärkeimpänä tavoitteena on riittävien resurssien turvaaminen palvelutuotannossa. Eläinlääkintähuollossa kaikki kunnaneläinlääkäreiden ja valvontaeläinlääkäreiden virat on täytetty. Valvontaeläinlääkäreiden työaika on mennyt pääosin kiireellisiin eläinsuojeluvalvontatehtäviin ja akuutteihin eläintautiepäilyihin, jolloin valvontavajetta on syntynyt muiden lakisääteisten tehtävien hoitamisessa. Valvontaeläinlääkäreiden tehtäviin kuuluu eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan lisäksi mm. sivutuotevalvonta, eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta, eläinten lääkitsemisen valvonta, sisämarkkinakaupan, viennin ja tuonnin valvonta (Traces-todistukset) sekä muut Aluehallintoviraston määräämät tehtävät. Myös praktiikkaa tekevät kunnaneläinlääkärit ovat toimivaltaisia valvontaeläinlääkärin tehtäväalueen viranhaltijoita, joten resurssien puitteissa myös he voivat tarvittaessa tehdä valvontatehtäviä. Eläinlääkärin suorittamat valtion toimeksiantotehtävien kustannukset maksaa Aluehallintovirasto, joten myös määräaikaista viranhaltijoita olisi mahdollista palkata, mikäli työvoimaa olisi tarjolla. Talousarviossa on varauduttu määräaikaisen valvontaeläinlääkärin palkkaamiseen vuodeksi.

Ylä-Savon eläinklinikalla on työskennellyt kolme klinikkaeläinhoitajaa, joista yksi on ollut yhteinen Ylä-Savon ammattiopiston kanssa; 40 % palkasta on maksanut lisälmen kaupunki ja 60 % Ylä-Savon ammattiopisto. Tällä järjestelyllä Ylä-Savon eläinklinikka on toiminut myös klinikkaeläinhoitajien opiskeluympäristönä ns. klinikkaviikoilla. Klinikkaeläinhoitajan resurssi on ollut liian alhainen klinikan toimintaan nähden ja asiakkaat ovat havainneet sen kiireenä ja siinä, ettei asiakaspuheluihin aina pystytä vastaamaan. 23.9.2024 alkaen klinikkaeläinhoitajan työsuhde Ylä-Savon ammattiopistoon päättyy. Tämän vuoksi lisälmen kaupungin klinikkaeläinhoitajaresurssia esitetään nostettavaksi 0,6 htv:lla, jolloin Ylä-Savon eläinklinikan hoitajaresurssi olisi edelleen yhteensä 3 htv.

Terveysvalvonnassa on yhden henkilötövuoden vaje valvontatarpeeseen nähden. Ylä-Savon ympäristölautakunta päätti 23.2.2024 § 23 esittää yhden ympäristöterveystarkastajan viran

perustamista vuoden 2025 alusta alkaen ja tämä määräraha sisältyy talousarvioesitykseen. Ylimääräinen resurssi on huomioitu budjetoimalla maksutuloja enemmän sekä poistamalla sijaismääräraha.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädännöt edellyttävät kuntia laatimaan säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman. Suunnitelmassa otetaan huomioon valvontaa ohjaavien keskusvirastojen toimialakohtaiset valvontaohjelmat, alueellinen eläinlääkintähuoltolain mukainen suunnitelma ja ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma paikallisten valvontatarpeiden mukaisesti ja riski-perusteisesti. Ympäristöterveyspalveluilla on ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma ja sitä päivitetään vuosittain vuoden loppuun mennessä. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman hyväksyy Ylä-Savon ympäristölautakunta ja se lähetetään tiedoksi Itä-Suomen aluehallintovirastolle, joka valvoo kuntien ympäristöterveydenhuollon toiminnan laatua ja riittävyyttä.

9.9.2. Ympäristönsuojelupalvelut

Tilivelvollinen: ympäristöjohtaja

Ympäristönsuojelutehtäviin kuuluvat mm. vesiensuojelu, jätevalvontaan, ilmanlaatuun, meluntorjuntaan, ympäristölupiin, rekisteröintiin ja ilmoituksiin liittyvät asiat sekä maa-ainesasiat.

Ilalmen, Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän sekä Pielaveden kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena toimii Ylä-Savon ympäristölautakunta. Ympäristölautakunnan tehtävänä on:

1. Huolehtia lautakunnan hoidettavaksi laissa tai sen nojalla säädetyistä tai määrätyistä tehtävistä
2. Huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä
3. Huolehtia ympäristön tilan seurannasta sekä siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista.
4. Osallistua kunnassa tarvittavan ympäristönsuojelua koskevan ohjauksen ja neuvonnan järjestämiseen
5. Antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista muille viranomaisille
6. Huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta, valistuksesta ja koulutuksesta kunnassa

7. Edistää kunnan yhteistyötä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa ympäristönsuojeluasioissa

Talous

7040 YMPÄRISTÖNSUOJELUPALVELUT	TP 2023	TAm 2024	TA 2025	Muutos %	SV1 2026	SV2 2027
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	259	328	343	4,6	346	350
Toimintamenot	-88	-133	-139	4,8	-141	-143
Henkilöstökulut	-356	-412	-425	3,2	-432	-438
Toimintakate (Netto)	-185	-217	-221	1,9	-226	-231
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-28	-31	-31	-1,0	-31	-32
Tehtävän kokonaiskustannukset	-472	-576	-595	3,3	-603	-612

Toimintasuunnitelma

Ympäristönsuojelun painopistealueet vuodelle 2025 ovat:

- määräaikaistarkastusten suorittaminen valvontaohjelman mukaisesti
- maa- ja kiviaineslupien käsittely ja neuvonta
- yritysten jätehuoltoselvitysten jatkaminen
- Ylä-Savon ja Pohjois-Savon ilmastohankkeisiin osallistuminen

Ympäristönsuojelun kustannukset jaetaan kuntien asukaslukujen mukaisessa suhteessa. Toimintamenot koostuvat pääosin henkilöstömenoista – vastuualueella on viisi vakinaista viranhaltijaa. Vuoden 2025 loppuun saakka on lisäksi yksi määräaikainen viranhaltija.

Vuodelle 2025 ympäristönsuojelussa ei ole investointitarpeita. Toimintatuottoja arvioidaan kertyvän lupa-, ilmoitus-, rekisteröinti- ja valvontamaksuista 115 000 euroa. Lisäksi tuottoihin kirjataan kuntien maksusuodet. Vireille tulevien asioiden määrää on ennakolta vaikea arvioida, joten tuottojen kertymä vaihtelee vuosittain.

Olennaiset muutokset

Toimintaan ei ole tulossa suuria muutoksia. Mahdollisesti on tulossa vuonna 2025 voimaan

vesihuoltolain muutos, jolla on vaikutusta viemäriin liittymisvelvollisuuteen ja vapautushakemusten käsittelyn maksullisuuteen. Jätehuollossa on tullut muutoksia mm. biojätteiden käsittelyyn, mikä edellyttäisi valvonnan kohdentamista myös kompostoinnin toteuttamiseen, mutta tähän ei ole riittävää henkilöstöresurssia – valvota tehdään tapauskohtaisesti harkinnan perusteella. Ympäristönsuojelumääräykset tulisi päivittää, koska nykyiset määräykset ovat vuodelta 2012.

Biokaasulaitosten rakentuminen voi aiheuttaa lietevarastoinvestointeja biokaasulaitosten sopimus-tiloilla, jolloin ympäristönsuojelupalveluihin voi tulla runsaasti vireille lietevarastojen ilmoitusmenetelyjä tai ympäristöluvan muutoshakemuksia. Tuuli- ja aurinkovoima-alueiden rakentuminen puolestaan lisäävät runsaasti maa-aineslupien ja kiviaineksen murskaamiseen liittyvien ympäristölupien vireilletuloa. Tiedossa ei vielä ole, milloin biokaasulaitosten ja energiahankkeiden aiheuttama lisätyö ympäristönsuojelupalveluille konkretisoituu, mutta siinä vaiheessa asioiden käsittelyyn tarvittaneen lisää henkilöresursseja, jotta asiat voidaan ratkaista lainsäädännön edellyttämässä ja hakijoiden kannalta kohtuullisessa ajassa.

10. Investointiosa

lisalmen kaupungin investoinnit

Talousarviossa aktivointirajaksi on määritelty 10 000 euroa eli vähintään 10 000 euron hankinnat käsitellään investointimenona ja kirjataan poistoaikanaan tuloslaskelman kuluksi. Tätä pienemmät menoerät kirjataan käyttötalouteen.

Poistot investoinneista lasketaan kaupunginvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti.

Investointimäärärahat ovat valtuustoon nähden sitovia toimialatasolla, ellei yksittäisen projektin, projektiryhmän tai kohteen osalta ole erikseen muuta mainittu. Lautakuntaan nähden investointimäärärahat ovat sitova projekti, projektiryhmä tai kohde tasolla. Määräraha- ja käyttötarkoituksenmuutoksista päättää ao. lautakunta niiltä osin, kun määräraha ei ole valtuustoon nähden sitova.

Investoinnit 2025

Investointisuunnitelma on vuonna 2025 yhteensä 11,8 milj. euroa (netto), lisalmen Vesi -liikelaitoksen investoinnit mukaan lukien 13,4 milj. euroa (netto).

Elinvoima- ja konsernipalvelut

Sijoitus Pohjois-Savon pääomarahastoon 0,03 milj. eurolla (yhteensä 0,5 milj. euroa vuosina 2020–2027). Osallistuminen Itärata-hankeyhtiöön 0,07 milj. euroa (yhteensä 1,3 milj. euroa vuosina 2022–2031).

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan kalustohankinnat sisältävät koulujen ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden kalusteiden uusimiseen (0,1 milj. euroa). Taide-esineiden hankintaan ja konservointiin on varattu 0,01 milj. euroa. Toimialan investointimenot vuonna 2025 ovat 0,11 milj. euroa.

Tekninen toimiala

Maa- ja vesialueet

Maahankintaa toteutetaan siten, että eri puolilla kaupunkia on koko ajan riittävästi luovutettavissa

olevia korkeatasoisia tontteja asumisen ja elinkeinoelämän käyttöön. Keskeisiä maahankintainvestointeja ovat yleiskaavan mukaiset strategisesti tärkeät raakamaakaupat ja asemakaavan mukaisten puisto- ja katualueiden hankinnat eripuolilla kaupunkia. Teollisuustonttivarannon kannalta tärkeitä hankittavia alueita sijaitsee asemakaavan ja yleiskaavan mukaisilla teollisuusalueilla esimerkiksi Peltomäessä. Maa-alueiden hankintaan on suunnitelmassa varattu 0,3 milj. euroa (netto) ja myyntiin 0,1 milj. euroa.

Kadut ja yleiset alueet

Katujen ja yleisten alueiden rakentaminen

Pihlajanharjun asuinalueella jatketaan kunnallistekniikan rakentamista Pihlajaharjuntien pohjustustöillä sekä Huokaustensillantie ja Varstatien kääntöpaikkojen rakentamisella. Lisäksi Pihlajaharjussa aloitetaan kevyen liikenteen väylän rakentaminen välillä Pihlajaharju-Papinaho. Hankkeelle haetaan valtionavustusta, mikäli rahoitusta on tarjolla. Peltomäen ympäristöyrityspuistossa tehdään peruskorjausten yhteydessä Saukonkadun jatkeen päällystys- ja viimeistelytyöt.

Määrärahoilla tehdään lisäksi pienempiä liikenteenohjaukseen ja liikenneturvallisuussuunnitelman toteuttamiseen sisältyviä toimenpiteitä.

Uudisrakentamiseen on suunniteltu käytettäväksi talousarviovuonna 0,4 milj. euroa.

Katujen ja yleisten alueiden peruskorjaus

Katujen ja yleisten alueiden investointiosan painopiste on katujen peruskorjauksessa. Tällä pyritään pitämään katuihin kohdistuvaa korjausvelkaa hallinnassa. Investointisuunnitelmassa esitetyllä investointitasolla katuihin kohdistuva korjausvelka pienenee. Mikäli peruskorjauskohteen vesihuolto vaatii korjausta, saneeraukset tehdään yhteistyössä Iisalmen Vesi -liikelaitoksen kanssa.

Peruskorjauksilla parannetaan katujen ja asuntoalueiden tasoa, vesihuoltoa, liikenneturvallisuutta, katuvalaistusta ja viihtyisyyttä. Päällysteiden uusimisella estetään myös katurunkojen laajemmat vauriot.

Katujen peruskorjaussuunnitelman perustana on kaupunginvaltuuston kokouksessa 16.4.2018 § 25 hyväksytty katujen peruskorjaushjelma vuosille 2019–2030.

Katujen ja yleisten alueiden peruskorjaukseen on suunniteltu käytettäväksi yhteensä 1,7 milj. euroa. Lippuniemen, keskustan ja Kirkonsalmen katujen peruskorjauksiin käytetään yhteensä 0,9 milj.

euroa. Ulkovalaistuksen energiatehokkuuden parantamiseen kiinnitetään huomiota. Valaistuksen ja kevyen liikenteen väylien peruskorjaukseen, siltojen korjaamiseen sekä päällysteiden uusimiseen käytetään erillisten suunnitelmien mukaan 0,79 milj. euroa vuonna 2025.

Liikunta- ja ulkoalueet

Liikunta- ja ulkoalueiden rakentamiseen ja peruskorjaukseen suunniteltu käytettäväksi 0,23 milj. euroa vuonna 2025.

Määrärahalla toteutetaan talviuintipaikka Pertunrantaan ja uimapaikka Holopanlahdelle. Lisäksi Soinlahden lähiliikuntapaikkaa täydennetään ja Kankaan liikuntapuiston ulkokaukalo uusitaan. Määrärahalla toteutetaan myös pienempiä liikunta- ja ulkoilualueiden kehittämistoimenpiteitä. Valtionrahoitusta haetaan talviuintipaikan rakentamiseen n. 30 %.

Puistot ja yleiset alueet

Viheralueiden rakentamiseen ja peruskorjaukseen on suunniteltu käytettäväksi 0,27 milj. euroa vuonna 2025.

Määrärahalla toteutetaan viheraluejärjestelmän toimenpideohjelmaa ja pyöräpysäköinnin kehittämissuunnitelmaa. Lisäksi määrärahoilla toteutetaan pienempiä hankkeita mm. leikkikentillä, puistossa, venevalkamilla sekä ulkoilu- ja venereittien taukopaikoilla.

Muut investoinnit

Määrärahoihin sisältyy muun muassa määräraha arvaamattomien töiden suorittamiseen toimialajohtajan päätöksen mukaisesti. Kalustohankintoja toteutetaan erillisen suunnitelman mukaisesti. Hulevesiverkostoa rakennetaan ja peruskorjataan katurakennuskohteissa. Projektin määräraha on 0,88 milj. euroa.

Toimitilat

Toimitilainvestoinneilla pyritään varmistamaan turvallinen ja terveellinen toimintaympäristö kaupungin rakennuksissa.

Vuoden 2025 talousarvioon on varattu 0,1 milj. euroa Juhani Ahon koulun sisäilma- ja rakenteellisiin tiivistyskorjauksiin. Muita koulukiinteistöihin liittyviä investointeja ei ole suunniteltu tälle vuodelle.

Kulttuurikeskuksen rakentaminen käynnistyy 6,3 milj. euron budjetilla.

Moottoriurheilukeskuksen sosiaalityötilojen rakentamiseen on varauduttu ehdollisesti, koska

selvityksen alla on vaihtoehto, jossa yhdistys vuokraisi itse valmiit kontit. Talviuintipaikalle rakennetaan pukutilat, kauppahallin julkisivut kunnostetaan, kaupungintalon alakattoja uusitaan, varikolla aloitetaan uusien nosto-ovien asennus ja nuorisotalolla tehdään viemärien peruskorjauksia. Lisäksi Juhani Ahon museolla tehdään korjauksia erillisen korjaussuunnitelman mukaisesti. Muihin talonrakennushankkeisiin varataan yhteensä 0,54 milj. euroa. Lisäksi jatketaan tilojen valaistuksen uudesta LED-valoilla, LVIA - ja sähköjärjestelmien peruskorjauksia sekä sähköautojen latauspisteiden rakentamista yhteensä 0,48 milj. eurolla.

Pieniin arvaamattomiin talonrakennusinvestointeihin on varattu 0,28 milj. euroa, jotka voidaan käyttää toimialajohtajan päätöksellä vuonna 2025. Keittiöiden laitteiden uusimiseen, koulujen ja päiväkotien pihojen parannustöihin sekä nimettyjen hankkeiden jälkitöihin on varattu 0,16 milj. euroa. Polkupyöräpysäköinnin parantamiseen, osana kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmaa, varataan 0,05 milj. euroa.

Investointisuunnitelman mukaan toimitilainvestointeihin käytetään vuoden 2025 aikana yhteensä 7,9 milj. euroa (netto).

Investointisuunnitelma 2026–2029

Konserni- ja elinvoimapalveluiden sijoitus Pohjois-Savon pääomarahastoon 0,05 eurolla vuosina 2026–2027 ja osallistuminen Itärata-hankeyhtiöön 0,76 milj. euroa vuosina 2026–2029.

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan kalustohankinnat sekä taide-esineiden hankinta/ konservointi vuosina 2026–2029 ovat yhteensä 3,25 milj. euroa (netto).

Katujen ja yleisten alueiden rakentamisen suunnitelma sisältää Pihlajaharjun asuntoalueen noin 1,1 milj. euron investoinnit vuosina 2026–2029. Suunnitelmaan sisältyy kiertoliittymän rakentaminen 0,57 milj. eurolla vuonna 2029. Peltosalmen liikennejärjestelyihin on varattu noin 0,4 milj. euroa vuonna 2026, mutta hanke vaatii myös ulkopuolista rahoitusta. Pihlajaharjun kevyen liikenteen väylän rakentamista Papinahoon jatketaan vuonna 2026 noin 0,25 milj. eurolla. Määrärahoilla tehdään lisäksi edellisen vuoden rakennuskohteiden päällystys- ja viimeistelytöitä. Liikenneturvallisuuteen ja liikenteenohjaukseen on suunnitelmakaudella varattu 0,28 milj. euroa. Katujen ja yleisten alueiden rakentamisen investointisuunnitelma vuosina 2026–2029 on yhteensä 2,2 milj. euroa.

Liikennealueiden peruskorjaussuunnitelma katujen osalta perustuu valtuuston hyväksymään peruskorjaushjelmaan. Katuja peruskorjataan Lippuniemen, Makkaralahden, Kangaslammin, Peltosalmen ja keskustan alueilla yhteensä 2,2 milj. eurolla. Satamakadulla tehdään pysäköintijärjestelyjä ja lisätään katuvihreää torin ja sataman välillä 0,2 milj. eurolla. Valaistuksen ja kevyenliikenteen väylien

peruskorjaukseen sekä päällysteiden uusintaan käytetään vuosittain 0,65 milj. euroa. Muihin kehittämistoimenpiteisiin ja siltoihin on suunnitelmassa varattu 0,65 milj. euroa v. 2026–2029. Peruskorjaussuunnitelma yhteensä vuosille 2026–2029 on 5,6 milj. euroa.

Liikunta- ja ulkoilualueiden projektin suunnitelma sisältää kuntoiluradan rakentamisen Kankaan liikuntapuistoon 0,11 milj. eurolla. Ulkokuntoilupaikkoihin ja vesistöjen kunnostukseen on suunnitelmakaudella varattu 0,2 milj. euroa (netto). Laaditun liikuntapaikkojen kehittämissuunnitelman toteuttamiseen on varattu 0,15 milj. euroa. Liikunta- ja ulkoilualueiden rakentamiseen ja peruskorjaukseen käytetään suunnitelmakaudella yhteensä 0,5 milj. euroa.

Laaditun pyöräpysäköinnin kehittämisen toteuttamiseen on varattu 0,03 milj. euroa. Ulkoilu-/ vene-reittien taukopaikkojen, venevalkamien ja muiden puistojen peruskorjauksia jatketaan 0,49 milj. eurolla. Viheraluejärjestelmien ja terveyttä edistävien asuinympäristöjen rakentamiseen investoidaan 0,22 milj. euroa. Leikkikenttiä saneerataan 0,08 milj. eurolla vuosittain. Vuonna 2029 rakennetaan uusi esteetön leikkikenttä Kankaan liikuntapuistoon (0,12 milj. euroa). Lisäksi pinnoitetaan Kirkonmäen kenttä vuonna 2026 (0,1 milj. euroa) ja vuonna 2028 kunnostetaan Kirkkopuistoa kulttuurikeskuksen edustalla (0,2 milj. euroa). Puistojen ja yleisten alueiden investointeihin käytetään suunnitelmakaudella 2026–2029 yhteensä 1,5 milj. euroa.

Muihin investointeihin (tietojärjestelmiin, muuhun kalustoon, hulevesiverkostoon, arvaamattomiin töihin ja suunnitteluun) on suunnitelmakaudella varattu 2,9 milj. euroa.

Kulttuurikeskuksen peruskorjaus- ja uudistamishankkeeseen vuosina 2026–2027 on varattu 22,1 milj. euroa (netto). Hankkeelle haetaan OKM:ltä valtionavustusta, mutta mahdollisen avustuksen ajankohta ja määrä tarkentuvat vasta myöhemmin, joten hankkeelle ei ole taloussuunnitelmaan sisällytetty tuottoja.

Jäähallin/monitoimiareenan hanke- ja rakennussuunnitteluun sekä rakentamiseen on varattu 6,8 milj. euroa vuosille 2027–2029.

Juhani Ahon koululla varaudutaan jatkamaan sisäilmakorjauksia ja rakenteellisia tiivistyskorjauksia vuosittain 0,1 milj. euroa. Julkisivujen kunnostuksia tehdään Lyseolla vuonna 2028 (0,3 milj. euroa) ja Edvin Laineen koululla vuonna 2029 (0,26 milj. euroa)

Muihin talonrakennushankkeisiin on varattu 2,5 milj. euroa vuosille 2026–2029. Juhani Ahon museon peruskorjauksiin varataan 0,55 milj. euroa vuosille 2026–2029. Vesikattoja uusitaan Sankarinniemen urheilukentän rakennuksille 0,17 milj. eurolla ja liikuntahallille 0,25 milj. eurolla vuonna 2026. Varikon autohallien uusiin nosto-oviin varataan 0,03 milj. euroa ja Luma-keskuksen julkisivukorjauksiin 0,05

milj. euroa. Kaupungintalolla jatketaan alakattouusimisten yhteydessä valaisinten vaihtoa LED-valaisimiin sekä peruskorjataan vesikatto, varataan 0,14 milj. euroa. Vuosina 2027–2028 tehdään Paloisvuoren huoltorakennuksen hanke- ja rakennussuunnittelu sekä rakentaminen vuonna 2029, varattu 1,2 milj. euroa.

Uuden jalkapallohallin hanke- ja rakennussuunnittelu toteutetaan vuosina 2028–2029, varattu yhteensä 0,27 milj. euroa. Vuonna 2029 on varauduttu Mansikkaniemen kesäteatterin katoksen uudemiseen 0,3 milj. eurolla.

Pieniin arvaamattomiin talonrakennusinvestointeihin voidaan käyttää toimialajohtajan päätöksen mukaan 0,28 milj. euroa vuosittain. Koulujen ja päiväkotien keittiöille/ pihoille sekä nimettyjen hankkeiden jälkitöille on varattu yhteensä 0,15 milj. euroa vuosittain. Lisäksi vuosille 2026–2029 on sähköjärjestelmien peruskorjauksiin varattu 0,88 milj. euroa ja LVIA-järjestelmien peruskorjauksiin yhteensä 460 000 euroa. Polkupyöräpysäköinnin parantamista jatketaan 0,14 milj. eurolla vuosina 2026–2029.

Toimitilainvestoinnit (netto) ovat kokonaisuudessaan vuosina 2026–2029 noin 35,5 milj. euroa.

Yhteensä 2025–2029

Investointisuunnitelma vuosille 2025–2029 on 64,9 milj. euroa (netto) ja lisälmen Vesi-liikelaitoksen investoinnit mukaan lukien 72,7 milj. euroa (netto). Keskimäärin investointimäärä on vuosittain 13 milj. euroa ja lisälmen Vesi-liikelaitoksen investoinnit mukaan lukien 14,5 milj. euroa.

Investointisuunnitelma 2025–2029

IISALMEN KAUPUNKI											
INVESTOINTISUUNNITELMA 2025-2029 (1000 €)											
	Sitovuus KV/KH/LTK	Kust. arv.	Kes- kener. 31.12.23	TAm 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029	Yht. 25-29	
ELINVOIMA- ja KONSERNIPALVELUT											
-											
2130 Muut osakkeet netto	KH		0	100	96	108	112	264	330	909	
<i>Tuotot</i>			0	0	0	0	0	0	0	0	
<i>Kulut</i>			0	100	96	108	112	264	330	909	
Elinvoima- ja konsernipalvelut yht.											
Tuotot	KV		0	0	0	0	0	0	0	0	
Kulut	KV		0	100	96	108	112	264	330	909	
Netto			0	100	96	108	112	264	330	909	
SIVISTYS- JA HYVINVOINTITOIMIALA											
3303 Peruskoulujen yhteiset	LTK		0	396	50	40	50	40	40	220	
3320 Päiväkotien kalusteiden uus.	LTK		0	0	0	0	15	0	15	30	
3421 Taide esin.hank./konserv. netto			10	52	10	10	10	10	10	50	
<i>Tuotot</i>	LTK		0	0	0	0	0	0	0	0	
<i>Kulut</i>	LTK		10	52	10	10	10	10	10	50	
3422 Kulttuuri+vapaa-aika kalusto	LTK		0	110	50	1240	1630	80	60	3060	
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala yht.											
Tuotot	KV		0	0	0	0	0	0	0	0	
Kulut	KV		10	558	110	1290	1705	130	125	3360	
Netto			10	558	110	1290	1705	130	125	3360	
TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMIALA											
3602 Tietojärjestelmät	LTK		0	0	0	50	20	20	20	110	
3671 Teknisen toimialan muu kalusto	LTK		0	305	370	220	310	220	250	1370	
4001 Kiint. Osto ja myynti kvalt netto			0	200	200	200	200	200	200	1000	
<i>Tuotot</i>	LTK		0	-100	-100	-100	-100	-100	-100	-500	
<i>Kulut</i>	LTK		0	300	300	300	300	300	300	1500	
4601 Suunn., maasto ja runkomit netto	LTK		80	110	110	110	110	110	110	550	
<i>Tuotot</i>			-18	0	0	0	0	0	0	0	
<i>Kulut</i>			98	110	110	110	110	110	110	550	
4711 Katujen/yl-alueiden rak. netto	LTK		0	473	415	1030	290	230	650	2615	
7100 Pihlajaharju			0	133	165	165	165	165	565	1225	
7101 Virranpuisto			0	30	0	0	0	0	0	0	
7104 Liikennevalot			0	25	0	0	0	0	0	0	
7105 Muu liikenteenohjaus			0	35	35	35	35	35	35	175	
7106 Liikenneturv. suun.toteutus			0	45	60	30	30	30	50	200	
7108 Lepokankaantien kev.liik.väylä netto			0	55	0	0	0	0	0	0	
<i>Tuotot</i>			0	-23	0	0	0	0	0	0	
<i>Kulut</i>			0	78	0	0	0	0	0	0	
7141 Peltosalmen liikennejärjestelyt			0	0	0	400	0	0	0	400	
7144 Jänönpolku			0	0	0	10	0	0	0	10	

7147 Peltosalmen teollisuusalueen katu		0	50	0	0	0	0	0	0
7148 Saukonkadun jatke		0	0	25	0	0	0	0	25
7149 Pihlajaharjun kevyen.l.v netto		0	0	110	250	0	0	0	360
<i>Tuotot</i>		0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Kulut</i>		0	0	110	250	0	0	0	360
7150 Kierrätyskatu		0	100	20	0	0	0	0	20
7151 Paloisvuorentien kevyen liik. väylä		0	0	0	140	60	0	0	200
4715 Katujen/yl.-al. peruskorj. netto	LTK	50	2400	1695	1410	1195	1425	1615	7340
7111 Valaistuksen peruskorjaus		0	290	230	200	200	200	200	1030
7112 Päälysteiden uusinta		0	440	350	350	350	350	450	1850
7113 Kevyen liikenteen väylien perusk.		0	110	60	60	60	60	120	360
7114 Pohjolankatu		0	110	0	0	0	0	0	0
7117 Lippuniemen kadut		0	255	545	410	165	0	0	1120
7119 Makkaralahden kadut		0	55	0	0	0	0	200	200
7120 Muut kehittämistoimenpiteet		0	35	35	35	35	35	35	175
7130 Sillat		50	540	45	210	45	200	50	550
7134 Kangaslammin kadut		0	0	0	0	0	580	0	580
7136 Riistakatu v. Kuutolank.-Salmenk.		0	210	0	0	0	0	0	0
7137 Keskustan/Kirkonsalmen kadut		0	255	330	145	0	0	360	835
7200 Peltosalmen kadut		0	0	0	0	340	0	0	340
7202 Ilvolankadun kevyen liik.väylä		0	100	100	0	0	0	0	100
7203 Satamakatu		0	0	0	0	0	0	200	200
4740 Liikunta- ja ulkoilualueet netto	LTK	0	780	225	110	70	70	210	685
6252 Kankaan liikuntapuisto		0	150	0	0	0	0	110	110
6258 Paloisvuori ulkoilualue netto		0	160	0	0	0	0	0	0
<i>Tuotot</i>		0	-40	0	0	0	0	0	0
<i>Kulut</i>		0	200	0	0	0	0	0	0
6259 Uimarannat		0	50	100	0	0	0	0	100
6260 Hanhilampi		0	60	0	0	0	0	0	0
6262 Liikuntatoimen kentät		0	100	0	0	0	0	0	0
6263 Luistinradat ja kaukalot		0	20	40	0	0	0	0	40
6265 Paloisvuoren näköalatorni		0	90	0	0	0	0	0	0
6268 Ulkokuntoilupaikat		0	40	40	40	40	40	40	200
7506 Vesistöjen kunnostus netto		0	55	15	40	0	0	0	55
<i>Tuotot</i>		0	0	0	-40	0	0	0	-40
<i>Kulut</i>		0	55	15	80	0	0	0	95
7511 Liikuntapaikkojen kehittämissuun. Tot		0	55	30	30	30	30	60	180
4761 Arvaamattomat työt/Muut inv.	LTK	0	70	120	120	120	120	120	600
4791 Puistot ja yleiset alueet netto	LTK	0	435	270	370	245	445	400	1730
7090 Pyöräpysäköinnin keh. tot.		0	30	25	25	0	0	0	50
7500 Ulkoilu/vener.taukop.peruskorj.		0	35	35	35	35	35	35	175
7501 Venevalkamat		0	20	20	20	20	20	20	100
7502 Viheraluej. Tot/terv.ed.as.ym.		0	75	55	55	55	55	55	275
7503 Leikkikenttien saneeraus		0	100	70	70	70	70	100	380
7504 Keskustan puistot/Kirkkopuisto		0	0	0	100	0	200	0	300
7505 Muut puistot		0	65	65	65	65	65	70	330
7508 Uudet leikkikentät		0	110	0	0	0	0	120	120
4793 Muut investoinnit netto	LTK	0	260	275	220	195	160	285	1135
7707 Hulevesiverkosto		0	160	275	220	195	160	285	1135
7710 Karjalankadun vesijohto		0	100	0	0	0	0	0	0
TOIMITILAT									
5022 SOTE kiinteistöt netto	LTK	0	0	0	0	0	0	0	0

6744 Terveyskeskus			0	0	0	0	0	0	0	0
5030 Koulukiinteistöt netto	LTK		2543	2323	100	100	100	400	360	1060
6801 Edvin Laineen koulu			0	0	0	0	0	0	260	260
6811 Otavan koulu			0	86	0	0	0	0	0	0
6816 Soinlahden uusi koulu	KV/LTK	4625	2543	2082	0	0	0	0	0	0
6821 Juhani Ahon koulu			0	155	100	100	100	100	100	500
6825 Lyseo			0	0	0	0	0	300	0	300
5100 Muut talonrak.hankkeet netto	LTK		0	277	537	548	183	214	1565	3047
6267 Moottoriurheilukeskus			0	0	200	0	0	0	0	200
6613 Juhani Ahon museo netto			0	17	12	13	13	14	15	67
<i>Tuotot</i>			0	-6	0	0	0	0	0	0
<i>Kulut</i>			0	23	12	13	13	14	15	67
6628 Kauppahalli			0	0	100	0	0	0	0	100
6686 Varikko			0	0	30	30	0	0	0	60
6687 Raatihuone			0	225	0	0	0	0	0	0
6702 Kaupungintalo			0	35	35	35	100	0	0	170
6820 Luma-keskus			0	0	0	50	0	0	0	50
6841 Nuorisotalo			0	0	40	0	0	0	0	40
6851 Liikuntahalli			0	0	0	250	0	0	0	250
6852 Palloiluhalli			0	0	0	0	0	15	250	265
6861 Sankariniemen urh.kent.rak.			0	0	0	170	0	0	0	170
6863 Paloisvuoren huoltorakennus			0	0	0	0	15	185	1000	1200
6865 Uimarannan huoltorakennus			0	0	0	0	55	0	0	55
6868 Mansikkaniemen kesäteatteri			0	0	0	0	0	0	300	300
6890 Talviuintipaikan pukutilat			0	0	120	0	0	0	0	120
5101 Pienet talonrak.kohteet	LTK		0	121	275	275	275	275	275	1375
5103 Keittiöiden kiinteät laitteet	LTK		0	75	60	60	60	60	60	300
5105 Nimettyjen hank. jälkityöt	LTK		0	90	40	40	40	20	20	160
5112 Koulujen/pvk pihat	LTK		0	55	55	55	55	55	55	275
5113 Varavaimakoneet	LTK		287	29	0	0	0	0	0	0
5114 Sähköjärjestelmien pk	LTK		0	167	320	250	210	210	210	1200
5115 LVIA järjestelmien pk	LTK		0	20	155	155	100	100	100	610
5120 Polkupyöräpysäköinnin parant.	LTK		0	60	50	50	50	20	20	190
5401 Kulttuurikeskus										
6688 Kulttuurikeskus netto		29820	251	1123	6325	11273	10848	0	0	28446
<i>Tuotot</i>	KV/LTK		0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Kulut</i>	KV/LTK	29820	251	1123	6325	11273	10848	0	0	28446
5704 Jäähallit netto			0	650	0	0	215	385	6200	6800
6853 Jäähalli	KV/LTK		0	650	0	0	215	385	6200	6800
Tekninen lautakunta yhteensä										
Tuotot	KV*		-18	-169	-100	-140	-100	-100	-100	-540
Kulut	KV*		3229	10192	11697	16786	14991	4839	12825	61138
Netto			3211	10023	11597	16646	14891	4739	12725	60598
*paitsi erikseen kv -merkityt hankkeet										

KAIKKI YHTEENSÄ								
Tuotot	-18	-169	-100	-140	-100	-100	-100	-540
Kulut	3239	10850	11903	18184	16808	5233	13280	65407
Netto	3221	10681	11803	18044	16708	5133	13180	64867
Keskiarvo 2025-2029 (netto) =								12973
IISALMEN VESI -LIIKELAITOS								
Puhdas vesi								
Vesijohtoverkosto	0	470	805	555	555	555	555	3025
Koneet ja kalusto	0	55	60	60	60	60	60	300
Yhteensä	0	525	865	615	615	615	615	3325
Jätevesi								
Jätevesipumppaamot	0	200	150	180	180	180	180	870
Viemäriverkosto	0	360	315	385	385	385	385	1855
Vuohiniemen jätevedenpuhdistamo	182	390	250	400	400	300	300	1650
Koneet ja kalusto	0	20	20	20	20	20	20	100
Yhteensä	182	970	735	985	985	885	885	4475
Vesi -liikelaite yhteensä	182	1495	1600	1600	1600	1500	1500	7800
Keskiarvo 2025-2029 (netto)=								1560
KAUPUNKI JA VESI YHTEENSÄ								
NETTO	3403	12176	13403	19644	18308	6633	14680	72667
Keskiarvo 2025-2029 (netto) =								14533

Investointimäärärahat ovat valtuustoon nähden sitovia toimialatasolla, ellei yksittäisen investoinnin tai investointiryhmän osalta ole erikseen muuta mainittu.

10.1. Yksityiskohtaiset investointien perustelut 2025

Informatiivisena tiedostona esitetään talousarviovuoden 2025 investointiosan perustelut.

Yksityiskohtaiset investointien perustelut 2025

Elinvoima- ja konsernipalvelut

Investointimenot	1 000 €
Osakkeet ja osuudet	96
Sijoitus Pohjois-Savon pääomarahastoon (yht. 0,5 M€ v. 2020-2027)	30
Osallistuminen Itärata-hankeyhtiöön (yht. 1,3 M€ v. 2022-2031)	66

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

Investointimenot	1 000 €
Koneet ja kalusto	100
Perusopetus ja lukiokoulutus	50
Koulujen kalusteiden uusiminen/ väistötilojen kalusteet	30
Lukion kalusteet	10
Keittiöiden kaluston uusinta	10
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	50
Musiikki- ja kansalaisopiston kalusto	10
Henkilökunnan työpisteiden kalusteet	10
Uimahallin irtokalusto	15
Liikuntahallien, kenttien ja nuorisotilojen irtokalusto	15
Muut aineelliset hyödykkeet	10
Taide-esineiden hankinta ja konservointi	10
Kaupungin taide-esineiden hankinta ja konservointi	10

Tekninen ja ympäristötoimiala

Investointimenot	1 000 €
Maa- ja vesialueet	200
Kiinteistöjen osto ja myynti	200
Kiinteistöjen osto	300
Kiinteistöjen myynti	-100
Infra	3480
Katujen ja yleisten alueiden rakentaminen	415
Pihlajaharju	165

Huokaustensillantien ja Varstatien kääntöpaikat. Pihlajaharjuntien pohjaustyöt.

Muu liikenteenohjaus	35
Pieniä liikenteen parantamistoimenpiteitä: parannetaan ajoneuvoliikenteen ja kevyen liikenteen sujuvuutta. Tehdään pysäköintijärjestelyjä ja erilaisia liikenteenohjaustöitä.	
Liikenneturvallisuussuunnitelman toteutus	60
Suunnitelman mukaisia toimenpiteitä mm. hidasteita asuntokaduille.	
Saukonkadun jatke	25
Saukonkadun jatkeen päällystys- ja viimeistelytyöt.	
Pihlajaharjun kevyenliikenteen väylä	110
Väylän pohjaustyöt.	
Kierrätyskatu	20
Kierrätyskadun sivuhaaran päällystys- ja viimeistelytyöt.	
Katujen ja yleisten alueiden peruskorjaus	1695
Peruskorjauksilla parannetaan katujen/ asuntoalueiden tasoa, vesihuoltoa, liikenneturvallisuutta, katuvalaistusta ja viihtyisyyttä. Päällysteiden uusimisella estetään myös katurungon laajemmat vauriot.	
Valaistuksen peruskorjaus	230
Uusitaan alueittain katuvalolamppuja uusien energiasäästönormien mukaisiksi. Huonokuntoisten katuvalokaapelien ja valaisinpylväiden uusimisia yksittäisissä kohteissa, joissa ei muutoin ole kadun peruskorjaukseen tarvetta. Työ käsittää taajama-alueella puistojen, puistokäytävien ja pienten katujen valaistukset. Haja-asutusalueelle uusitaan teiden ja kuntopolkujen valaistusta.	
Päällysteiden uusinta	350
Huonokuntoisten asfalttipintojen uusimista pää- ja kokoojakaduilla sekä asuntoalueiden kaduilla.	
Kevyen liikenteen väylien peruskorjaus	60
Huonokuntoisten kevyen liikenteen väylien peruskorjausta ja esteettömyystoimenpiteitä.	
Lippuniemen kadut	545
Majavankadun, Minkinkadun, Saukonkadun ja Paloisvuorentien peruskorjaus.	
Muut kehittämistoimenpiteet	35
Keskusta-alueella olevia pieniä rakentamis- ja korjaustoimenpiteitä.	
Sillat	45
Kaivokadun alikulkukäytävän peruskorjauksen suunnittelu.	
Keskustan/Kirkonsalmen kadut	330
Telkänkadun, Haahkankadun, Tavipolun ja Tullirinteen peruskorjaus.	
Ilvolankadun kevyen liikenteen väylä	100
Pyöräkadun rakentaminen välillä Salmenkatu-Kirkonsalmentie.	
Liikunta- ja ulkoilualueet	225
Uimarannat	100
Uimapaikan rakentaminen Holopanlahdella ja talviuintipaikan rakentaminen Pertunrannassa.	
Luistinradat ja kaukalot	40
Kankaan ulkokaukalon uusinta	
Ulkokuntoilupaidat	40
Ulkokuntoiluvälineiden uusintaa.	

Vesistöjen kunnostus	15
Pieniä kunnostustoimenpiteitä mm. ruoppausta.	
Liikuntapaikkojen kehittämissuunnitelman toteuttaminen	30
Soinlahden lähiliikuntapaikan täydentäminen.	
Muut investoinnit	875
Arvaamattomat työt	120
Ennalta arvaamattomat työt tilikauden aikana.	
Teknisen toimialan muu kalusto	370
Kone- ja kalustohankinnat erillisen ohjeellisen suunnitelman mukaan.	
Suunnittelupalkkiot, maasto- ja runkomittaukset	110
Suunnittelun ostopalvelut, tulevia (myös EU)-hankkeita varten tehtävät selvitykset, investointien perusselvitykset, maastotutkimusten ja -mittausten ostopalvelut ja tarvikkeet.	
Hulevesiverkosto	275
Hulevesiverkoston rakentaminen ja peruskorjaus.	
Puistot ja yleiset alueet	270
Pyöräpysäköinnin kehittämissuunnitelman toteuttaminen	25
Toimenpideohjelman mukaisesti.	
Ulkoilu/venerieittien taukopaikkojen peruskorjaus	35
Koljonvirran monitoimireitin kunnostus + muita kohteita.	
Venevalkamat	20
Laskuluiskien uusiminen, venepaikkojen lisäykset, laiturien korjaukset.	
Vihaluejärjestelmän toteuttaminen/terveyttä ed. asuin ympäristö	55
Toimenpideohjelman toteuttamista eri kohteissa.	
Leikkikenttien saneeraus	70
Kalusteiden uusintaa Lasten liikennepuiston ja Lahtelankadun leikkikentillä.	
Muut puistot	65
Puistojen ja puistometsien kunnostustoimenpiteitä.	
Toimitilat	7917
Koulukiinteistöt	100
Juhani Ahon koulu	100
Sisäilmakorjauksia, rakenteellisia tiivistyksiä	
Muut talonrakennushankkeet	1492
Moottoriurheilukeskus	200
Sosiaalitoimien hankinta. Ehdollinen, toisena vaihtoehtona kontit (ei investointimenovaikutuksia).	
Juhani Ahon museo	12
Erillisen korjaussuunnitelman mukaisesti	
Kauppahalli	100
Julkisivujen peruskorjaus	
Varikko	30
Autohallien uudet nosto-ovet	
Kaupungintalo	35

Alakattojen uusimiset valaisinten vaihdon yhteydessä

Nuorisotalo 40

Viemärikorjauksia

Talviuintipaikan pukutilat 120

Talviuintipaikan pukutilojen rakentaminen

Pienet talonrakennuskohteet (arvaamattomat) 275

Varaus vauriokorjauksille, joita ei voida tehdä kunnossapitorahoituksella. Päätökset määrärahan käytöstä eri kohteisiin tekee teknisen toimialan toimialajohtaja. Pääpaino on sisäilman laadun, käytettävyyttä ja energiatehokkuutta parantavissa toimenpiteissä. Sisältää myös jätekatosten uusimiset.

Keittiöiden kiinteät laitteet 60

Vanhentuneiden ja viallisten laitteiden uusiminen eri kiinteistöjen keittiöissä keittiölaitteiden uusimissuunnitelman mukaisesti.

Nimettyjen hankkeiden jälkityöt 40

Käyttöönottovaiheen välttämättömät muutostyöt ja lisähankinnat. Tulevat ajankohtaisiksi yleensä muutamana vuotena hankkeen valmistumisen jälkeen.

Koulujen ja päiväkotien pihojen parantaminen 55

Huonokuntoisten kalusteiden ja varusteiden uusimista erillisen suunnitelman mukaan.

Sähköjärjestelmien peruskorjaus 320

Valaistuksen, sähköverkkojen ja -keskusten uusimiset sekä sähköautojen latauspisteet erillisen suunnitelman mukaisesti.

LVIA järjestelmien peruskorjaus 155

LVIA järjestelmien peruskorjaus sekä automatiikan ja lämmönjaon uusimiset erillisen suunnitelman mukaisesti.

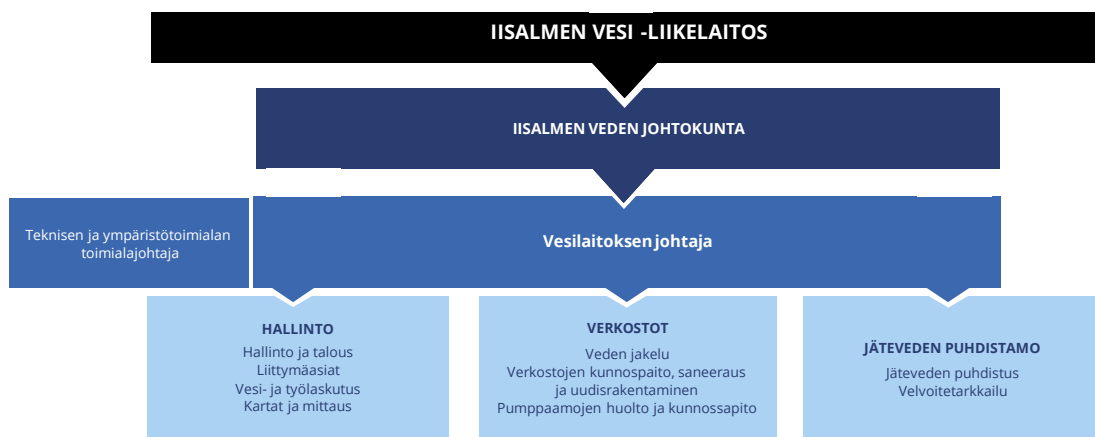
Polkupyöräpysäköinnin parantaminen 50

Pyöräilyn kehittämissuunnitelman mukaisesti kiinteistöjen piha-alueille tulevat kiinteät pysäköintipaikat. Useita kiinteistöjä vuosittain.

Kulttuurikeskus 6325

Rakentaminen 2025–2027. Koko hankkeen kustannusarvio 29 820 000 euroa.

11. Iisalmen Vesi –liikelaitos

Tilivelvollinen: Vesilaitoksen johtaja

Iisalmen Vesi –liikelaitos vastaa Iisalmen kaupungin vesihuollon palveluista. Se hoitaa vesihuoltoverkostojen ja –laitosten kunnossapidon, uudisrakentamisen sekä vesihuollon kehittämisen kaupunginvaltuuston määrittämällä alueella. Palveluja tarjotaan resurssien puitteissa myös jakeluverkon alueella oleville yksityistalouksille, vesiosuuskunnille ja vesiyhtiöille. Laitoksen keskeisinä tavoitteina ovat puhtaat talousveden laadun ja saatavuuden varmistaminen sekä jäteveden tehokas puhdistus.

Vuoden 2023 lopussa Iisalmen Vedellä oli vastuullaan 4770 kulutuspaikkaa, joiden vedenjakelun ja/tai jätevedenkäsittelyn se takaa. Vesijohtoverkostoa hallinnoidaan 322 km ja viemäriverkostoa 199 km verran. Iisalmen Vesi ei vastaa vain kaupungin omista jätevesistä, vaan käsittelee Vieremän ja Sonkajärven kuntien jätevedet. Lisäksi Iisalmen kaupungin hulevesiverkosto, joka on 133 km pitkä, kuuluu laitoksen toiminta-alueeseen. Ylä-Savon Vesi Oy vastaa alueelle toimitettavan talousveden tuotannosta ja sen johtamisesta vesilaitoksilta vesitorneihin, mutta Iisalmen Vesi vastaa veden jakelusta paikallisille kuluttajille ja yrityksille varmistaen, että vesi saapuu turvallisesti jokaiseen talouteen.

Investoinnit painottuvat nykyisen vesihuoltoinfrastruktuurin kunnossapitoon ja saneeraukseen, mikä on keskeinen osa pitkän tähtäimen suunnitelmaa. Etenkin saneeraustoimilla pyritään varmistamaan, että verkosto pysyy hyvässä toimintakunnossa ja mahdolliset viat voidaan ehkäistä ennakolta. Uudisrakentaminen puolestaan keskittyy pääasiassa täydentämään jo olemassa olevia alueita.

Iisalmen Veden henkilöstö keskittyy erityisesti jakelu- ja laitostoiminnan ylläpitoon sekä verkoston käytön ja kunnossapidon toteuttamiseen. Nykyisellään resursseja kuluu kuitenkin paljon kaupunkirakentamisen hankkeisiin, mikä rajoittaa aikaa varsinaisen verkoston kunnossapitoon ja korjaamiseen. Jotta nykyisen verkoston toimivuus ja luotettavuus voitaisiin varmistaa, olisi tärkeää kohdistaa enemmän resursseja kunnossapitotyöhön. Yhteistyötä kaupungin ja ulkopuolisten urakoitsijoiden kanssa tehdään investointien toteuttamisessa, ja erityisesti laajemmissa hankkeissa ulkopuolisten urakoitsijoiden käyttö voisi vapauttaa resursseja kriittisempään tehtävään- olemassa olevan verkoston kunnossapitoon ja korjauksiin.

Vastuualue sisältää seuraavat toimintayksiköt:

- Hallinto ja verkostot
- Laitokset

Henkilöstö

IISALMEN VESI	Henkilöstö/htv	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
	Vakituiset	9,0	12,0	12,0	12,0	12,0
	Määräaikaiset	3,8	2,0	2,0	2,0	2,0
IISALMEN VESI	YHTEENSÄ	12,8	14,0	14,0	14,0	14,0

Iisalmen Veden vakituisesta henkilöstöstä kaksi on tuntipalkkaisia, loput kuukausipalkkaisia. Vesihuoltoverkoston ja jätevedenpumppaamoiden parissa työskentelee viisi erittäin osaavaa verkostoasentajaa, jotka huolehtivat verkoston sujuvasta toiminnasta. Jätevedenpuhdistamolla puolestaan käyttöpäällikkö ja kaksi kokenutta puhdistamonhoitajaa vastaavat laitoksen ylläpidosta. Koko henkilöstö on monipuolisesti koulutettua, ja joustavuus on olennainen osa toimintaa, sillä työntekijät pysyvät tarvittaessa sijaistamaan toisiaan eri yksiköissä, mikä lisää tehokkuutta ja tukee vahvaa yhteistyötä.

Vesihuoltoinsinööri vastaa verkostoon liittyvien töiden suunnittelusta ja kilpailutuksesta, valvoo töitä ja osallistuu asiakaspalveluun. Verkostotyönjohtaja puolestaan koordinoi työmaiden käytännön toteutusta ja aikataulutusta. Näiden asiantuntijoiden yhteistyö varmistaa, että projektit etenevät sujuvasti ja korkealla ammattitaidolla.

lisalmen Vesi palkkaa kausiluontoisesti määräaikaista työntekijöitä erityisesti varautumissuunnitelmaan, tietoteknisiin tehtäviin ja toimistotöihin. Lisäksi laitos tarjoaa vuosittain harjoittelupaikkoja alan opiskelijoille verkostotyömailla ja jätevedenpuhdistamolla, mahdollistaen uusien osaajien kehittymisen. Joka vuosi pyritään tarjoamaan myös insinööri työpaikka insinööriopiskelijalle, mikä tukee uusien ammattilaisten kasvua alalle.

Henkilöstön ammattitaito on lisalmen Veden kulmakivi, ja sitä kehitetään jatkuvasti erilaisten lisä- ja pätevyyskoulutusten avulla. Uudet verkosto- ja laitosasentajat saavat myös mahdollisuuden suorittaa vesihuoltoalan peruskoulutusta työn ohessa. Yhteishengen ja työhyvinvoinnin vahvistaminen on tärkeää, ja tämän tueksi järjestetään säännöllisesti työpaikka- ja tiimikokouksia sekä tyhy-toimintaa, jotka parantavat tiedonkulkua ja tiimien välistä yhteistyötä. Tämä luo positiivisen ja kannustavan työilmapiirin, jossa jokaisen ammattitaito pääsee kukoistamaan.

Strategiset tavoitteet

Inspiroiva lialmi		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Päätöksenteko, johtaminen ja henkilöstön osallistaminen kehittämiseen on erinomaisella tasolla	Henkilöstön osaamiseen tähtäävät koulutukset ja osaamisen ylläpitäminen. Hyvinvointia tuetaan aktiivisesti.	Vuosittaisen koulutusohjelman toteuttaminen. Säännölliset henkilöstöpalaverit ja tyhy-tapahtumat.
Huomioimme väestörakenteen muutokset ennakoivasti palvelutarjonnan kehittämisessä eri ikätasolle ja kohderyhmille	Eriyisten käyttäjäryhmien huomioiminen	Vesiosuuskuntien kanssa tehtävä yhteistyö, koulutukset ja toimintojen yhdistäminen. Asiakastyytyväisyyskyselyn järjestäminen.

Ihana lialmi		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Olemme toiminnassamme hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä	Ilmasto- ja energiapäästöjen vähentämiseen liittyvät ratkaisut ja investoinnit ilmastotavoitteen saavuttamiseksi.	Jatketaan energiansäästömahdollisuuksien kartoittamista.
Rakennamme toimivaa, viihtyisää ja turvallista kaupunkiympäristöä eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden	Vesihuollon toimintavarmuuden ylläpitäminen	Jatkuvan varautumisen ylläpitäminen, varautumissuunnitelmat ajan tasalla. Vesihuoltoverkoston seuranta järjestelmän rakentaminen.

Ihmeiden Iisalmi		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Omistajapolitiikkamme on aktiivista, tarkoituksenmukaista ja tehokasta	Vesihuollon palvelut tuotetaan laadukkaasti ja tehokkaasti	Toiminnan laadun ja kustannusten tunnuslukujen vertailu toiminnaltaan vastaavien vesilaitosten kanssa valtakunnallisella tasolla
Toimimme yritysystävällisesti ja tarjoamme kilpailukykyiset yrittämisen olosuhteet, kehittämispalvelut sekä laajan yhteistyöverkoston niin teollisille kuin palveluyrityksillekin	Yritysten huomioiminen palveluntarjonnassa	Yhteistyöpalaverit ja ajantasaaiset teollisuusjätevesisopimukset
Olemme vetovoimainen ja palveluiltaan monipuolinen Ylä-Savon seutukeskus, kehitämme kaupungin elinvoimaa määrätietoisesti uusien asukkaiden ja yritysten saamiseksi alueelle yhteistyössä muiden seudun kuntien kanssa	Vesihuollon operatiivisten palvelujen yhtenäistäminen ja yhteistyön tiivistäminen Ylä-Savon vesihuollossa	Siirrytään vaiheittain kohti operointiyhteistyön tiivistämistä seuraavien vuosien aikana
Kestävä kuntatalous		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Investoimme vastuullisesti talouden realiteetit huomioiden	Investointien suunnitelmallisuus ja korjausvelan hallinta. Pitkän tähtäimen suunnitelman tarkentaminen.	Vuosittaisen työohjelman toteuttaminen ja tavoitteiden saavuttaminen. Korjausvelka pidetään alle 10 % tasolla.
Investoimme vastuullisesti talouden realiteetit huomioiden	Vesihuollossa tiloja käytetään tehokkaasti, korvaavat ja uudet tilat ovat tarkoituksenmukaisia ja energiataloudellisia.	Tilojen tehokas hyödyntäminen. Kunto- ja tarveselvitykset uusittavien tilojen osalta.
Hyvinvoiva henkilöstö		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Henkilöstö tietää, mitä heiltä odotetaan ja työtä tehdään innostuneesti	Osaaminen korkealla tasolla. Tehtäväkuvat ajan tasalla.	Tehtäväkuvien tarkastelu ja ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen tarvittavilla koulutuksilla.
Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Kehitämme tiedolla johtamisen	Dokumentaation hallinta ja	Tiedonohjaussuunnitelman

prosesseja organisaatiossa aktiivisesti	tietoturvalliset ratkaisut dokumenttien tallentamisessa	laadinta ja dokumentinhallinnan tarkentaminen
Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden mahdollisuudet hyödyntäen	Palvelutason nostaminen	Vuosittain vaihdetaan 300–500 etäluettavaa vesimittaria.
Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden mahdollisuudet hyödyntäen	Sähköisten ja etäpalvelujen kehittäminen	Lähes kaikki asiakaspalvelut saatavilla verkon kautta.

Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan
Talousveden saastuminen ja siitä aiheutuva epidemia	Riskienhallinnan vuosittainen tarkastelu. Riskienhallinta jatkuvaa, mm. varautumissuunnittelu. Vuosittaiset investoinnit verkoston ja laitekannan ylläpitämiseksi.
Jätevedenpuhdistamon lupaehtojen ylittyminen tai jäteveden ylivuoto	Jatkuva seuranta ja toimenpiteet. Huollot ja kunnossapito ajan tasalla. Päivystysjärjestelmä. Toimiva puhdistamoseuranta (myös yhteistyökumppanit) Viemärivuotojen seuranta ja hallinta
Puutteet tarvikkeiden ja varaosien saatavuudessa	Hankintasopimusten laatuun kiinnitetty huomiota. Kriittiset tarvikkeet omassa varastossa. Varastotoiminnan kehittäminen ja toimitussopimukset tavarantoimittajien kanssa.

Talous- ja toimintasuunnitelma

lismessa asiakaskentässä tai vedenkulutuksessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina. Vesilaitoksen toimintaa ja organisaatiota sekä osaamista on kehitetty viime vuosien aikana.

Ylä-Savon kuntien vesihuollon yhteistyön kehittäminen käynnistyi vuonna 2018. Yhteistyöhön konkreettinen kehittäminen on tarkentunut erilaisten selvitysten myötä ja suunnittelutyötä jatkettiin edelleen Ylä-Savon Vesi Oy:n palvelutarjonnan laajentamiseen tähtäävällä vesihuollon operointimallilla, joka on sisältänyt muun muassa organisaation ja teknisten järjestelmien yhdistämisen suunnittelua sekä taloudellisten vaikutusten arviointia. Päätöksiä ja sopimuksia toiminnan käynnistämisestä suunniteltiin vuodelle 2022, mutta päätöksenteko on viivästynyt.

Ostopalveluina hankittavat kunnossapito- ja huoltopalvelut sekä tarvikkeet kilpailutetaan vuosittain. Vesiosuuskuntien kanssa pyritään tekemään yhteistyötä muun muassa koulutusten ja laitekannan

yhtenäistämisten osalta.

Vesilaitoksen hallinto- ja asiakaspalvelu toimii kaupungintalolta käsin. Viime vuosina on asiakaspalvelua pyritty siirtämään enenevässä määrin sähköisiin etäpalveluihin. Jätevedenpuhdistamon ja jätevesiverkoston henkilöstön valvomo- ja henkilöstötilat ovat Vuohiniemen jätevedenpuhdistamon yhteydessä. Kaupungin varikolla lisälmen Vedellä on käytössään lähinnä varastoja sekä puhdasvesipuolen huoltopaja.

Vuodelle 2025 talousvesimaksun kuutiohintaan esitetään 0,09 € (alv 0 %) korotusta. Vuonna 2025 talousvesimaksu on 1,45 €/m³ (alv 0 %). Suurimpana tekijänä talousveden korotukseen on tukkuveden korotus. Kustannukset yleisesti ovat edelleen noususuunnassa. Investointeja on jatkettava edelleen kohtuullisella tasolla, ettei korjausvelka kasva liian suureksi ja aiheuta riskiä veden jakeluun.

Jätevedenpuhdistamon prosessien säätämisellä on saavutettu säästöjä muun muassa kemikaalien kulutuksessa ja energian kulutuksessa, mutta kohonneet käyttökustannukset kuten lietteen käsittelyn hinnankorotukset sekä korkotaso aiheuttavat korotuspainetta myös jätevesimaksuun. Jätevesimaksuun esitetään 0,03 € (alv 0 %) korotusta. Talousarviokaudella jätevesimaksu tulee olemaan 2,48 €/m³ (alv 0 %). Jätevesimaksuun on tulossa mahdollisesti maltillisia korotuksia myös tulevana vuosina verkoston ikääntyessä ja saneeraustarpeen vähiten kasvaessa.

Talousveden ja jäteveden perusmaksuihin tehdään 4 % korotus. Perusteluna perusmaksujen korotuksille ovat vesihuoltoalan maksusuositukset, joissa maksujen tulisi kohdistua sinne, missä kustannuksia syntyy. Lisälnessä perusmaksut asettuvat edelleen maksuvertailussa valtakunnallisen keskitason alapuolelle.

Maksukorotusten pitäminen maltillisena vaatii investointitason sekä kustannusten sopeuttamista ja kaupungille maksettavan peruspääomakorvauksen pitämistä ennallaan. Talousarviossa esitetään, että lisälmen kaupungille maksettava korvaus peruspääomasta on 50 000 euroa (1,8 % peruspääomasta, peruspääoma 2 842 189,22 euroa).

Johtokunnan asettamat ohjeelliset tavoitteet ja tunnusluvut								
	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TP2023	TA2024	TA2025
Verkkoon pumpattu (ostettu), vesimäärä, 1000 m ³	1 866	1 880	1 913	1 934	1 854	1 839	1 785	1 850
Puhdistamolle tuleva jätevesimäärä, 1000 m ³	1 817	1 754	2 027	1 953	1 839	1 864	1 795	1 850
Myyty vesimäärä, 1000 m ³	1 679	1 668	1 723	1 868	1 756	1 670	1 620	1 680
Laskutettu jätevesimäärä, 1000 m ³	1 551	1 561	1 686	1 733	1 655	1 606	1 560	1 600
Vesijohtoverkoston pituus, km	293	295	306	306	315	322	320	332
Viemäriverkoston pituus, km	172	173	192	194	198	199	199	201
Veden osto, 1000 €	1 015	1 015	1 039	1 070	1 001	993	972	1 110
Veden myynti, 1000 €	2 078	2 095	2 164	2 359	2 241	2 167	2 244	2 436
Jäteveden puhdistus, 1000 €	2 765	2 862	3 366	3 634	3 485	3 709	3 871	3 900
Toimintakate -%	36,3	32,1	40,1	43,0	39,0	32,4	34,8	35,6
Vesimaksu (sis. alv), €/m ³	1,54	1,56	1,59	1,59	1,60	1,62	1,69	1,82
Jätevesimaksu (sis. alv), €/m ³	2,36	2,54	2,69	2,77	2,79	2,93	3,04	3,11

Laskelmat

Tuloslaskelma

Tuloslaskelma Iisalmen Vesi -liikelaitos	Sitova erä KV/JK	TP 2023	TA + muut. 2024	TA 2025	Muutos TA24/TA25	TS 2026	TS 2027
Liikevaihto		6 430 904	6 593 100	6 867 200	4,2 %	6 873 400	6 873 400
Valmistus omaan käyttöön		11 739	31 800	31 800		31 800	31 800
Liiketoiminnan muut tuotot		3 597	8 600	18 200		18 200	18 200
Muut tuet ja avustukset		6 238	500	1 200		1 200	1 200
Materiaalit ja palvelut		-3 571 370	-3 436 100	-3 558 600	3,6 %	-3 572 400	-3 579 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		-2 019 061	-1 992 100	-2 023 400	1,6 %	-2 025 100	-2 026 100
Palvelujen ostot		-1 552 310	-1 444 000	-1 535 200	6,3 %	-1 547 300	-1 553 300
Henkilöstökulut		-648 648	-729 300	-746 400	2,3 %	-752 400	-753 100
Palkat ja palkkiot		-517 255	-586 500	-608 200	3,7 %	-612 900	-613 400
Eläkekulut		-107 844	-125 600	-117 900	-6,1 %	-118 900	-119 000
Muut henkilösivukulut		-23 549	-17 200	-20 300	18,0 %	-20 600	-20 700
Suunnitelman mukaiset poistot		-1 761 652	-1 861 500	-1 897 500	1,9 %	-1 938 500	-1 991 900
Liiketoiminnan muut kulut		-146 827	-171 900	-167 400	-2,6 %	-171 200	-171 200
Liikeylijäämä (-alijäämä)		323 982	435 200	548 500	26,0 %	490 100	429 000
Rahoitustuotot ja -kulut		-279 184	-421 100	-362 200	-14,0 %	-354 100	-354 100
Korkotuotot		26 163	0	10 000		8 000	8 000
Muut rahoitustuotot		6 194	19 000	8 000	-57,9 %	8 000	8 000
Muille maksetut korkokulut		-261 535	-390 000	-330 000	-15,4 %	-320 000	-320 000
Korvaus peruspääomasta	KV	-50 000	-50 000	-50 000	0,0 %	-50 000	-50 000
Muut rahoituskulut		-6	-100	-200	100,0 %	-100	-100
Ylijäämä (alij.) ennen satunnaisia eriä		44 798	14 100	186 300	1 221,3 %	136 000	74 900
Ylijäämä (alij.) ennen varauksia		44 798	14 100	186 300	1 221,3 %	136 000	74 900
Poistoeron muutos		11 387	10 500	9 800	-6,7 %	9 300	8 900
Tilikauden ylijäämä (alij.)	JK	56 185	24 600	196 100	697,2 %	145 300	83 800

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma	Sitova erä	TA + muut.				
Iisalmen Vesi -liikelaitos	KV/JK	TP2023	2024	TA2025	TS2026	TS2027
Toiminnan rahavirta						
Liikelyljäämä		323 982	435 200	548 500	490 100	429 000
Poistot		1 761 652	1 861 500	1 897 500	1 938 500	1 991 900
Rahoitustuotot ja -kulut		-279 184	-421 100	-362 200	-354 100	-354 100
		1 806 450	1 875 600	2 083 800	2 074 500	2 066 800
Investointien rahavirta						
Investointimenot		-1 593 008	-1 495 000	-1 600 000	-1 600 000	-1 600 000
Toiminnan ja investointien rahavirta		213 442	380 600	483 800	474 500	466 800
Rahoituksen rahavirta						
Antolainasaamisten lisäys muilta		-7 469				
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta		1 000 000	1 800 000	1 800 000	1 800 000	1 800 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta		-1 988 804	-2 023 800	-1 950 500	-1 970 500	-1 709 300
Yhteensä	KV	-988 804	-223 800	-150 500	-170 500	90 700
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Saamisten muutos kaupungilta		319 012				
Saamisten muutos muilta		42 774				
Korottomien velkojen muutos kaupungilta		-10 821				
Korottomien velkojen muutos muilta		431 865				
Rahoituksen rahavirta		-213 442	-223 800	-150 500	-170 500	90 700
Rahavarojen muutos		0	156 800	333 300	304 000	557 500

Investoinnit

Investointisuunnitelma (1 000 €)	TP 2023	TA + MUUT 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Puhdasvesi							
Vesijohtoverkosto	428	470	805	555	555	555	555
Koneet ja kalusto	123	55	60	60	60	60	60
Puhdasvesi yhteensä	551	525	865	615	615	615	615
Jätevesi							
Jätevesipumppaamot	303	200	150	180	180	180	180
Viemäriverkosto	228	360	315	385	385	385	385
Jätevedenpuhdistamo Vuohiniemi	344	390	250	400	400	300	300
Koneet ja kalusto	167	20	20	20	20	20	20
Jätevesi yhteensä	1 042	970	735	985	985	885	885
INVESTOINNIT YHTEENSÄ	1 593	1 495	1 600	1 600	1 600	1 500	1 500
Tavoitteet/Sitovuus							
Kaupungin TA:ssa sitova investoinnit netto		1 495	1 600	1 600	1 600	1 500	1 500
Johtokunnan asettamat sitovat erät							
Investoinnit/puhdasvesi		525	865	615	615	615	615
Investoinnit/jätevesi		970	735	985	985	885	885

Investointien perustelut

Vesi ja viemärijohtoverkoston rakentaminen ja peruskorjaus

Vesihuoltoverkostojen saneeraustyöt jatkuvat pitkän aikavälin saneeraussuunnitelman mukaisesti. Katuverkon korjausvelka-analyysissa on huomioitu vesihuoltoverkoston kasvava korjausvelka, mikä osaltaan ohjaa sekä katu- että vesihuoltoverkoston saneeraustoimenpiteitä. Vuoden 2025 aikana vesihuoltoverkostoa uusitaan yhteistyössä Kadut ja ympäristö -yksikön kanssa muun muassa Lippuniemen ja Lintukylän alueilla. Lisäksi uutta verkostoa rakennetaan tarpeen mukaan täydentämään nykyistä asuinalueilla Pihlajaharjussa. Vesi- ja viemäriverkostojen saneerauksiin ja uudisrakentamiseen on varattu noin 1,1 milj. euroa.

Iisalmen vesitorni saneerataan vuonna 2025, keskittyen erityisesti putkistojen venttiilien ja automaatiojärjestelmien uudistamiseen. Saneerauksen kustannusarvio on 330 000 euroa.

Jätevesipumppaamoiden hankinta ja peruskorjaus

Jätevesipumppaamoiden peruskorjauksen ja uusimisen tarve määritetään pumppaamoiden kunto-
raporttien perusteella. Niihin perustuen päätetään, mitkä laitteistot, sähkökaapit tai kokonaiset

pumppaamot vaativat vuosittain korjausta tai uusimista. Iisalmen Vedellä on yhteensä 75 pumppaamoja, joista 2–5 päivitetään tai uusitaan vuosittain.

Jäteveden puhdistus

Jätevedenpuhdistamon saneerauksen myötä laitoksesta on saatu energiatehokas ja teknisesti hyvin toimiva kokonaisuus, jossa myös hajuhaittoja pystytään hallitsemaan varsin tehokkaasti. Vuonna 2023 ja 2024 puhdistamolle hankitut rumpuvälvät ovat mahdollistaneet esiselkeytyksen kaksilinjaisuuden, mikä puolestaan parantaa toimintavarmuutta ja mahdollistaa huoltojen sujuvan toteuttamisen. Laitoksen muu osa on jo valmiiksi kaksilinjainen. Lisäksi laitoksen ajotapaa on optimoitu, mikä on vähentänyt kemikaalien käytön tarvetta ja parantanut puhdistustuloksia.

Puhdistamoalueella sijaitseva vanha laitehuoltorakennus, johon saneeraus ei ole ulottunut, on todettu kuntokartoituksen perusteella huonokuntoiseksi. Rakennuksen peruskorjaus ei ole taloudellisesti kannattavaa, ja korvaavien tilojen rakentaminen on siirretty vuoteen 2026.

Jätevedenpuhdistamolle on hankinnassa aurinkovoimala ja tähän investointiin varataan noin 100 000 euroa.

Koneet ja kalusto

Koneet ja kalusto ovat pääosin hyväkuntoisia ja soveltuvat hyvin tarkoitukseensa, mutta niitä uusitaan tarpeen mukaan. Etäluettavien mittareiden asentaminen on aloitettu, ja niitä tullaan hankimaan vuosittain noin 500 kappaletta. Tämän investoinnin kustannukset ovat noin 50 000 euroa vuodessa.

LIITTEET

Liite 1. Talousarvion käyttötalousosan vastualueet/toimintayksiköt lautakunnittain

Keskusvaalilautakunta

Vaalit (vastuualue)

Tarkastuslautakunta

Tilintarkastus (vastuualue)

Kaupunginhallitus

Hallintopalvelut (vastuualue)

- Hallintopalvelut (toimintayksikkö)
- Talous- ja henkilöstöpalvelut (vastuualue)
- Talouspalvelut (toimintayksikkö)
- Henkilöstöpalvelut (toimintayksikkö)
- Elinvoima- ja työllisyyspalvelut (vastuualue)
- Elinvoimapalvelut (toimintayksikkö)
- Työllisyys- ja kansainvälisyyspalvelut (toimintayksikkö)
- Ylä-Savon työllisyysalue (toimintayksikkö)

Maaseutuhallinnon yhteislautakunta

Ylä-Savon maaseutupalvelut (vastuualue)

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto (vastuualue)

Varhaiskasvatus (vastuualue)

- Päiväkotihoidto (toimintayksikkö)
- Perhepäivähoito (toimintayksikkö)

Perusopetus- ja lukiokoulutus (vastuualue)

- Perusopetus (toimintayksikkö)
- Lukiokoulutus (toimintayksikkö)
- Ruokapalvelut (toimintayksikkö)

Kulttuuri ja vapaa-aika (vastuualue)

- Kansalais- ja musiikkiopisto (toimintayksikkö)
- Kirjasto- ja kulttuuripalvelut (toimintayksikkö)
- Liikunta- ja nuorisopalvelut (toimintayksikkö)
- Uimahalli (kustannuspaikka)

Tekninen lautakunta

Teknisen toimialan hallinto (vastuualue)

Maankäyttö ja asuminen (vastuualue)

- Kaavoitus (toimintayksikkö)

- Tonttipalvelut (toimintayksikkö)
- Kaupunkimittaus (toimintayksikkö)
- Rakennusvalvonta (toimintayksikkö)

Kadut ja ympäristö (vastuualue)

- Kunnallistekniikan suunnittelu (toimintayksikkö)
- Kunnallistekniikan rakentaminen ja liikennealueet (toimintayksikkö)
- Viher- ja liikunta-alueet (toimintayksikkö)

Toimitilat (vastuualue)

- Tilahallinta ja rakentaminen (toimintayksikkö)
- Kiinteistön kunnossapito (toimintayksikkö)
- Kiinteistönhoito (toimintayksikkö)

Ylä-Savon jätehuoltolautakunta

Jätehuolto (vastuualue)

Ylä-Savon ympäristölautakunta

Ympäristöterveyspalvelut (vastuualue)

- Eläinlääkintäpalvelut (toimintayksikkö)
- Terveysvalvontapalvelut (toimintayksikkö)

Ympäristönsuojelupalvelut (vastuualue)

- Ympäristönsuojelu (toimintayksikkö)

Liite 2. Poistosuunnitelma

Iisalmen kaupungin poistosuunnitelma voimassa 1.1.2023 alkaen

Pysyvät vastaavat	Poistomenetelmä	Kaupungin poistoaika (v)
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	Tasapoisto	5
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5
Liikearvo	Tasapoisto	5
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	Tasapoisto	3
Osake- ja vuokrahuoneistojen perusparannusmenot	Tasapoisto	max. 10
Muut	Tasapoisto	3
Tiehankkeisiin osallistuminen	Tasapoisto	20
Ratahankkeisiin osallistuminen	Tasapoisto	30
Väylähankkeisiin osallistuminen	Tasapoisto	max. 40
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	Ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	30
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20
Talousrakennukset	Tasapoisto	15
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20
Asuinrakennukset	Tasapoisto	30
Kallioluolat ja -tunnelit, väestönsuojat	Tasapoisto	50
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	Tasapoisto	20
Sillat, laiturit ja uimalat	Tasapoisto	20
Muut maa- ja vesirakenteet	Tasapoisto	20
Vedenjakelu- ja viemäriverkosto	Tasapoisto	30
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	Tasapoisto	20
Muut putki- ja kaapeliverkot	Tasapoisto	20
Sähkö-, vesi- yms. Laitosten laitoskoneet ja laitteet	Tasapoisto	15
Liikenteen ohjauslaitteet	Tasapoisto	10
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Tasapoisto	10
Koneet ja kalusto		
Muut kuljetusvälineet	Tasapoisto	5
Muut liikkuvat työkonet	Tasapoisto	5
Muut raskaat koneet	Tasapoisto	8
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	5
ATK-laitteet	Tasapoisto	3
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	5
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoa	

Investointien aktivointien alaraja on 10 000 euroa.

